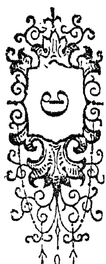
విషయసూచిక.

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

దేవీభాగవతము.

తిరుపతివేంకటీయము.

పంచమస్కంధము.

సమాన తేజ! పాండి
త్యసదృశనిరతాన్నదానతత్పర! విద్యా
ర్ధి సమేతపంక్తిభోజన!
కుసుమితసంతోష! బ్రహ్మగురుదోషజ్ఞా! ౧

(శివకేశవతారతమ్యము.)

వ॥ అవధరింపు మనంతరంబు శౌనకాదులు సూతుం గాంచి

క॥ శ్రీకృష్ణునిచరితమ్మును, మా కెఱుఁగం జెప్పితివి సమంజసముగ నే
మాకర్ణించితి మాను, శ్లోకునికథయందు శంక చొప్పడు ననఘా.

చ॥ హరియవతార మైనజగదాధ్యుఁడు కృష్ణుఁ డరణ్య మేగి శం
కరుని యజింప నాతఁ డెసకమ్మునఁ బార్వతితోడ వచ్చి మే
ల్వర మిడె నంటి శంకరుఁడు వారిజనేత్రునికన్న నెక్కుడే!
పరమవిరుద్ధ మియ్యది కృపన్ వచియింపుము మాకు నావుడున్.

చ॥ మునులు మహామహుల్! వినుఁడు మున్ను పరాశరపుత్రుఁ డట్లు చె
ప్పినచరితన్ గ్రహించి పృథివీపతి యాజనమేజయుండు వ్యా
సునిఁ గని పల్కె ''నేల మధుసూదనునంశము కృష్ణుఁ డాచరిం
చెను దపమున్ శివుంగుఱిఁచి చెప్పుము సంశయ మయ్యె నన్మునీ.

గీ॥ సృష్టిరక్షాప్రళయములు సేయఁ జాలు, దేవదేవుండు సర్వసిద్ధిప్రదుండు
ప్రాకృతునిఁబోలెఁ గృష్ణుఁ డెప్పాటఁ జేసెఁ, దపము హరుఁగూర్చి
యితని కతండు లొచ్చె. ౨

చ॥ అనవుడు వ్యాసుఁ డిట్లను "జనాధిప! నీ వనినట్లు కృష్ణుఁ డెం
దును నధికుండు శక్తుఁడు ననూనమహామహిమానుభావుఁ డై
నను మనుజత్వ మందుకతనన్ దన కయ్యవి సంభవించె నొ
ప్పానె మనుజత్వ మందియునుఁ బూర్వపుఁరీతిని సంచరింపఁగన్. ౬

మ॥ గురులం గొల్చుట, వృద్ధసేవనము, మ్రొక్కుల్ విప్రులం, దవ్వియ
చ్చరపూజారతి, హర్షశోకములు, స్త్రీసంసర్గము, న్నిత్యసం
సరణవ్యాప్తియు, లోభమోహము,లవశ్యమ్ముల్ ఘటించున్ గుణో
ద్ధుర మా దేహమునందు నిర్గుణత యెందుం జొప్పడం బోలునే. ౭

వ॥ మఱియు శ్రీకృష్ణునిధనమ్మునకును యాదవనాశనమ్మునకును నగ్రజగాంధారీశాపమ్ములు కారణమ్ములు, చోరకృతలుంఠనహరణాదికంబును నయ్యెడ నర్జునునసమర్థతయుఁ బ్రద్యుమ్నానిరుద్ధహరణం బెఱుంగమియు నివి మానవజన్మసంభవమ్ములు. ౮

క॥ హరి నారాయణముని య, ప్పరమునియంశంబు యాదవశిరోమణి
నా, దరుఁడై యీతఁడు శివత,త్పరుఁ డగుటయు నబ్బురంబె! పార్థివ
ముఖ్యా. ౯

క॥ హరికి హరుఁడు కారణ మని, పరమామ్నాయమత మట్టి పరమాత్ము
శివున్, హరియంశ మవతరించిన, పురుషుఁడు కృష్ణుండు గొలువఁ
బోలదె యధిపా. ౧౦

శా॥ ఓంకారమ్మున నాద్యకారమున వాచ్యుం డౌ నజుం, డయ్యుకా
రాంకుం డాతనితండ్రి విష్ణువు, మకారాంకుండు శంభుండు, త
త్సంకేతమ్మున నుత్తరోత్తరము ప్రాశస్త్యంబు వాటిల్లు ని
శ్శంకన్ బైఁ దగు నర్ధమాత్ర చెలఁగున్ శక్తిస్వరూపమ్ముగన్.

వ॥ దానం జేసి శక్తికి సర్వోత్కృష్టతయు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల కుత్తరోత్తరాధికతయుఁ గలుగుకతన హరికి హరపూజనం బావశ్యకంబ యని వెండియు. ౧౨

గీ॥ మాలరుద్రునియంశంబు మాలముగను, బ్రహ్మవక్త్రంబునుండి సంభ
వము చెందె,నిచ్చమై నింక నొకరు ద్రుఁ; డెల్లరకును,బూజ్యుఁ డీతఁడు
వరములు పొందుపొంచె. ౧౩

క॥ ఈరుదుప్రిఁడె త్రిజగమ్ముల, కారాధ్యుం డనిన మూల మగురుద్రుఁడు
కాఁ,డే! రాజేంద్రా! యితనికి, సారత దగుశక్తితత్త్వసాన్నిధ్యమునన్.

క॥ హరి యోగమాయకతమునఁ, బరతంత్రుం డగుచు నెత్తు బహుజన్మ
ము ల, వ్వరమాద్భుత మగుమాయకు, హరియు హరుఁడు నజుఁడు
దాసు లఖిలామరులున్. ౧౫

క॥ కనుఱెప్ప వేయునంతకు, జననము రక్షణము లయము సంధించెడిమో
హిని యోగమాయ యద్దా, నినిఁ గనుఁగొన నేర రెంత నేర్పరులు
నృపా. ౧౬

క॥ హరి సూతికాగృహమ్మును, దరలుట నందునిగృహంబు తనవాస
ముగాఁ, బొరయుట మధురాపురమున, కరుగుటయును యోగ
మాయ యలవరిచె నృపా. ౧౭

వ॥ పిదప భీతుండై మధురాపురమ్ము విడిచి ద్వారకకరుగుటయు
నయ్యోగమాయాబలంబని యెఱుంగునది. ౧౮

క॥ పదియాఱువేలపై యే, బదిమందిలతాంగులకును పైభార్యల కే, న్మిది
మందికి దాసుండై, మధుసూదనుఁ డుంట యోగమాయకతమునన్

చ॥ నరవర! యొక్కకాంత తగునైపుణి గల్గిన దయ్యోనేని య
బ్బురపువిలాసముల్ గొలిపి పూరుషు బద్ధునిఁ జేయఁ జాలు సుం
దరులు పదాఱువేలకును దక్కినపూరుషుఁ డెట్టిఁడేని ద
త్పరుఁ డయి తత్సతీనికరపంజరకీరము గాక తీరునే. ౨౦

చ॥ అరయఁగ సత్యభామకయి యాహరి యాహరిధామ మేగి యు
ద్ధురగతి యుద్ధరంగమునఁ దొయ్యలి మెచ్చఁగ దేవనాథు నో
సరిలఁగఁ జేసి కల్పకము చయ్యనఁ దెచ్చి ముదంబు గూర్చి సు
స్థిరముగ నాఁటునే పెరటిచెట్టుగ వశ్యుఁడు కాకయుండినన్. ౨౧

చ॥ అదియునుఁగాక చైద్యునకు నంగనగా గురుదత్త యైనయ
మ్మదవతి రుక్మిణిన్ గలన మర్దితశాత్రవుఁడై హరించి యా
త్మదయితఁ జేసికోలు నొకధర్మమె? యన్యకళత్ర మెంత ధ
ర్మదశకుఁ దప్పువాఁడును గ్రమమ్మెడఁ జేసి హరింపఁ బోలునే.

గీ॥ ప్రకృతిజన్యంబు హరిహరబ్రహ్మమూల, మగునహంకారమున జగ
మవతరించె,దద్వశుం డయి మోహంబు దవిలి ప్రాణి,చేయుఁ దత్త
త్ప్రకృతులు మంచి చెడ్డ యనక. ౨౩

గీ॥ బ్రహ్మయైన నహంకారవశుఁడు కాక, యున్నవేళ విముక్తుఁడై
యుండు దానిఁ, దవులుచో సంసరణకృతితత్పరత్వ, మంది తత్తద్వి
శేషము లలవరించు. ౨౪

చ॥ అది విడువాఁడె ముక్తుఁడు, మహామహుఁడైనను నయ్యహంకృతిన్
బొదలెడివాఁడె బద్ధుఁ డగుఁ బూరుషమాత్రున కంగనాదిసం
పదలును గేహముల్ సుతులు బంధము లందురు వీని కెక్కుడై
నదియని చెప్పఁగాఁ దగు నహంకృతి నిక్కము పార్థివోత్తమా.

గీ॥ ఏ నొనర్చెడివాఁడ నాచే నొనర్పఁ, బడియె నింతటికార్యంబు బలి
యురందు,నధికుఁడను నే నటంచు నహంకృతిం ద,విలి నరుఁడు బంధ
నమునఁ బొరలు నరేంద్ర. ౨౬

వ॥ మృద్విహీనం బగుఘటంబుపగిది నహంకారశూన్యం బగు
వస్తువు దుర్లభంబు; కారణవిముక్తం బగుకార్యంబు లేమి శాస్త్రప్రసి
ద్ధంబకదా! యని మఱియును. ౨౭

గీ॥ అయ్యహంకారసంపర్క మంది కాదె!, యెల్లజగములు పాలించు
నిందిరేశుఁ!, డట్లుకాకున్న నతఁడు దుఃఖాబ్ధిమగ్నుఁ, డగునె! యువ
తారముల నెత్తి యవనినాథ! ౨౮

వ॥ అహంకారనిర్ముక్తులకు మోహంబును సంసారమ్మును లేకుండు
మఱియు బ్రహ్మాదులగుపురుషు లెల్లరును సాత్త్వికరాజసతామసభేద
మ్ముల మూడు దెఱఁగులవారు వీరియం దెల్లప్పుడును త్రివిధం బైన
యహంకారంబు వర్తించుఁ దద్బద్ధుండై మాయామోహితుండై యనే
కావతారమ్ములఁ దవిలి తత్తదనుగుణమ్ముగ హరి గ్రుమ్మరు నట్లు కాదేని
యెట్టిమందుండును వాంఛింప నొల్లని పరమసంకట మ్మగుగర్భవాస
మ్మున కతఁ డియ్యకొను నెట్లు. ౨౯

క॥ అతివిష్ఠాకులతా సం, గతిహేయం బైన దేవకసుతాగర్భ,స్థితికిన్
హరి యాత్మపద, చ్యుతుఁడై రానేల తాన యొడయం డైనన్.

ఆ॥ వె॥ బ్రహ్మమొదలు స్తంబపర్యంతము జగంబు, యోగమాయవశత
నొప్పు దాని, నుడిపి యుడుప లేక యూర్ణనాభియుఁబోలె
హరిహరాదు లుందు రవనినాథ. ౩౧

క॥ అనవుడు జనమేజయుఁ డిట్లను యోగీశ్వరి మహామహాత్మత నాకు౯
మునివర! చెప్పితి వద్దా,నిన వెండియు వినఁగ వలతు నీదగుకరుణ౯.

ఆ॥ వె॥ మూఁడుమూర్తులకును మూలభూతంబయి, యఖిలజగము తాన
యై వెలుంగు, దేవదేవిమహిమఁ దివిరి వినకయుండు, చెనఁటి
యెందుఁ గలఁడె చెప్పు మనఘ. ౩౩

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను రాజేంద్రా! యియ్యది శ్రద్ధ గల
శాంతునకు నుడువఁ దగినది యని యెఱుంగుము మున్ను మహిషుం
డను రాక్షసరాజు కాలమ్మున దేవదానవులకు ఘోరం బగుయుద్ధంబు
జరిగె నది యెట్లంటేని. ౩౪

క॥ కనకగిరి కేగి మహిషుం, డనిమిషులకు నెల్ల విస్మయము గదురఁగఁ జే
సెను వర్షాయుతము తపం, బును బరదేవతను హృదయమున నిల్పి
నృపా. ౩౫

మహిషాసురోత్పత్తి.

క॥ ఆతపమున కెద మెచ్చి కృ, పాతత్పరుఁడై విరించి వర మిడుటకున్నై
యేతెంచి కోరుకొ మ్మన, నాతని కమ్మహిషుఁ డిట్టు లనె భక్తి
మెయి౯. ౩౬

వ॥ మహాత్మా! నాకుం గూర్తేని మృత్యువులేమిఁ బ్రసాదింపు మన
వుడు నతం డిట్లనియె. ౩౭

క॥ పుట్టినవారలు గిట్టుట, గిట్టి మరలఁ బుట్టుటయు నిఖిలజీవులకే, ప్పట్టు
నఁ దప్పనియది నీ, కెట్టుగ నీ వచ్చు మృత్యు వెడఁ జేయంగ౯. ౩౮

వ॥ భూభూధరసముద్రాదికంబులకైననుఁ గాలవశమ్మున నాశమ్ము
దప్ప దట్లుండ నీ కెట్లు మృత్యుభయంబు లేకుండ వరంబొసంగుదు
నొక్కయుపాయమ్ము సెప్పెద మరణమ్మున కొకింతయేని యవకాశం
బునిచి కోరుకొ మ్మనవుడు వాఁ డిట్లనియె. ౩౯

క॥ సురదైత్య మానవులలోఁ, బురుషుఁడు ననుఁ జంపకుండఁ బూరింపుము నా, వర; మాఁడుది నను జంపం,వరమే యద్దాని నొక్కటఁ
విడువు మొగిఁ. ౪౦

క॥ అనవుడు నీ కెప్పటికే, నిని మానినివలనఁ దొడరు నిధనం బిఁకఁ ద
క్కినవారివలన భీతిం, గొనకుము నీ వంచు నేగెఁ గువలయనాథా!

వ॥ అంత నారక్కసుండును సంప్రాప్తమనోరథుండై నిజనికేతన
మ్మున కరిగె నాప్రుడు “వాఁడన నెవ్వఁ డేకతమ్మున మహిషాకారంబు
సంపాదిల్లె! నెవ్వనికొమరుం! డెఱింగింపవే యనుడు వ్యాసుం డిట్లను.౪౨

క॥ రంభకరంభులు మహితా, రంభులు నిరువురును సుతులు ప్రబలుదు
రతిసం,రంభునకు దనువునకు వా, రంభోజాప్తునికి నెక్కుడగుదురు
దీప్తిఁ. ౪౩

వ॥ అయ్యిరువురును సంతతిలేమిం జేసి బహువత్సరమ్ములు తపం
బొనర్చి రందుఁగరంభుండు పంచనదమ్మున జలమగ్నుండయ్యెను రంభుం
డొక్కభూరుహం బారోహించియు ఘోరం బగుతపం బొనర్చుచు
న్నంతఁ దత్తపోభీతుం డగునింద్రుం డటకేతెంచి మొసలియై యప్పంచ
నదంబు సొచ్చి కరంభునిపాదమ్ములం బట్టి వధించిన రంభుండు భ్రాతృ
మరణదుఃఖితుండై. ౪౪

క॥ మన మెఱియఁగఁ దనశీర్ష, మ్మును వహ్నికి నీఁగ నెంచి మొగిఁ దెగ
నఱుకం, గను దక్షిణకర మాయుధ, సనాథముగఁ జేయుదఱ
గృశానుఁడు పేర్మిఁ. ౪౫

చ॥ ఎఱటికి వచ్చి “శీర్ష మిటులేటికిఁ ద్రుంచెద వాత్మహత్య చే
యఁదగునె! చేయుదఱ బరమునందు సుఖం బెడ యా భవత్తపం
బెదకు ముదం బొసంగెఁ గొను మిచ్చెద నీకు వరంబు; చచ్చి యె
య్యది గొనువాఁడ వీ! వనుడు నద్దనుజుండు విముక్తశీర్షుఁడై. ౪౬

గీ॥ దేవ నాయెడ నీకు సంతృప్తియేని, కామరూపియు నఖిలలోకవిజయి
యును, దేవదానవమానవాదిప్రభృతుల,కును నజేయుని గొమరు
నాకు నిడు మయ్య. ౪౭

వ॥ నావుడుఁ బావకుం డట్లగుంగాకేమి యిఁక మరణోద్యోగంబు విరమింపుము నీ కెయ్యది గూర్చు నద్దానియంద యిట్టిపుత్త్రుండు వొడము ననుడు రంభుం డప్పీతిహోత్రున కెఱఁగి వీడ్కొని యరు దెంచునాఁడు ముందట యక్షరక్షితం బగునొక్కమనోహరప్రదేశమ్మున నున్నమహిషి నతిమత్తనందంబగుదానిఁ జూచి కామించిన నయ్యదియు రంభుం గలయుట కియ్యకొనియె నంత భావికార్యవశమ్మున రంభుం డద్దానితో రమించి గర్భిణి యగుదానిం గొని యితరమహిషంబుల వలనిభయము దొలఁగించుచుఁ బాతాళమ్మునకుఁ దోలికొని చనియె.

క॥ ఒకనాఁడమ్మహిషిని వేఱొకమహిషము చూచి మోహయోగమ్మునఁ దా, శక పైకొన నుంకించినఁ, బ్రకోపనుఁడు దానిఁ గొట్టె రంభుఁడు కడఁకన్. ౯౯

వ॥ అంత మహిషంబును దనకు విఘ్నకారి యగు నద్దనుజుని శృంగంబులం బొడిచి యెత్తి మృతునిం గావించిన నమ్మహిషియు భర్త్రు మరణమ్మునకు శోకించుచుఁ దనపూర్వనివాసమ్మునకుం జని యక్షుల శరణుఁ జెందె నవల దానిపిఱుందన యమ్మహిషంబును గామార్తం బగు కతన నరిగి యయ్యక్షులతోఁ బెనంగి తచ్ఛరతాడితం బయి దెళ్లె పిదప యక్షులు నమ్మృతదనుజకళేబరముం గొని తెచ్చి యమ్మహిష శవంబుతోఁ జితాసంస్కారంబు చేయనుంకించిన నమ్మహిషియు సహ గమనపరాయణయై యక్షనివారిత యయ్యు వెనుఁదీయక యయ్యన లమ్మునం బడియె మీఁదఁ జితామధ్యంబునుండి మహిషుండును రక్తబీ జుండు నను నిరువురు రక్కసు లుదయించి రందు మహిషుండు రాక్షసులచే రాజ్యాభిషిక్తుండయ్యె రక్తబీజుండును సురాసురల కవధ్యుండై చరియించుచుండె నిట్లు చతుస్సముద్రముద్రితం బగుధరామండలంబు నమ్మహిషుం డేకచ్ఛత్రమ్ముగ నేలుచుండి మహాబలుం డగుచిక్షురుండును సేనాయుతసమావృతుం డగుతామ్రుండును నసిలోముండును నుదర్కుం డును బిడాలుండును బాష్కలుండును త్రినేత్రుండును గాలబంధకుం డును దనకు సేనానాయకులుగా రాజవర్గంబు లరివెట్ట విప్రులజన్న మ్ములు కలఁచుచు మదోద్ధురుండై యొక్కనాఁడు. ౧౦౦

మ॥ వరదానోద్ధతగర్వుఁడై యతఁడు స్వర్వాసంబు వశ్యంబుఁ జే
యురహిన్ సేవకుఁ బంచెఁ,యింద్రుఁడు సమున్ యుద్ధమ్మునన్ గెల్చునో!
శరణం బంది దివంబు నా కిడునో! నిస్సందేహ మారీతి నా
సురనాథుం గని నిశ్చయింపఁ దగు నంచున్ జెప్పి సిర్భీతిమై. ౫౧
వ॥ అంత దూత దివమ్మున కరిగి యింద్రున కిట్లనియె.

చ॥ విను సురనాథ! నే మహిషవీరునిదూత నతండు పంప నిన్
గనుఁగొన వచ్చినాఁడ నిఁక గర్వము చెందక పీడు పీడి మా
జనపతిసేవకుండ వయి చక్కఁగ నుండెన వొండె యుద్ధమున్
బనుపడి చేసె దొండె లోకపద్ధతి సేయుము నాఁగ నింద్రుఁడున్.

ఉ॥ వానికి నిట్లు పల్కె బలవద్రుమ ,,నోరి మదాంధ! యిట్లు క
న్గానక నీవిభుం డనిపెఁ గా! నిను మంచిది వానిరోగ మె
ట్లేని యడంతు నాయెదుట ని ట్లనఁ జెల్లునె నీకు! దూతయౌ
వానినిఁ జంప రామి విడువం బడి నీపతి కిట్లు సెప్పుమా! ౫౩

ఉ॥ ఓమహిషీకుమార! నను యుద్ధమునందు జయించు నిచ్చ నీ
కేమెయిఁ బుట్టెనే! తృణము లెంతయు మెక్కుటచేత మిక్కుటం
బై మద మెక్కెనే! జడుఁడ వంచు నెఱుంగుదు నిన్ను నీకు ను
ద్దామత నిచ్చశృంగములఁ ద్రవ్వి తగన్ బొనరింతుఁ జాపమున్.
వ॥ అనవుడు దూత వైళంబ చని మహిషుం గాంచి నమస్క
రించి యిట్లు విన్నవించె. ౫౫

క॥ నిను గణియింపక సురపతి, పనిచినపలుకులను జెప్ప భయమొదవెడి
వా,నిని విడిచి నీకుఁ బ్రియ మగు, సనృతము వచియింప నర్హమ
గునె తలంపన్. ౫౬

క॥ ప్రియమును సత్యముఁ బల్కుట,య యుచిత మగు భృత్యునకు సృష్టా
గ్రమ్మునసే నేఁ, బ్రియముగ వినిచితి నేని యు, దియు నీకార్యమ్మున
కుఁ బ్రితిఘటించు నొగిన్. ౫౭

చ॥ ఇఁక రిపుఁడెట్లు పల్కె నటులే వచియించెద నన్ను నెందు సే
వకునకు శోభనార్థి కిది భావ్యము గాదు రిపుల్ వచించుఫ

క్కక యన మిత్త్రిపల్కులను గేలి యొనర్చు నెటుల్ వచింతు న
ట్టికుటిలవాక్యముల్ గలన డీకొను మార్తురమాడ్కిఁ దెంపునన్.

క॥ అని హేతుగర్భముగఁ జెప్పినపల్కులయర్థమును సవిస్తరముగఁ గై
కొని పెచ్చుపెరుఁగు కోపంబున మహిషాసురుఁడు గర్వమూర్ఛితుఁ
డగుచున్. ౫౯

శా॥ లాంగూలమ్మును బృష్ఠదేశమున వాలాయమ్ముఁ గీలించి భ్రూ
భంగం బొప్పఁగ నెత్తి నేకనులు కోపం బంతటన్ గ్రుమ్మరిం
పం గై పెక్కుడుమూత్రమున్ విడుచుచున్ మత్తాత్ముఁడై యింద్రుఁడి
బ్బంగిం బల్కుట వింటిరే! యిఁక వధింపం బోలదే దుష్టునిన్. ౬౦

ఉ॥ వాఁ డన నెంత, వానిబలవైభవ మెన్నఁగ శాంతులందు, మా
రాడనితాపసోత్తములయందుఁ బరాంగనలందుఁ జెల్లుఁ బో
రాడుట కప్సరోంగనల కౌనె తపమ్ము లడంచు భంగిఁ, దూ
టాడెదఁ గోటియింద్రు లోకసైని యని న న్నెదిరించి రేనియున్.

క॥ నముచిం జంపెను విశ్వాసము చొప్పడ సంధిఁ జేసి శపథమ్ములకున్
గ్రమ మెడలి; యట్టి దుష్టున్, క్షమింప సజ్జనుల కెట్లు సంతస మెసఁగున్.

వ॥ ఇది యిట్లుండఁ దత్సహాయుం డగుహరియు నిట్టిఁడ యది
యెట్లంటేని. ౬౩

క॥ కపటాచార్యుఁడు కుహకుఁడు, శపథాకరుఁ డతఁడు మున్ను చంపఁ
డె కిటియు, న్నెపమునఁ గనకాక్షుని సింగపుమానిసియై హిరణ్య
కశిపు బలాఢ్యున్. ౬౪

వ॥ కావున నింద్రోపేంద్రులయెడ విశ్వాసం బెగ్గగు నాకీదేవ
పతి యన నెంత! మహాదేవుం డెదురైనను ననికిఁ గడంగుదు ౬౫

ఉ॥ కావున నష్టదిక్పతులగర్వ మడంచి నిలింపసంతతుల్
చేవకుఁ దక్కి దైన్యమునుఁ జెంది కృశింపఁగ నాకలోకసు
శ్రీవిభవంబు గైకొని యశేషమఖమ్ముల నిచ్చుభాగముల్
కేవలరాక్షసార్థముగఁ గీల్కొనఁజేసి చరింతు నెంతయున్. ౬౬

క॥ సురనరకిన్నరు లాదిగఁ, బురుషులు నను(జెనకఁ దగరు పూబోఁడికి
నర్, బోరిఁగొనఁ దరమే!నాదగు, వర మేఁటుగ రె యొకఁడు మనకు
వశ్యుఁడు కాఁడే. ౭౭

వ॥ మీరు పాతాళమ్మునకును బర్వతమ్ములకును జని యచ్చట
చ్చట నున్నదానవులం బురికొల్పికొని యనికిఁ గడంగు నది యని
వెండియు. ౭౮

ఉ॥ ఏ నొకరుండనే సురలనెల్ల జయించెద మత్తురాహతిం
బూనియు నాదుశ్శృంగములపోటులు నాఁటియు నెవ్వఁడేనియుం
బ్రాణములం ద్యజింపఁడె? దురమ్మున బాసట యేల! నిక్కమో
దానవులార! మీరలును దక్కటియోధులు నా కలంకృతుల్. ౭౯

మ॥ నవమందారసుమస్రగావళులతో నాకాంగనాసౌఖ్యులై
భవలీలన్ దులఁదూఁగుచున్ నిరతసంపద్భాత్రియా కామధే
నువుపా ల్గ్రోలుచు నాకలోకమునయందున్ మీరు క్రీడల్ పొన
ర్పవలెన్ రక్కసులార! సంగరసమారంభస్థితిన్ నిల్వఁడీ. ౭౦

చ॥ నిరతము నాటపాటలకు నేర్పరులై గడిఁదేరినట్టి సుం
దరు లగురంభ, యూర్వశి, ఘృతాచి, తిలోత్తమ, మేనకాప్రియం
వదలును, విప్రజిత్తియును, దక్కటియచ్చరలున్ బ్రమోదబం
ధురలయి మిమ్ముఁ గొల్వఁ దులఁదూఁగుఁడు నందనమందు దానవుల్

వ॥ అని చెప్పి సేనాసంరక్షణార్థంబుగాఁ బురోహితుం డగుభా
ర్గవుం బిలిచి పూజించి మహిషుం డున్నంత. ౭౨

చ॥ దివిజవిభుండు సత్వరగతిన్ దిగధీశులఁ బిల్వఁ బంచి వా
రు వినఁగ నిట్లు పల్కె ‘‘మదదూత్కుఁడు రంభసుతుండు బ్రహ్మద
త్తవరమహోద్ధతుండు సురధామము గైకొన నెంచి సేవకుం
బవరము సేతకై పిలువఁ బంచె వినుం డతఁ డాడుమాటలన్, ౭౩

చ॥ ప్రమద మెలర్ప మామహిషరాజునకున్ శరణాగతుండ వై
యమరులతోఁ బనిం గొనుచు నాతనిభృత్యుఁడ వౌట యొండె యు
ద్ధమునకు వచ్చు టొండె నొకదానికిఁ బూనుము మావిభుండు కో
ప మెఱుఁగఁ డెప్డు భృత్యులను బాలన సేయు దయాంబురాశి యై.

(ఇంద్రుఁడు విమర్శించుట).

వ॥ అని చెప్పి యమ్మహిషుదూతి చనియె నియ్యెడ మనకుఁ గర్తవ్యంబు నిర్ణయింపుఁడు శత్రుండు దుర్బలుండైనను క్షమింపఁ దగదు జయాజయమ్ములు దైవాధీనమ్ములయ్యును యత్నం బవశ్యకర్తవ్యంబు.

గీ॥ సంధియోగంబు ముఖ్య మాసంధి యిట్టి, ఖలునియెడ విషమించు నిక్కముగ యాన, మైన యోజింపక యొనర్చు టనభిమతము, తన బలముఁ బరబలమును దలఁప వలయు. ౭౬

వ॥ కావున వానిసైన్యాదివివేచనం బొనర్ప నొక్కనిం బుచ్చి తెలిసికొనుట యుచితం బని యొక్కప్రణిధిం బంచిన వాఁడు ను నతిత్వరితగమనమ్మునం జని మగుడవచ్చి యవ్వానిబలవిశేషమ్ములం జెప్పిన వాసవుండు విస్మితుండై మంత్రవేది యగుపురోహితుం బిలిచి యిట్లనియె

క॥ దానవుఁడు మహిషుఁ డున్నత, సేనావృతుఁ డగుచు మనకుఁ జెట్ట దలఁచి తా, రా నుండె నిట; కుపాయము, దీనికి యోజించి యొకటిఁ దెలుపుము దేవా! ౭౭

వ॥ దానవులకు శుక్రునట్లు మా కీవు సర్వకార్య ప్రవర్తకుండవు విఘ్నపరిహర్తవు ననుడు బృహస్పతి సురేంద్రా! వ్యసనంబు సంప్రాప్తం బగుడు బుద్ధిమంతులు ధైర్యంబు వీడ రట్లగుట నీవు ధైర్యమవలంబింపుము. ౭౮

క॥ అగునది కాకుండదు దై,వగతికిఁ బ్రతిసేయఁగల్గు వారమె! చేయం దగునైనను దోఁచిన య,ట్లగణితమగు యత్నమును సురాధిపవింటే.

వ॥ దీని నెఱింగియే గదా మునులు ముక్త్యర్థంబు సంతతధ్యానయోగమ్ముల యత్నింతురు. పురుషకారంబు లేకున్నఁ గేవల దైవంబు కతనఁ గార్యంబు నెఱవేఱదది యెట్లన్నఁ జీకును బిచ్చుకకుంటును నన్యోన్యసాహాయ్యంబు లేమి నకించిత్కరులయ్యె నది గల్గినఁ గృతకార్యులగుదు రొక్కెడఁ బురుషకారంబు గల్గియుఁ గార్యసిద్ధి యలవడకుండు నచ్చోట దూషింపఁ దగ దయ్యది రథసైన్యమంత్రాదికంబుల నుండక దైవాధీనంబై యుండు నెఱంగుని. ౮౦

చ॥ బలియుఁడు క్లేశ మందుట యపాస్త్రబలుండు సుఖమ్ము చెందు టు
జ్జ్వలమతి గల్గుధీరునకు సంపద లేమియుఁ దెల్వి లేనివాఁ
డలఘుగతిఁ మహావిభవ మందుట శూరపరాభవంబు భీ
తులవిజయంబు న న్నది బుధుల్ పరికింతురు దైవికంబుగా ౮౨

సీ॥ కాఁ దగుదానికి గతి దైవ మని యత్న మొనరింపు మవల నయ్యు
ద్యమమ్ము, ఫలియించు నొండె విఫలమగు నొండెఁ గా కయ్యెడ
హర్షశోకాప్తి గనఁ గ, దగ,ద ధైర్యంబు సంతాపకారణ మగు దుః
ఖయోగం బాత్మఁ దొడరు నప్పు, డెయ్యది దుఃఖ మే నెవ్వఁడ నిరు
వదినాలుగు వీడి న నాకునిర్గు॥ ఆ॥ వె॥ నాత్మకునకు దీన నయ్యెడి
దేమి!యాఁ,కలియు డప్పిపా్రిణగతములు సుఖ, దుఃఖములు మనమ్ము
తో నుండు జరయు మృ,త్యువు శరీరమునకుఁ దొడరు మఱియు.

వ॥ షడూర్మిరహితుండ నగునేను శరీరం బొండెఁ ద త్సంబంధి
నొండెఁ గాను చతుర్వింశతితత్త్వభిన్నుండ నగునేను సదానందుండఁ
బ్రకృతివికృతిభిన్నుండ నని తలంచుకొని నిర్మమత్త్వంబు నొందు మి
య్యది దుఃఖనాశమ్మునకుఁ బ్రథ మోపాయంబని వెండియు. ౮౩

గీ॥ మమత దుఃఖమ్ములకు నెల్ల మనికిపట్టు, దాని విడిచినవాఁడె తద్దయు
సుఖాత్ముఁ, డమరనాయక! సంతోష మన్నిగతుల సౌఖ్యమొనఁగూ
ర్చు దానికి సవతు లేదు.

ఉ॥ నీకు మమత్వము న్విడుచునేరుపు చాలకయున్న భావికా
ర్యాకలనంబునం దగిన యత్న మొనర్పుము బుద్ధియుక్ సురా
నీకము తోడు గాఁగఁ బయి నీవొ రిపుండొ జయమ్ము గాంచి సౌ
ఖ్యాకరులై యెసంగఁ గల రయ్యది దైవము సేఁత గాఁ దగుక్.

వ॥ ఎవ్వరికిని సుఖంబు పుణ్యక్షయ మ్మనియు దుఃఖమ్ము పాప
క్షయ మ్మనియు నెఱుంగు మింతయేల నీబుద్ధికిం దోఁచి నట్లొనర్పు మన
వుడు సురేశ్వరుండు మహాత్మా! దుష్టుం డగునమ్మహిషు నశింపఁ జేయుట
య నాకుం దోఁచినవిధం బగుట యుద్ధోద్యోగం బొనరించెద నుద్య
మంబు లేకున్నఁ గార్యంబు సిద్ధింపదు. విజ్ఞానంబు యతులకును,

సంతోషంబు విప్రులకును, శత్రుహననంబు ప్రభువులకును, భూషణం బులు. ౮౭

క॥ మును త్వష్టకుమారు నినము, చినిఁ జంపితి నుద్యమంబు చేసి యటు
లయి, ద్దనుజుఁ బరిమార్చ నీమం, త్రనియోగముఁ బవియు విజయ
దాయకములు గా. ౮౮

వ॥ నాకు నెల్ల సంగరమ్ముల నీవును వజ్రాయుధమ్మును హరి
హరులును సహాయులు. రక్షోఘ్నంబు లగుమంత్రమ్ములం బఠించి దీనికి
నీ వనుకూలుండవు గ మ్మనవుడు స్మితపూర్వకంబుగ నతం డతని కి
ట్లనియె. ౮౯

క॥ సురనాథ! నిన్ను యుద్ధా, దరునిఁ వల దనియుఁ బోవఁ దగు నని
యును నే, నిరుదెఱఁగు చెప్ప నోప నె, వరికిఁ జయము నజయంబు
వక్తవ్యములే. ౯౦

మ॥ భవితవ్యంపువిధంబు నాతరమె చెప్ప న్నాకలోకేశ! యే
ది విధేయం బది యాచరింపు మెవఁడేఁ దీర్ఘ సమర్థుండె దై
వవిధిన్ బైఁ బకు మంచిచెడ్డల; నను వంచింపఁడే మున్ను మ
ద్ధవళాక్షిం గొని చంద్రుఁ; డప్పు డతిచింతన్ జెందనే యే నొగిన్.

వ॥ నన్ను మీర లందఱును బుద్ధిమంతుం డని కదా! కొనియాడు
చుందు రయ్యెడ నాబుద్ధి యేమయ్యెఁగావున నోపినకొలఁది నుపాయంబు
చింతింపుఁడు సిద్ధ్యసిద్ధులు దైవాధీనంబు లనవుడు బ్రహ్మ కడకుఁ జని
శరణంబు వేఁడి యిట్లనియె. ౯౨

చ॥ మహిషుఁ డనంగ నొక్కరుఁ డమర్త్యవిరోధి మదోద్ధతుండు నా
కహితత మొనర్చి నాకమున కాపదఁ గూర్పఁగఁ దైత్యవాహినీ
సహితుఁడు సంగరమ్మునకు సన్నహనం బొనరించువాఁడు వా
నిహతికి భీతి చెందితి గణింపుము నాదురవస్థ నావుడున్. ౯౩

వ॥ పితామహుండు హరిహరులం బురస్కరించుకొని సంగరం
బొనర్చుట కర్జం బగు మనమందఱ మియ్యెడఁ గైలాసమ్మున కరుగుద
మని చెప్పిన నిందుఁ డు చతుర్ముఖపురస్సరంబుగాఁ గైలాసమ్మున కరిగి
వేదమంత్రమ్ములచే నతని సన్నుతించి ప్రసన్నుం డగునద్దేవుఁ బురస్స

రించుకొని వైకుంఠమ్మున కరిగి పద్మనాభు శరణంబు వేఁడి మహిషా
సురుం డొనర్చుదుర్ణయమ్ములు సెప్పిన నతం డింద్రపురోగముల కిట్లని
యె మనమెల్లఁ గలసి యద్దానవు నిర్జించుట కర్హం బయ్యెడి నాహవ
సన్నద్ధుల రగుఁ డనిన వారు వారివారివాహనమ్ముల నధిష్ఠించి సంగ
రాభిముఖులైరి. ౯౪

గీ॥ అంచనెక్కె విరించి ఖగాధిపుపయి, హరి వెలిఁగె వృషవాహనుఁ
డయ్యె శూలి, నెమ్మిపై నుండె గుహుఁడు గజమ్ము దేవ, పతి యధి
ష్ఠించె సంగరప్రమద మొదవ. ౯౫

వ॥ ఇట్లు సన్నద్ధులై హరిహరవిరించిప్రముఖనిలింపులు వెడలిన
నమ్మహిషుండును దైత్యవాహినీసహితుఁడై యుక్కు మిగిలి ధరణీ
తలంబు గ్రక్కదలఁ జనుదెంచె నిట్లయ్యిరువాఁగును గలసి యెదిరిన
సంగరంబు బెట్టిదం బయ్యె. ౯౬

మ॥ గదలన్ బట్టసశూలతోమరములన్ గార్చిచ్చునుం బోనిబె
ట్టిద మాశస్త్రపరంపరన్ విపులధాటిన్ మేటిగాఁ బోరి రు
న్మదులై యాజి సురాసురుల్ భువనసంపాతంబుగాఁ దారకల్
సెదరన్ దిక్తతి యేకమై పొదల నిస్సీమప్రతాపోన్నతిన్. ౯౭

ఉ॥ మానితశౌర్యధుర్యుఁడసమానపరాక్రముఁ డైనవానిసే
నాని గజాధిరూఢుఁ డయి నాకపుఁ జిక్షురుఁ డేసె శస్త్రవి
ద్యానిపుణుండు బాణముల నైదిట; నిందుఁడు వానిబాణసం
తానముఁ ద్రుంచి వక్షమున నాఁటె నవం బగునర్ధచంద్రమున్.

వ॥ చిక్షురుండును గదాశుగమ్మున మూర్ఛవోయి యేనుఁగుపై
నొరుగుడు సురపతి శతకోటిం గొని యక్కరికరంబు ద్రెళ్ల నేసిన
నయ్యది సంగరరంగంబు విడిచి పలాయనం బొనర్చె నంత మహిషుండు
క్రోధతామ్రాక్షుండై. ౯౯

శా॥ కాలాభీలు బిడాలనామకుని సంగ్రామైకవీరున్ మరు
త్పాలాద్యష్టదిగీశులన్ క్షణములో భంజించి రమ్మంచు దు
శ్శీలుం బంచిన వాఁ "డిదెంత" యని జేజేరాజుపై నేగె నా
భీలోన్మత్తగజంబు నెక్కి సురలున్ బెంపేది యల్లాడఁగన్. ౧౦౦

ఉ॥ వచ్చెడివానిఁ గాంచి సురవల్లభుఁ డెక్కుడుశౌర్యమొప్ప మే
నుచ్చిచనంగ నేసె నురగోగ్రము లైనశరమ్ములన్ వడిన్
హెచ్చినతీవ్రకోపమున నింద్రుశరమ్ములు ద్రుంచి వాఁడు పై
పెచ్చుగ నొక్కయేబదిగభీరశరమ్ములు నించె నేడ్తెఱన్. ౧౦౧
చ॥ నడుమన వాని శస్త్రములు నాకవిభుండు మరల్చి క్రోధ మె
క్కుడుగను వాఁడి యైనశరకోటి వెసన్ బరఁగింప వాఁడునుం
బొడిగ నొనర్చె దేవవిభుపూనిక వమ్ముగ శస్త్రసంతతిన్
దడయక యమ్మరుత్పతి గదం గొని యేసె గజమ్ము నుక్కఱన్. ౧౦౨
గీ॥ ఆగదాఘాతమునఁ గరి యాహవావ, నీతలము వాసె నార్తఁపుని
స్వనంబు, చెలఁగ; నవ్వాఁడు క్రోధ మగ్గలము గాఁగఁ, దివిరి యని
సేసె నేడ్తెఱఁ దేరి నెక్కి. ౧౦౩
చ॥ సురరిపు తేరు చూచి బలసూదనుఁ డాహవకోవిదుండు దాఁ
కురిసె నుదగ్రమార్గణపుఁగోటులు; దానికి వాఁడు నల్గి మే
దురముగ నస్త్రముల్ గడకతోఁ బరఁగించె ననంతసంఖ్యఁ; ద
చ్ఛరముల కజ్జయైషులకు సంగర మద్భుత మయ్యె నయ్యెడన్.

వ॥ పిదప నింద్రుం డవ్వానికోల్త్రులకు శంకించి జయంతుం దనక
గ్రమ్మున నిడికొని బాసటయై తానును బోరుచుండె నట్టియెడ. ౧౦౫
మ॥ కడఁకన్ మార్గణపంచకమ్మున మహోగ్రప్రక్రియాధుర్యుఁడై
వడిమై నేసె జయంతుఁ డయ్యసురు దుష్ప్రారంభు;వాఁడున్ మహా
బడబాగ్నిప్రభ లైనతచ్ఛరతతుల్ వక్షమ్మున న్నాఁటి కీ
డ్వడి యత్తేరున మ్రొగ్గతిల్లఁబడె దుర్వారంపుమూర్ఛాగతిన్.

వ॥ అంత సారథి రథంబు దోలికొని వేఱొక్కయిమ్మునకరిగిన
జయశబ్దంబు లొక్కపెట్టఁ జెలంగ సురలు తనుజసహితంబుగ సురపతి
నగ్గించిరి. ౧౦౭
ఉ॥ ఆజయశబ్దముల్ విని మహాగ్రహవిగ్రహుఁడై హయారి త
త్తేజము సైఁప లేక కడుఁ దెంపరి నస్త్రవిదున్ మహామహో
భాజనుఁ దామ్రు నంపె నతిపాటవ మొప్పఁ గఁ దామ్రుఁ డభ్రవి
భ్రాజన మొప్ప నస్త్రములు వర్షముగాఁ గ నిగిడ్చె నింద్రుపై.

వ॥ అంత.

చ॥ వరుణుఁడు పాశముం గొని సవాహనుఁడై యెదిరించెఁ బాశికిం
దురమునఁ దోడుగా; మిగుల దోర్బల మేర్పడ దండధారియై
యరిగె జముండు; వెంటనె మహామహిషార్భటి మిన్నుముట్టఁ దా
నిరువుర కొక్కఁడయ్యుఁ దనియించె సురారి శరాళిపెంపునన్.

శా॥ ఘోరంబై విలసిల్లు నారణమునన్ గోపమ్ముమై ధర్ముఁ "డో
రోరీ! రాక్షస! పోకు పోకు" మని దండోద్యత్కరుండై బల
స్ఫారున్ దామ్రిని వైచుడున్ జలమునన్ బాటింప కమ్మేటి యు
ద్ధారంభుండయి యిందుఁ దొట్టి సుర లాహా! నాఁగ జృంభించినన్.

చ॥ నిలు నిలు పోకు మంచు సురనేతకుఁ దోడయి దేవతల్ సుని
శ్చలులయి మార్గణమ్ముల నసంఖ్యగతిన్ బరఁగించి రక్కసున్
బల మఱఁ జేసినన్ బడియె వాఁడును మూర్ఛ మునింగి సంగర
స్థలమున రక్కసుల్ మిగుల దైన్యము నొంది కలంగి పాఱఁగన్.

క॥ తామ్రుఁ డటు మూర్ఛఁ జెందిన, నామ్రేడితకోపఘూర్ణితాక్షుల
కాంతుల్, తామ్రప్రక్రియఁ బర్వఁగఁ; దా ఘ్రింగెడిభాతి సురలఁ
దాఁకె మహిషుఁడున్. ౧౧౨

దేవదానవయుద్ధము.

వ॥ ఇట్లు గజారూఢుండై గదం గైకొని పోకు మని యదల్చి సుర
నాథు నేసిన నతండును బిట్టలిగి వజ్రమ్మున నగ్గదం బొడి చేసె. ౧౧౩

చ॥ తనుఁ దునుమంగ బెట్టిదపుదండడి మీఁదికి వచ్చు నింద్రునో
య్యనగని యెక్కుడౌ నలుక నార్చి ఫణీడ్నిభ మైనఖడ్గముం
గొని మహిషుండు దా నెదురుకోలు ఘటించిన నంత నిర్వురన్
గనుఁగొనువారు మెచ్చఁగ నఖండముగా నని చేసి రుద్ధతిన్. ౧౧౪

గీ॥ అంత దైత్యుండు శాంబరి నఖిలలోక, మోహకారి గాఁగ మాయఁ
దామొనయఁ జేసె, నధిప! యెవ్వేడఁ జూచిన నాత్మసదృశు; లొప్పి
రొకకోటి యమ్మాయఁ గుప్పలుగను. ౧౧౫

వ॥ ఇట్లు మాయాప్రభావమ్మున నెల్లెడఁ దానయై మహిషుండు విజృంభించి తమసేనల రూపడంచుటకు నిందు్రిం డత్యాశ్చర్యపర్యాప్తుండై చేయునది లేక పుల్లవడియె. ౧౧౬

ఆ॥ వె॥ వరుణుఁడును జముండు సరసిజాప్తుండు వహ్నియు శశాంకుఁ
దొట్టి యితరు లమరు, లధికభయము దొడర నందంద మాప్రిస్సడి
పాఱఁ జొచ్చి రసుర బారి కెడలి. ౧౧౭

ఉ॥ ఈగతి నార్తులై యమరులెల్లఁ ద్రిమూర్తుల నాత్మ నిల్పి మా
కాఁగఁగ రాదు పీని నని నంచు మొఱల్ బచరించుమాత్ర న
య్యాగమవేద్యు లయ్యెడను హంసఖగేశవృషాధిరూఢులై
మూగురు నేగుదెంచిరి సముద్ధతులై మహిషున్ వధింపఁగన్. ౧౧౮

వ॥ పదంపడి చక్రి చక్రింబు వైచినఁ దత్తేజమ్మున నవ్వాని మాయ పంచబంగాళంబై విరిసె దానికి సహింపక మహిషుండును, బిక్షురుండును, నుగ్రాస్యుండును, సుగ్రీవీరుండును, నసిలోముండును, బిణేతుంిండును, బాష్కలుండును, నంధకుండును, దక్కుంగల రక్కసులును నొక్కటై పరిఘాద్యాయుధమ్ములు ధరించి ప్రతిఘటించినఁ బోరు ఘోరం బయ్యె నయ్యెడ. ౧౧౯

ఉ॥ రక్కసులెల్ల నుక్కునఁ గరమ్ములఁ జాపము లొప్ప దిక్తతుల్
గ్రిక్కిదలంగఁ దాఁకి యమరప్రతతిన్ వృకముల్ గడంగి దా
మెక్కటి వత్ససంఘముల నేపునఁ దోలినభంగిఁ దోలి రి
ట్లుక్కఱియున్ సురల్ వాడిచి రోడక యోపినవట్టు పోరుచున్.

క॥ కడు నడరు బాణవర్షము, పుడమియు నాకసము గప్పఁ బోరు భరంబై
దొడరిన నయ్యెడ నంధకుఁ, డుడుసంఘము రాల నార్చి యోధులు
తలఁకన్. ౧౨౦

శా॥ ఆకర్ణాంతము చాపముం దిగిచి పంచాస్త్రమ్ములన్ వీఁక నా
లీకాత్మంం గుఱిఁ జేసి యేసిన విశాలీఘమ్ము లావాని నా
లోకారాధ్యుఁడు బిట్టు దున్మి సుర లాలోకించి యగ్గింపఁ దీ
ప్తాకారమ్ముల నైదుబాణముల దేవారాతిపై నించినన్. ౧౨౧

వ॥ దానఁ బోరు ఘోరం బయ్యె నిట్లు హరితోఁ బెనంగి యంధ
కుండు హరుం దాఁకెఁ బదంపడి యిరువురకును నేబదిదినమ్ములు సమస్త
లోకలోమహర్షణం బగునాహవంబు ప్రవర్తిల్లె నయ్యెడ బాష్కలుం
డింద్రుం దాఁకి యు మహిషుండు రుద్రు నదల్చియుఁ ద్రినేత్రుండు జము
మార్కొనియు మహాహనుండు గుబేరునిపైఁ గవిసియు నసిలోముండు
వరుణుపై నురువడించియు నతిదారుణంబుగఁ బిఱుసనక సంగరం బొన
రించి రట్టియెడ నంధకుం డుక్కు మిగిలి. ౧౨౩

క॥ గదఁ గైకొని యమరులు గ్రక్కదలఁగ హరి నురువడించి కడు
బెట్టిదమై, యదరిపడ గరుఁడు నేసిన, మదమఱి యాతండు గొంత
మ్రాన్పడె నధిపా. ౧౨౪

ఉ॥ అంత జనార్దనుండు విహగాధిపుమేని నొకింత దువ్వి వి
క్రాంతిఁ దొరరఁగఁ జేసి విశిఖమ్ముల నంధకుఁ గూర్చి యేయ వాఁ
డంతఁ దదీయమార్గణములన్నియు నుగ్గుగఁ జేసి యబ్ధిజా
కాంతుని నేసె నేబదియఖండశరమ్ముల శౌరి పెల్చనన్. ౧౨౫

ఆ॥ వె॥ వానిబాణములను భస్ముగాఁ జేసి వే,యంచు లొప్పి దీప్తిమించు
తనసు, దర్శనంబుఁ [illegible] తల గుఱి చేసి నై, చిన సురారి మిగులఁ
జేవ దవిలి. ౧౨౬

మ॥ అనివార్యమ్మగుశౌరిచక్రమును వార్యమ్మౌనటుల్ చేసెఁ గై
కొని చక్రిం బాకఁ జేసి; దాని కసురుల్ గోలాహలం బొప్పఁ బెం
పున నగ్గించిరి యంధకున్; సురవరుల్ పొల్పేని "యేమీ! సుద
ర్శన మి ట్లానె!" యటంచు నొక్కమొగి నాక్రందించి రత్యార్తులై.

క॥ సుర లాక్రందించిన నా, హరి కనలి యమర్చి యేసె నయ్యంధకుపైఁ
ద్వరితగతిన్ గౌమోదకి,శిరమునకుం దాఁకునట్లు చేకోలఁది వెసన్.

వ॥ పిమ్మట నగ్గద శిరమ్మునకుం దాఁకుడు దిమ్ము గదిరి యమ్మా
వాదుండు సొమ్మసిలిన నమ్మహిషుం డమ్మధుసూదనుం దాఁకుటయు.

ఉ॥ చాపము కేలఁ బూని పెలుచన్ గుణనాదము మ్రోయ నుజ్జ్వల
త్కోపపరీతుఁడై యెదురుకోలు ఘటించెడివానిపై మహా

టోపత బాణవర్షము గదుర్ వెలయించిన వర్షధారలన్
జోపెడిదున్నపోల్కి మధుసూదనుఁ దాఁకె హయారి ధీరుఁడై. ౧౩౦

వ॥ ఇట్లు నిరంకుశుండై మహిషుండు హరికార్ముకనిర్ముక్తశర పరంపరలఁ గ్రమ్మరించుచుఁ గదిసిన నిరుపురకును సంకులక్రమమ్మునఁ గొంతవడి ద్వంద్వయుద్ధంబు ప్రవర్తిల్లె. ౧౩౧

చ॥ హరి గద కేలఁ దాల్చి రయ మారఁగ నమ్మహిషాసురున్ రణా
దరు మదమత్తు మొత్తినఁ బదంపడి శీర్షము వ్రయ్య మూర్ఛ రా
ధరణిపయిం బడెన్ సురలు దైన్యము దక్కఁగ రక్కసుల్ పర
స్పరవదనమ్ములన్ గళలు జాఱఁగ వందురి కందు నొందఁగన్. ౧౩౨

శా॥ మాత్రన్ దైత్యుఁడు మూర్ఛఁ దేరి హరిపై మాత్సర్య మొప్పారఁగా
నేత్రమ్ముల్ గడు నెఱ్ఱఁగాఁ బరిఘముల్ శీర్షమ్మునన్ వైవ దే
వత్రాణుండును డాసి తాఁకునకుఁ దత్పక్షీంద్రుపై మూర్ఛిలెన్
సుత్రామాదులు సూడ నొండెడకుఁ గొంపోయెఁ బక్షీంద్రుఁడున్

చ॥ అమరులదైన్యముం గని "భయంపడకుం" డని చెప్పుచున్ మహో
ద్యముఁ డయి శంకరుండు మహిషాసురుపైఁ ద్రిశూలము న్నిగు
డ్చ మహిషుఁ డేడ్తెఱన్ విడిచెఁ [illegible] శక్తి వక్షమం
దు; మదనహారి తద్ధతికి నోవక హెచ్చినతాపసమ్మునన్. ౧౩౪

గీ॥ తనత్రిశూలమ్ము గొని వాని దాఁకి యేయఁ, దొడఁగె వాఁడును బోరా
డఁ గడఁగె నిట్టు, లున్న యెడ హరి మూర్ఛ దానుడిగి శంక,రునకుఁ
దోడ్పడెఁ జక్రమ్ము గొని కరమున. ౧౩౫

వ॥ ఇట్లు చక్రశూలమ్ములం గొని హరిహరులు సంగరసన్నద్ధులై విజృంభించుటయు మహిషుండు పే పెత్తినకోపమ్మున. ౧౩౬

మ॥ మహిషాకారము దాల్చి పుచ్ఛ మతిసంపాతమ్ముగాఁ ద్రిప్పుచున్
మహీభృచ్ఛృంగసమున్నతం బయి యసామాన్యంబునై భీతిధూ
ర్వహమ్మై దేహ మెసంగ శృంగముల భూధ్రమ్ముల్ వెసం గూల్చుచున్
విహృతిం దాఁకె హరిన్ హరున్ విపులగంభీరధ్వనం బొప్పఁగన్.

ఉ॥ దానికి నల్గి యిర్వురును దారుణబాణపరంపరల్ ధను
ర్ధ్యానపురస్సరంబుగ నిదాఘరవిప్రభ లొప్ప నేయ న

మ్మానవఖాది బిట్టలుక మూర్కొని భూధరశృంగ మాత్మపు
చ్ఛానుగతంబుగా విసరె నాహరిపై హరుపై రయమ్మునన్. ౧౩౮

క॥ ఉరవడిఁ బఱతెంచెడి త, ద్గిరిశృంగము గాంచి హరి యొగిన్ దీక్ష్ణ
ములౌ, శరముల నుఱుముగఁ జేసి య, సురపైఁ దనచక్రి మపుడు
జొనివెఁ జొనిపినన్. ౧౩౯

ఉ॥ ఆహరిచక్ర మద్దనుజు నయ్యెడఁ దాఁకిన మూర్ఛ వోయి తా
నాహవరంగమందుఁ బడి యంతన లేచి మనుష్యదేహియై
బాహువు నప్పళించి గదఁ బాణి ధరించి నితాంతసంగరో
త్సాహమునన్ మహోగ్రనినదం బొనరించె గిరుల్ చలింపఁగన్.

వ॥ అమ్మహానాదమ్మునకు నమరులెల్లఁ దలంకి రట్టియెడఁ గమ
లాక్షుండు పాంచజన్యంబు పూరించిన దానవులెల్లరును సురలంబలె
నిశ్చేష్టులైరి. ౧౪౧

దేవతలు పాఱిపోవుట.

గీ॥ పాంచజన్యారవమ్మున భయము చెంది, కుందునసురుల వీక్షించి కోప
మడర, మానవాకార మెడలి యమ్మహిషుఁ డంత, సింహరూపమ్ము
దాల్చి గర్జించి మించి. ౧౪౨

చ॥ అమరులనెల్లఁ దీవ్రనఖరాగ్రములం బొడి చేయుచున్ గ్రమ
క్రమమున శ్రీహరిం గదిసి గ్రన్న ఖగేంద్రునిఁ బట్టి చీరి యు
గ్రముగ రమాధినాథుభుజకాండము వ్రయ్యఁగఁ జేయఁ గ్రోధవే
గమున సుదర్శనంబు గొని కంజదళాక్షుఁడు విక్రమించినన్. ౧౪౩

క॥ ఆతనిచక్రము తనపై, కేతెంచిన నంతఁ బోన మృగరాడ్రూప
స్థితి విడనాడి శృంగా, ఘాతమ్ముల నతని నొంచెఁ గాఱెనుబోతై.

వ॥ హరియును వానికోల్తలకుఁ దలఁకి సంగరరంగమ్ము విడిచి
పలాయనం బొనర్చి నిజభువనమ్మున కరిగె శంకరుండును వాని నవధ్యుఁ
గాఁ దలంచి పిఱిందన కైలాసమ్మున కేగె బ్రహ్మయు నట్లు లొనరించె.

చ॥ కరమున వజ్రముం గొని యొకండును నిల్చె బలారి; శక్తిఁ దా
వరుణుఁడు దాల్చి యొప్పె, బలవంతుడుఁ దండసహాయుఁడై రణ

స్థిరత నెసంగె ధర్ముఁ; డనిఁ జేయఁ గుబేరుఁడుఁ నగ్నియుఁ బర
స్వరముగఁ దోడు వచ్చిరి వెసన్ బఱతెంచిరి సూర్యచంద్రులున్.

ఉ॥ పీరలకన్న నెక్కుడగుపీరులతోడ లులాయరూపియై
ధీరుఁడు దానవుం డరుగుదెంచెఁ బరస్పరముక్తమార్గణా
సారపరంపరల్ ప్రబలె జ్యానినదమ్ములు సింహనాదముల్
భోరన భూనభోంతరము పూరటిలంగఁ జెలంగి మించఁగన్. ౧౪౭

గీ॥ శృంగములచేతఁ బర్వతశృంగములను, నుక్కుమైఁ జిమ్ముకొంచుఁ
గై పెక్కి మహిషుఁ; డెల్ల యమరులఁ దాడించె నిద్ధబలుఁడు, పుచ్ఛ
సంఘాతముల ఖురస్ఫోటనముల. ౧౪౮

శా॥ ఉగ్రుండై పఱతెంచు నమ్మహిషు యుద్ధోద్యోగముం జూచి భీ
తిగ్రస్తుం డయి పాఱె నింద్రుఁడు; జవాధిక్యమ్మునన్ బాశియున్
వ్యగ్రుండై చనె; ధర్ముఁడుం బరుగిడెన్; యక్షేశవహ్న్యర్కు లా
శాగ్రంథిన్ విడనాడి యేగి; రరిగెన్ జంద్రుండు సాంద్రత్వరన్.

వ॥ ఇట్లు మహిషాసురుండు నూఱువత్సరమ్ములు పరమదారుణం
బగుసంగ్రామం బొనరించి నిలింపుల నెల్లఁ దరిమి జయాధిక్యమ్మునం
బొలిచి దైత్యసహితమ్ముగ స్వర్గం బాక్రమించుకొని వలయు దైత్యుల
వల నగు నెడల నియోగించి యమరపరిత్యక్తమ్ము లగుధనాగారమ్ములును
నైరావతోచ్చైశ్శ్రవఃకామధేనుకల్పవృక్షమ్ములును నాత్మాయత్తంబులు
గ నొనర్చి యింద్రాసనమ్ము నధిష్ఠించి యథేష్టంబుగఁ బరిపాలనం బొన
ర్చుచుండె. ౧౫౦

గీ॥ వానిధాటికిఁ దాళక వాఁడి దరిగి, యరిగి గిరిగహ్వరమ్ముల నాశ్రి
యించి, యచటఁ బెక్కులు వర్షమ్ము లార్తి గూర, నమరులు వసించి
కృశియించి రవనినాథ. ౧౫౧

వ॥ పదంపడి యొక్కనాఁడు దేవతలందఱును బ్రహ్మలోకమ్మున
కరిగి వేదవేదాంగపారంగతు లగుమరీచిప్రభృతిమహామునులు సేవింపఁ
బద్మాసనం బలంకరించి యున్న వేదగర్భుఁ జతుర్ముఖు ననంతతేజోనిధి
రజోమూర్తిం గాంచి సన్నుతించి యిట్లు చెప్పికొనిరి. ౧౫౨

చ॥ అసురుల మయ్యు నొక్క మహిషాధముచే నిటు లుక్కు దక్కి వి
క్రమ మొనరింప లేక గిరిగహ్వరముల్ గృహసీమలై పొసం
గ మహిమ మేది నట్టి మముఁ గాంచఁగ రాదె మహాత్మ! తండ్రి యే
క్రమమున నున్నఁ బుత్రులఁ గరమ్ము ననుగ్రహబుద్ధిఁ జూడఁడే.

మ॥ అమరస్థానము వానిరాజ్యముగఁ గల్పాగప్రసూనమ్ము ల
య్యమరారాతి పరమ్ముగా మఖము లయ్యాశ్వారి పాల్గాఁగ సం
ద్రమునం బుట్టినగోవు వానిదిగ నద్దైత్యుండు పెంపొంద దై
న్యమునన్ మున్గి సురేంద్రు లిట్లగుట యన్యాయంబె లోకేశ్వరా.

వ॥ సర్వజ్ఞుండవగునీ కెఱుఁగ రానిదొం డుండదు మాపడెడి యవస్థ యే మని చెప్పికొందు మట్లు స్వర్గంబు వానిపా లొనర్చి యద్రిగహ్వరమ్ముల నచ్చటచ్చట వసియించు మమ్ముల నెద్దియే నొకనిమిత్తంబు గల్పించి పీడించుచున్నవాఁ డట్లగుటం జేసి రక్షకుండ వని నీపాదమ్ములం బడితిమి మాకెద్దియేని గతి గలుగం జేయు మని మాటికిం బ్రార్థించు నమరులకుఁ గృతాంజలులకుఁ బితామహుండు ప్రేమార్ద్రుండై యిట్లనియె. ౧౫౫

ఉ॥ చేసెడిదేమి! దానవుఁ డశేషసురాసురమర్త్యులందు ద
న్నోసరిలంగఁ జేయ నొరుఁ డుండమి మత్తత నిట్లొనర్చువాఁ
డీసరణిన్ వరమ్ము గొనె నెవ్వఁడునుం బురుషుండు తన్ననిం
జేసి వధింపకుండ నిఁకఁ జేడియ వాని వధింపఁగావలెన్. ౧౫౬

వ॥ కావున మనమందఱమును గైలాసమ్మున కరిగి కార్యవిశారదుం డగు శంకరుతో యోజించి తత్సహితులమై మాధవునొద్ద కేగి కర్తవ్యాకర్తవ్యమ్ములు నిర్ణయింత మని చెప్పి హంసారూఢుండై దేవతలం గలిసి కైలాసమ్మునకుఁ జనిన నంత నద్దేవదేవుండు ప్రసన్నుండై యెల్లర నుచితసత్కారమ్ముల గారవించి కుశలప్రశ్నపూర్వకమ్ముగ నాగమనకారణం బడిగినఁ జతురాననుం డిట్లనియె. ౧౫౭

చ॥ తెలియని కార్యమే! యిదియు దేవరకున్; మహిషాసురుండు వీ
రల నిరసించి స్వర్గము కరంబు తిరంబుగ నేలుచున్నవాఁ

డలఘుఁడు యజ్ఞభాగముల నన్నిటి దైత్యులతోడ వాఁడ యి
మ్ములఁ గొనుచున్నవాఁడు వనముల్ గతి యయ్యె నిలింపపాళికిన్.

వ॥ వాసవుఁ దొట్టి యీగీర్వాణులెల్ల నన్ను శరణంబు వేఁడిన నిన్నుం గన వచ్చితి నీకార్యభారంబు నీయంద నిలిచినది నావుడు మందహాసకందళితముఖారవిందుండై శంకరుండు విరించి కిట్లనియె.

ఉ॥ తెచ్చితి పీయనర్థమును దేవతలందఱకున్; వరంబు ము
న్నిచ్చి; యిఁ కేమి సేయ నగు నెవ్వని కేనియు వాఁ డవధ్యుఁ డౌ
నచ్చపలున్ వధింపఁ దగునంగన లెవ్వరు! నీసతీమణిం
బుచ్చెదొ! మర్త్యలోదరినిఁ బుత్తునొ! పుత్తువొ! వాసవాంగనన్.

క॥ మనభార్యలందు నొక్కతె, యును యుద్ధమునందు నేరు పొప్పెడి
నతి లే, దనఘా! కర్తవ్యం బ, వ్వనజాక్షునివలన వినఁగ వలయుఁ
గడంకన్. ౧౬౧

వ॥ అతండు బుద్ధిమదగ్రేసరుండగుట నిప్పట్ల వల నగునుపాయం బెఱిగించు నయ్యెడ కరుగుద మని శంకరుఁడు తత్సహితుండై విష్ణు లోకమ్మున కరుగునెడ ననుకూలవాతమ్ములు వీతెంచె మార్గమ్మున నెల్లెడఁ బక్షులు శుభసూచకమ్ములయ్యె నాకాశంబు నిర్మలంబుగాఁ దోఁచె దిక్కులు తెలువొందె నిట్లు శుభోదర్కమ్ముగా వెడలి యమ్మహాదేవుండు మందట. ౧౬౨

సీ॥ హంససారసచక్రసంసేవితము లైనకమలాకరమ్ములు గలుగుదాని
మందారవకుళచంపకమల్లికాశోకవనము లెల్లెడ నొప్ప వఱలుదాని
నవరత్నఖచితసుందరసౌధభాసురవీథీశతమ్ములు వెలయుదాని, నిగ
మముల్ సెప్పు మునివరేణ్యులును గాయకులు నచ్చరలు గల్గి కులుకు
దాని॥ గీ॥ నలఘులు సునందనందనాదులు నితాంత, భక్తిశీలురు
నలుగడఁ బరఁగుదాని, విష్ణుభువనంబు గని యందు వెలయునమ్మ,
హాత్ముభవనంబు గనియె ననంతరంబు. ౧౬౩

వ॥ ఇట్లు దేవత లందఱు నయ్యెడ కరిగి ద్వారపాలకుం గాంచి మే మేతెంచితి మని మధుసూదనున కెఱిఁగింపవలయు ననిన నందొ క్కరుం డగువిజయుం డరిగి యమ్మధువైరికిం జెప్పె నంత విష్ణుండు

ఘంటాశతనినాదితం బగుకౌమోదకి యనునొకగదయుం ద్వేష్య యభేద్య కవచంబును నానావిధాస్త్రమ్ములును దివాకరుండు స్వకిరణమ్ములును నొసంగిన నవి దాల్చి వెలుంగునజ్జగన్మాతృకం గాంచి వార లందఱు నిట్లు నుతించిరి. ౧౮౦

మ॥ శివవై శాంతివి పుష్టివై సుఖదవై సిద్ధిస్వరూపంబ వై
భవసంహారిణి! కాళరాత్రి వయి యంబాదేవివై వృద్ధి వై
యవనిం బొల్చియు దానిచే నెఱుఁగ రా కంతస్స్థితిం బొల్చి మా
య వెలింగించుచు దానికిం దెలియ రా వత్యంత గోప్యస్థితిన్.

వ॥ అట్టివైష్ణవీరుద్రాణీంద్రాణ్యాత్మిక వగునీకు నమస్కరించెద మెల్లని మమ్ముం బీడించు నీహయారిని రయమ్మునం దునిమి కళ్యాణమ్ము లొసంగు మని మాటిమాటికి నుతించి చరణంబులం బడునయ్యమరుల కయ్యంబిక యిట్లనియె. ౧౮౧

చ॥ వినుఁడు సురల్! సురారి నొకవ్రేల్మిడిఁ ద్రుంచెద దీని కింత భీ
తినిఁ గొనువారె బ్రహ్మముఖదేవత లందఱు; కాలపర్యయ
మ్మును గడవంగ నేరికినిఁ బోలునె! యెంతటివింత యంచు నా
ననము సమందహాసముగ నాద మొనర్చె రిపుల్ భయంపడన్.

ఉ॥ మేరువు సంచలించె వడి మిన్నదరెన్ జలధుల్ గలంగె దు
ర్వారతరంబుగా ధరణి గ్రిక్కదలెన్ దశదిక్కు లొక్కపై
భోరన మ్రోసె నారవ మపూర్వగతిన్ విని యాహయారియున్
ధీరతఁ దక్కి రక్కసులదిక్కు మొగం బయి యాలపెంపునన్.

వ॥ ఇయ్యది కడుఁగ్రొత్తయై యున్నయది దీనికిం గత మే మొకో! యని శంకించి వెండియు. ౧౮౨

ఉ॥ ఈరవ మాచరించురిపుఁ డెవ్వఁడొ! గన్గొని వానిఁ గట్టి దు
ర్వారత నాదుసన్నిధిఁ గరంబు తిరంబుగఁ బొందఁ జేయుఁ డ
ద్దారుణు మందబుద్ధి గతదర్పు నొనర్చి యమాలయాతిథిం
గా రచియింతు నెవ్వనికిఁ గాలము చేరువ యయ్యె నియ్యెడన్.

క॥ సుర లిట్లొనరించిరొకో, పరమాపద డస్సి నాదుభయమున గిరిగ
హ్వరములపాలై నిర్భీ, తి రవం బొనరింప నింత తెగువ గలుగునే.

మ్ములనుండి భిన్నభిన్నమ్ము లగు తేజమ్ములునుం బొడమి మహాతేజోరాశి యై హిమవత్పర్వతసన్నిభం బగునద్దానిం గాంచి యెల్లరును విస్మయం బందుచుండి రంత నత్తేజఃపుంజ మ్మొక్కదివ్యసుందరియై పదునెనిమిది భుజమ్ములును దెల్లనగు మొగమ్మును నల్లనినేత్రమ్ములును నరుణం బగు నోష్ఠమ్మును నెఱ్ఱనిపాణితలమ్ములును గలిగి నానావిధభూషణమ్ములు దాల్చి సన్నద్ధయై యమ్మహిషాసురుఁ జంప నుంకించె ననుచు జనమేజయుండు మహాత్మా! యమ్మహాదేవిస్వరూపమ్ము సంక్షేపమ్మున వచించుట గాదు విస్తరించి యేయే దేవతలయంశమ్ము లేయేయంగమ్ములుగాఁ బరిణమించె వినవలతు నావుడుఁ బారాశర్యుం డమ్మహాలక్ష్మీస్వరూపం బిట్లు వక్కాణించె. ౧౭౧

శా॥ ఆరూపం బిదమిద్ధ మంచు మునులున్ హర్యాదులున్ జెప్పఁ గా
లే రూహింపఁగ నాకు శక్యమగునే! లేశంబుగాఁ జెప్పి వా
చారంభం బొనరించితిన్ శుభదమై యజ్ఞానవిధ్వంసమై
సారంబై సతమై చెలంగు నది విశ్వం బెల్లెడన్ వ్యాప్తమై. ౧౭౨

వ॥ నరేంద్రా! యద్దేవి యేకరూపిణియయ్యుఁ దత్తత్కార్యమ్ముల కనుగుణమ్ముగ నటునివడువున నానారూపమ్ముల నెసంగుచుండు నయ్యాయి రూపమ్ములకుఁ గార్యకర్త్రానుసారమ్ముగ నామంబులు దనరు నయ్యవి సగుణమ్ములును నిర్గుణమ్ములు నై యనంతమ్ములుగా నుండు నైనను నా యెఱింగిన తెఱంగున వివరింతు నాకర్ణింపుము. ౧౭౩

క॥ హరుతేజమ్మున వక్త్రం, బురుహాము కడు వెల్లనగుచుఁ బొలిచెన్
గురు ల, భ్రరుచిం జెలువారెఁ బరే, తరాజతేజమ్ముపొలుపు దవిలిన
కతనన్. ౧౭౪

వ॥ ఆజగన్మాతృక నేత్రత్రయంబు పావకాంశం బగుకతనఁ గృష్ణ రక్తశ్వేతవర్ణమ్ములం బొలిచెఁ గనుబొమ లుభయసంధ్యలవలన నగుటం జేసి వక్రమ్ములును గృష్ణవర్ణమ్ములును స్నిగ్ధమ్ములును నై యొప్పె నాతి దీర్ఘమ్ములును నాతిహ్రస్వమ్ములుం గాక డోలాసమమ్ము లగుశ్రవణమ్ములు వాయుతేజస్సముద్భూతమ్ములు. ౧౭౫

సీ॥ తిలపుష్పముం బోలియలరెడునాసిక ధనదుని తేజంబు, మొనలు గల్గి
తనరారుదళ్కుఁదంతములు ప్రాజాపత్య తేజంబు కావివా తెలు ది
నేంద్రు, తేజంబు; మీఁదివా తెలు కార్తికేయుని తేజంబు, పొల్పారు
దీప్తినలరు, పదియును నెన్మిదిబాహులు విష్ణుతేజం; బంగుళులు
వసుసంభవములు॥ గీ॥ స్తనయుగళ మంబుజారితేజంబు త్రివళి;
సంయుతము మధ్య మింద్రుతేజంబు జంఘ, లూరువులు వరుణుఁడు
కటి యుర్వి యిట్లు, పుట్టె నద్దేవి శుభరూపమున నరేంద్ర. ౧౭౬
క॥ ఆయమఁ గాంచి సురలు మోదా యత్తత మించి “మహిషు నడఁచు
మనకుఁ దా, నై యిచ్చు స్వర్గరాజ్యం,బీయంబిక” యంచు భయము
నెడలిరి తమలోఁ. ౧౭౭

వ॥ అంత విష్ణుండు సురలం గాంచి యీ యంబికకు మీ మీ
భూషణంబు లొసంగి మీమీ యాయుధమ్ముల తేజమ్ములనలన నాయు
ధమ్ము లుత్పాదించి యొసంగునది యనిన నిర్జరులు సంతుష్టులై యట్లొన
రించిరి. ౧౭౮

సీ॥ పాలసంద్రము మేల్మిచేలమ్ములును మంచి దైనరత్నపుహారమం
బకొసఁగె, నాపాదమస్తకంబమరఁదాల్పఁగ విశ్వకర్మ రత్నపుమేల్
నగల నొసంగె, నురమున శిరమున ధరియింపఁ దగుమాలికలు
రెండు వరుణుఁడు కానుకిచ్చెఁ, దనరారు వివిధరత్నమ్ములిచ్చెశే
కాక హిమవంతుఁడర్పించెనేన్గు గొంగ॥ తే॥ గీ॥ హరియు హరుఁడును
వరుణుండు నాత్మచక్ర, శూలశంఖమ్ములవలన నొలి సృష్టిఁ, జేసి యొ
సఁగి రయ్యంబకు శ్రీకరములు, చక్రశూలశంఖమ్ములు జనవరేణ్య.

వ॥ మఱియు బావకుండుమనోజవమ్మును శతఘ్నియు నగునొక
శక్తియు వాయువు బాణపూర్ణంబగు నంబులపొదియును జాపంబును
నిందుఁడు దనవజ్రమ్మునుండి యుదయించినవేఱొకవజ్రమ్మును నైరావ
తమున కలంకరించెడి గంటయును యముండు దనదండమ్మునఁ బొడమిన
దండంబును బ్రహ్మదివ్యగంగాజలపూరితం బగునొక్కకమండలువును
గాలంబు ఖడ్గమ్మును పలకయును విశ్వకర్మ తీక్ష్ణం బగుపరశువును గుబే
రుండు సురాపూర్ణం బగుకనకపాత్రంబును వరుణుండు దివ్యపంకజమ్మును

ఘంటాశతనినాదితం బగుకౌమోదకి యనునొకగదయుఁ ద్వష్ట యభేద్య కవచంబును నానావిధాస్త్రమ్ములును దివాకరుండు స్వకిరణమ్ములును నొసంగిన నవి దాల్చి వెలుంగునజ్జగన్మాతృకం గాంచి వార లందఱు నిట్లు నుతించిరి. ౧౮౦

మ॥ శివవై శాంతివి పుష్టివై సుఖదవై సిద్ధిస్వరూపంబ వై
భవసంహారిణి! కాళరాత్రి వయి యంబాదేవివై వృద్ధి వై
యవనిం బ్రోచియు దానిచే నెఱుఁగ రా కంతస్థితిం బ్రోచి మా
య వెలింగించుచు దానికిం దెలియ రా వత్యంత గోప్యస్థితిన్.

వ॥ అట్టి వైష్ణవీరుద్రాణీంద్రాణ్యాత్మిక వగునీకు నమస్కరించెద మెల్లని మమ్ముం బీడించు నీహయారిని రయమ్మునం దునిమి కళ్యాణమ్ము లొసంగు మని మాటిమాటికి నుతించి చరణంబులం బడునయ్యమరుల కయ్యంబిక యిట్లనియె. ౧౮౧

చ॥ వినుఁడు సురల్! సురారి నొకవ్రేల్మిడిఁ ద్రుంచెద దీని కింత భీ
తినిఁ గొనువారె బ్రహ్మముఖ దేవత లందఱు; కాలపర్యయ
మ్మును గడవంగ నేరికినిఁ బోలునె! యెంతటివింత యంచు నా
ననము సమందహాసముగ నాద మొనర్చె రిపుల్ భయంపడన్.

ఉ॥ మేరువు సంచలించె వడి మిన్నదరెన్ జలధుల్ గలంగె దు
ర్వారతరంబుగా ధరణి గ్రక్కదలెన్ దశదిక్కు లొక్కటై
ఘోరన మ్రోసె నారవ మపూర్వగతిన్ విని యాహయారియున్
ధీరతఁ దక్కి రక్కసులదిక్కు మొగం బయి యల్లపెంపునన్.

వ॥ ఇయ్యది కడుఁగ్రొత్తయై యున్నయది దీనికిం గత మే మొకో! యని శంకించి వెండియు. ౧౮౨

ఉ॥ ఈరవ మాచరించురిపుఁ డెవ్వడొ! గన్గొని వానిఁ గట్టి దు
ర్వారత నాదుసన్నిధిఁ గరంబు తిరంబుగఁ బొందఁ జేయుఁ డ
ద్దారుణు మందబుద్ధి గతదర్పు నొనర్చి యమాలయాతిథిం
గా రచియింతు నెవ్వనికిఁ గాలము చేరువ యయ్యె నియ్యెడన్.

క॥ సుర లిట్లొనరించిరొకో, పరమాపద డస్సి నాదుభయమున గిరిగ
హ్వరములపాలై నిర్భీ, తి రవం బొనరింప నింత తెగువ గలుగునే.

వ॥ అని పనిచిన దూతలు సని సర్వాంగసుందరియు నష్టాదశ భుజయు సర్వాభరణభూషితయు నాయుధసంపన్నయు హస్తమ్మునఁ జషకమ్ము గొని సారెసారెకు మధుపానంబొనర్చుచున్నదియు నగునప్పరాంబ నీక్షించి భయత్రస్తులై మహిషుపాలికిఁ జని యిట్లనిరి. ౧౯౦

ఉ॥ సింగము నెక్కి యెక్కుడగుచెల్వునఁ బొల్చెడియొక్కకాంత స
ర్వాంగసముజ్జ్వలన్మణిమయస్ఫూటభూషణ నిస్తులాయుధా
భంగురహస్త నిత్యమధుపానమదాలస చారుచంచలా
పాంగ గనంగ నయ్యెఁ గనినంతన భీతి యెసంగె మా కొగిన్.

వ॥ అత్తలోదరి సురకాంతయు నసురకాంతయు నని నిరూపింప రాక యపూర్వప్రక్రియ నొప్పుచున్నయది తత్తేజంబు దుర్దర్శం బగుకతన నిలువ నోడి యిట కరుదెంచితి మంతరిక్షమ్మున నుండి నిలింపులాయంగనామణి నెక్కుడుగ సన్నుతించుచుండి రవ్వారారోహ యేమికతమున నిట కేతెంచెనో తెలియుట మాకసాధ్యంబు, తద్దర్శనమాత్ర పలాయమానులమై దేవరకు విన్నవింప వచ్చితిమి. ౧౯౦

క॥ శృంగారాదిరసమ్ము ల, పాంగాధీనములు గాఁగ నంగజశత మా
రంగ సృజయించు చెల్వున,నంగన రంగారు నేమి యనఁ దగు నధిపా.

వ॥ ఇంక నెయ్యది కర్తవ్యం బానతిమ్ము నావుడు మహిషుండు మంత్రిదిక్కు మొగంబై సాభిలాషమ్ముగ నిట్లను. ౧౯౨

మ॥ అనురాగిల్లినతి త్రలోదరికి నే నయ్యంగనారత్నముం
గొని రమ్మే క్రియ నైన సామమున నాకోర్కుల్ ఫలింపంగ నే
నొనరింతున్ బ్రియమారఁ బట్టమహిషీయోగంబు; తత్కన్యకా
జనచూడామణి, కింతకన్నఁ గలదే! సంతోష మెంతేనియున్. ౧౯౩

గీ॥ సామదానభేదమ్ముల సమ్మతించి, వచ్చుఁగా కేమి రాకున్న మచ్చెకంటి
నిటకు రప్పింపుమీ బలాత్కృతిగ నొప్పె,నేని రసభంగ మొనరింతు
వేమొ మొదల. ౧౯౪

ఉ॥ ఆసరసీరుహాక్షి జలజానన యాతనుమధ్య లేని యీ
వాసవలోకసౌఖ్యములు వ్యర్థము; లచ్చెలిమిన్న విన్న నా

కాన జనించె వైశమ తదంగన నియ్యెడఁ దేవలెక్ రసా
భాసము గాక యుండ నొకపక్కిక నీదగునేర్పుకూర్పునన్. ౧౯౫

వ॥ అని యనిపిన నమ్మంత్రివరుం డరిగి ద్వారవ్రాల నిలిచి విన యావనతుండై యిట్లను. ౧౯౬

ఉ॥ ఎందులదాన! వియ్యెడకు నేమికతమ్మున వచ్చియుంటి! నీ
యందముఁ జందమున్ విని స్మరాతురుఁడై ననుఁ బంపె మావిభుం
డందుల కేగుదెంచెదొ! రయమ్మున నాతనిఁ దోడి తెచ్చి నీ
కిందు నొసంగువాఁడనొ మృగేక్షణ! యాతడవేల చెప్పుమా.

మ॥ సరసీజాసనదత్త మావరమునన్ స్వర్గమ్ము నిర్జించి యె
వ్వరికిన్ వధ్యుఁడు గాక యిచ్చ కనురూపం బైనరూపమ్ము దా
ల్చి రసజ్ఞత్వము గల్గి మావిభుఁడు నిస్సీమప్రతాపాదిభా
స్వరుఁడై వర్తిలు వేలొకండు మహిషస్వామిస్థితిన్ బోలునే. ౧౯౮

చ॥ అనవుడు లేఁతనవ్వు నగి యజ్జగదంబిక వల్కు "దేవతా
జననిగ నన్నెఱుంగుము పరిశంస యొనర్చితి కాన యంతయున్
వినిచెద మీవిభుం డిడెడివేదన కోపక నన్ను వేఁడినన్
బనిఁ గొని వచ్చితిన్ మహిషుఁ బట్టి వధించి సురాళిఁ బ్రోవఁగన్.

వ॥ ఇంతవట్టును నీయందలివినయవిధేయతలకు మెచ్చి వచించితి వేఱొక్క తెఱఁగేని యిప్పుడ నిన్ను వధింతు నింకఁ జాగు సేయక పోయి మీరాజునకు నారాక యెఱింగించి యిటు వచియింపుము. ౨౦౦

దేవీమహిషదూత సంవాదము.

శా॥ జీవింపన్ వలతేనిఁ దత్క్షణమ స్వశ్రీని వీడి పాతాళముం
బోవన్ జూడు మనుగ్రహించి విడుతున్ బో నేరకున్న న్నినున్
దేవప్రీతిగ యుద్ధరంగమున మద్దివ్యాస్త్రపాతమ్ములన్
గావింతున్ మృతుఁ గా మదగ్రమున నీగర్వంబు దుర్వారమే. ౨౦౧

చ॥ ప్రతియుగమందు దుర్మదులు పల్వురు నీవలె దేవపీడ సం
తతగతిఁ జేసి మచ్చరశతమ్ముల రూపటి పోయి రింక నీ
గతియును నట్లకాఁ దలఁచి గర్వము వీడుము ధాత నీకు మె
చ్చి తివిరి యిచ్చునవ్వరము చెల్లదు పొల్లగు మచ్చరమ్ములన్.

ఉ॥ కావున దేవసద్మమును గర్వముతోడన వీడి పొమ్ము లే
దా? వెఱవేది శస్త్రములు దాల్చి రణమ్మున కేగుదెమ్ము నీ
కావర మింతలో నడఁచి కాలునిప్రోలికిఁ బంపి స్వర్గ మా
దేవతలందు నిల్పెద విధేయులఁ బ్రోచుట నాకుఁ జెల్లదే॥ ౨౦౩

వ॥ అని మహిషునకుం జెప్పుము పొమ్ము నావుడు మంత్రి య
య్యంబిక కిట్లను॥ ౨౦౪

ఉ॥ ఎక్కడిమాట లియ్యవి! మృగేక్షణ! యౌవనగర్వసంపదన్
మిక్కిలి మీఱి పల్కెదు సమిద్ధపరాక్రమశాలి మావిభుం
డెక్కడ! బాల వీ వతని నెక్కటిపోరున నిగ్రహించు లా
వెక్కడ! నమ్మశక్య మగునే! విను మాతనిశౌర్యసంపదల్. ౨౦౫

ఉ॥ ఆతనిసైన్య మొక్కవిధ మైనది కాదు రథాశ్వనాగము
ఖ్యాతతమై పదాతినిచయాకులమై తగుఁ గామరూప వి
ఖ్యాతుఁ డతండు నిన్నడఁచు టబ్బురమే! లలితాంగి! దుర్మద
స్ఫీతగజంబు మాలతి నశింపఁగఁ జేయుటయున్ భరంబొకో. ౨౦౬

ఉ॥ నీయెడ మావిభుండు గడు నెయ్యము గల్గి చరించునప్పు డే
మోయువతీలలామ? కఠినోక్తులు పల్కి రసంబు భంగముం
జేయఁగ రామి నీ కిటులు సెప్పెద నుంటి మఱింత యేల నీ
ప్రియము సార్థకమ్ముగఁ గృపన్ గనుఁగొమ్ము వరింపు మాతనిన్.

గీ॥ అతనిరాజ్యమ్ము ధనమును సఖులమునుఁ ద్వ, దీయ మగు భృత్యుఁ
డై సేవఁ జేయుఁ బట్టి, రాజ్ఞివై మమ్ముఁ బాలింప రాదె! భక్తి, భావ
మున నీకు మ్రొక్కెదఁ బంకజాక్షి. ౨౦౮

వ॥ అని బహుభంగుల సామపూర్వకమ్ముగాఁ బోధించువానికి
నయ్యంబ యిట్లను. ౨౦౯

ఉ॥ నీదగు తెల్వితేటలును నేర్పును నింతియ నిన్ను మంత్రి గా
నాఁడినవానికిం దెలివి యొప్పునె! యోపశుబుద్ధి! యుద్ధ ఉ
న్మాదులు నిద్దఱున్ హతమనస్కులు నిద్దఱు నిద్దఱే వృథా
వాద మిదేల! ధాత తగువారిని గూర్చె జగమ్ము నవ్వఁగన్. ౨౧౦

వ॥ ఏను స్త్రీస్వభావమ్మునం జేసి వానిబలపరాక్రమంబు తెలియంగ నని కదా! ప్రేలితి,వయ్యది నిక్కంబ,ఏను బురుషుండ నొండెం దదనుగుణస్వభావ నగుస్త్రీ నొండె గాకుంద నని వెండియు. ౨౧౧

మ॥ అతిమూఢుం డయి మున్ను మీప్రభువు తా నాసించె స్త్రీచేతఁబం
చత నద్ధాతకతమ్మునన్, వినుము తచ్చాతుర్య, "మెంతే జుగు
ప్సితమా" నంగనచేతఁ జచ్చు" టని తాఁ జిత్తమ్మునన్ రోయఁడ
మ్మతిహీనుం, డిపు డవ్వరం బెదిరెఁ దా మైమైఁ జనన్ బోలునే.

చ॥ "పురుషుని నన్ను నివ్వనిత పోర నెదిర్చి వధించునే" యటం
చరయక మృత్యు వీనెపము నందిన దంచు నెఱుంగునట్లు మీ
నరపతితోడఁ జెప్పు మొకనాతియ కాదు తృణంబు వజ్రమై
పొరిఁగొనుఁ గాలపర్యయము మూఁడిన నెంతటివాని కేనియున్.

వ॥ కాలంబు సమంజసం బగునప్పుడు వజ్రంబేనియుఁ దూలం బగు నట్లగుటఁ దనకుం గలసైన్యమ్ములును నాయుధమ్ములునుఁ దక్కటి సాధనమ్ములును వమ్మగు నిక్కువం బని మఱియును. ౨౧౨

ఉ॥ కాయము దాల్చు వారలకుఁ గాదొకో! మృత్యువు, నిక్క మేరికే
నాయువు నిశ్చలంబె! జలజాసనుఁ డాదిగ నొక్కఁడేని ని
త్యాయితుఁ డున్నె! చావు లరయన్ బలురీతులు, దైవనిర్మితం
బై యిటు తన్ను మృత్యువు రయమ్మున మ్రింగఁగ వచ్చె దుర్మతీ.

వ॥ ఎవ్వని కెవ్విధమ్మున విధించి యుండు వాఁ డవ్విధమునఁ బొలియు, నిట్లుండఁ గొందఱు మూఢులు మాకు వరమ్ము గలదు మే మెవ్వరికేని నవధ్యుల మని విఱ్ఱవీఁగుదు, రట్లు గర్వించినవా రెవ్వరేని శాశ్వతులై యుండిరే! యింతవట్టు నీ ప్రభువునకు బోధించి జీవింపఁ గలఁ డేని హవిర్భాగమ్ములును దివమును దేవాధీనం బొనర్చి తనవారితోఁ బాతాళమ్మున కరిగి యందు సుఖమ్మునఁగ నుండు నట్లొనరింపుము నావుడు మంత్రి నిజాంతర్గతంబున. ౨౧౩

ఉ॥ ఎక్కువతక్కువల్ తెలియ కియ్యబలామణి ప్రేలుచున్న దీ
చక్కెరబొమ్మ యుక్కడఁపఁ జాలియుఁ జాలకపోతి రాజు పె

న్మకుక్కు-వఁ జేసి దీనిఁ దనమానినిఁగాఁ గొన నెంచి పంపిన
ట్టికమలాక్షి యే మనిన నెల్లిదమై చన దింత నిక్కమా. ౨౧౭

వ॥ కా దని యిత్తరుణితో ననికి సంతనకట్టితినేని రసాభాసం బగు నట్లు విరసం బొనర్చి ప్రభుసన్నిధి కేగు టెట్లు సమంజసం బగు! నదియునుం గాక కామాతురుం డగుకతన నతండు నారాక కెదురు సూచుచుండు, నట్టియెడ నే నిద్దాని జయించినను నిద్దానిచే సమరమ్మున నోడినను నిరుదెఱంగు నతని కప్రియంబ యగుం గాకేమి, యాతని కడ కేగి చక్కఁగా బోధించి పిదప నతనియభిప్రాయానుసరణమ్మునఁ గార్యంబు నిర్వహించెద నిది యల గ్గని యతండు మహిషుపాలికిం జని కృతాంజలియై యి ట్లనియె. ౨౧౮

శా॥ నీయాజ్ఞం గొని యేగి కంటి నచటన్ నీరేజపత్రాక్షిఁ దే
జోయుక్తిన్ వెలుఁగొందుదాని శరసంస్ఫూర్త్యంచితాష్టాదశ
స్ఫాయద్బాహువిలాస సింహగత నబ్బాలాశిరోమాళితో
నీయందమ్మునుఁ జందముం దెలుపుచు న్నే నిట్లు బోధించితిన్.

ఉ॥ మావిభుఁ డీత్రిలోకముల మన్నన కెక్కినవాఁడు నిన్ను సు
శ్రీ నెలయంగఁ బట్టమహిషీపదమం దొగి నిల్పి సేవకుం
డై వశవర్తియై మెలఁగు నాతనిఁ బొందుము మూఁడులోకముల్
నీ వయి యేలుకొమ్ము రమణీ! యెలప్రాయము సార్థకమ్ము గన్.

వ॥ అనునాపలుకుల కక్కామిని కనలి స్మితం బొనర్చి యిట్లనియె.

మ॥ మహిషీగర్భసముద్భవుం దులువ నమ్మందున్ సురప్రీతి ధూ
ర్వహనై యే బలి యిత్తు శక్తి కకటా! పాపాత్మ! నాబోటికిన్
మహిషుండా పతి! యెంత హీన యయినన్ మానంబుపెం పేది త
త్సహవాసం బొనరించునే? మహిషి యాఁ దద్యోగ్య తుల్యాకృతిన్.

చ॥ సురలకు వైరియై మిగుల సోలుచు మత్తిలి దుష్టుఁడై యహం
కరణమునన్ జరించుజనకంటకు నమ్మహిషాధముమ్ వధిం
తు రయము మీఱ దైత్యతతితోడ రసాతల మేగె నేనియున్
గరుణ దలిర్పఁ గాతు" నని కావర మెత్తి వచించెఁ బెల్చనన్.

వ॥ అంత సేనాదుర్భాషణమ్ములకు సైరపక యుద్ధమ్మునకు నుంకింప నెంచి రసభంగం బగు నని యోజించి దేవరకు విన్నవింప నిట కరుదెంచితి. ౧౧౩

ఉ॥ అంగనయయ్యు నొక్కరుడు మదాలసయై బలమున్ జలంబు ను
ప్పొంగ నిరంకుశంబుగ రణోత్సుకయై చెలువారుదానితో
సంగర మాచరించుట యసాధ్యమ కా వగతున్ జయంబుఁ ద
ద్భంగము నన్న నెయ్యెడల దైవవిధేయము లెంతవారికిన్. ౧౧౪

వ॥ నావుడు మహిషుం డితికర్తవ్యతామూఢుండై వృద్ధు లగు మంత్రుల రావించి యీయంగన దేవప్రేరితయై చను దెంచినశాంబరి యగుమాయ యగుం గాకేమి మీర లుపాయజ్ఞుల రిందు సామాదుల యం దెయ్యది ప్రయోజ్యం బగు విశ్వాసార్హంబు గా వచియింపుఁ డనినవార లి ట్లనిరి. ౧౧౫

గీ॥ సత్యమై ప్రియమైనవచనము పతికిఁ, దెలుపు టుచితంబు రెంటికిఁ
దొలఁగకుండు, మాట దొరుకదు రుచ్యమై మందు రోగహారి యగు
టెందు దుర్లభం బండ్రు బుధులు. ౧౧౬

గీ॥ అనృతమునఁ బ్రీతి పుట్టించు నతికపటులు, వేనవే లుండ్రు సత్యమ్ము
వినుచువాఁడు, వినెడివాఁడును దానిని మనన చేయు, వాఁడు
మూఁగురు దుర్లభుల్ పార్థివేంద్ర. ౧౧౭

వ॥ కావున నెడ తెగనియిమ్మహాకార్యమ్మునందు నీ కెట్లు ప్రీతికరుల మయ్యెద మదియునుం గాక రాఁబోవుశుభాశుభమ్ము లెవనికి వేద్యమ్ము లనవుడు మహిషుండు మంత్రుల కిట్లను. ౧౧౮

క॥ తప్పేమి మీకుఁ దోఁచిన, యొప్పైన వచియింపుఁ డిందు యుక్తి
యుతంబై, చొప్పడువానివచనమున్, గొప్పఁగఁ జేసి కయికొందుఁ
గోర్కె దలిర్పన్. ౧౧౯

మహిషుండు దేవికడకుఁ దూతముం బంపుట

వ॥ నావుడు విరూపాక్షుం డనుమంత్రిశ్రేష్ఠుం డతని కి ట్లనియె.

చ॥ అనృతము సాహసమ్మును మృగాక్షులసొమ్మని నీ వెఱిఁగి యి
వ్వనిత ప్రగల్భవాక్యములఁ బొల్తిమ గొల్వఁగఁ జెల్లునే! యొకం

డనక ననున్ వెసన్ బనుపు మవ్వనితన్ వధియింతు నొండెఁ గా
దనినను నాగపాశముల నంటఁగఁ గట్టెద నిన్నుఁ జేర్చెదన్. ౨౩౦

వ॥ పిదపఁ జేయునది లేక వశవర్తినినై నీకోరినయట్ల వివిధ భోగమ్ములం దేల్చి నీయం దనురక్తనై యుండు నిది నాకుం దోఁచిన తెఱంగు త్రిలోకవిజయం బొనర్చిననీబోటి కొక్కబోటికై యింత తలంక వలయునే? యిది బిభీషికామాత్రంబ కాని వేఱొండు గాదు నావుడు దుర్ధరుం డనుమంత్రి యిట్లనియె. ౨౩౧

మ॥ అనుమానమ్మునఁ జూడ నవ్వనిత కామాసక్త గాఁ దోఁచె నం
గనలం దిట్టిబిభీషికల్ గలవు వక్రప్రక్రియం బూరుషుం
గని లోఁగొందురు హావభావవిదు లాకర్షింతు రీచెయ్వు, లి
వ్వనజాక్షీమణి నిన్నుఁ గోరి యిటు పైపై వక్రతల్ సూపెడున్.

చ॥ “శరము లనిన్ జయింతు” ననె సారసగంధి, తదర్థ మన్యగో
చర మగు నెట్టు! లమ్మదనశాస్త్ర మెఱింగిననాకుఁ దక్క, భూ
వర! శరముల్ కటాక్షములు, వ్యంగ్యవిధిన్ గ్రహియింపు తత్పరం
పరలు నిగిడ్చి నిన్ను వశవర్తిగఁ జేయుతలంపు గాఁ దగున్. ౨౩౩

వ॥ అమ్మగువ వచియించిన వాక్యమ్ముల కెల్ల నర్థం బిట్లన యోజింపవలయు నట్లు గాదేనిఁ ద్రిలోకమ్ములం జయించి హరిహరాదులఁ జేరికిం గొనక నిష్కంటకమ్ముగ రాజ్యంబు శాసించునీపయి నొక్క యబల బాణపాతం బొనరించు టది యేటిమాట! ఇఁక నొక్కటి యవధరింపుము “బాణప్రయోగం బొనరించి నిన్నుం బడవైచెద” ననికదా! యత్తలోదరి వలికె “పడవైచెద” ననుటకు వ్యాఖ్యానం బవధరింపుము. ౨౩౪

చ॥ మొదలఁ గటాక్షపాతమున మోహితుఁ గా నొనరించి మీఁద దు
ర్మదమున యుద్ధరంగ మనుమంజులశయ్య బలాత్కరించి నిన్
జదురుగఁ బండఁ బెట్టి పురుషాయితబంధమునన్ గరంతు నం
తదనుకఁ దాళు” మంట యది తత్త్వము దూత కెఱుంగఁ బోలునే.

వ॥ మఱియు నిన్ను విగతప్రాణుఁ గా నొనరింతు ననుటకు నర్థంబు వినుము “ప్రాణం” బనఁ దేజంబు “దాని నపహరింతు” ననుట, యుత్తమాంగనలు వ్యంగ్యప్రధానమ్ముగాఁ గాముకు వరియించుట కామశాస్త్రసమ్మ

తంబు నీ వజ్ఞం డగువానిం బంచిన వాని కీయర్థంబు గోచరం బగునే
యని వెండియు. ౨౩౬

ఉ॥ సామము దానముం గొలిపి చందనగంధినిఁ బొందు మొందు లే
దీమెయి నీ కుపాయ; మది యెంతటిగర్వము నేనిఁ దాల్పఁ గా
కేమి! మఱెంత కోపవతియే నగుఁ గా కిటు చేసినన్ వశం
బై మఱుఁగున్ గ్రమమ్ముగ, మృగాక్షులభంగులు వక్రవక్రముల్.

క॥ పలుమాట లేల యచ్చిలు, కలకొలికిం దెచ్చి నీకుఁ గానుక సేయం
గల నన్నుఁ బనుపు మావలఁ, గలపని నేఁ జూచికొనెదఁ గా కసు
రేంద్రా. ౨౩౮

వ॥ అని పలుకునతని కడ్డంబై తామ్రముండి ట్లను «మహాత్మా
యియ్యది గామాతురయు వ్యంగ్యార్థచతురయు నీయందనురక్తయుం
గామి నిశ్చయంబు. ౨౩౯

ఉ॥ ఆదర మూఁది నాపలుకులందలియర్థము సంగ్రహింపు మ
ష్టాదశబాహువుల్ నిశితసాయకముల్ గలదీనివంటిబల్
గాదిలివన్నెలాఁడి నొకకాలమునందును నెందుఁ జూడఁగా
రా దిది యెద్దియో కడు భరంబుగఁ దోఁచు నరిష్టహేతువై. ౨౪౦

వ॥ దీని కనుగుణమ్ముగ నాకుఁ బెక్కులు దుస్స్వప్నమ్ము లింతకు
మున్న ప్రతిదినమ్మును బొడముచున్నయవి నేఁటియుషఃకాలమ్మున నొక్క
కాంత కృష్ణాంబరధారిణియై యేడ్చుచు గృహాంగణమ్మునఁ బొడకట్టె
నిది యిట్లుండ. ౨౪౧

క॥ ప్రతిదినమును వికృతములగు, రుతు లడర విలక్షణంపురూపునఁ
దగు పక్షితతులు గృహములపై రాత్రితతిన్ గూయంగఁ దొడఁగె
దేవర ! వింటే. ౨౪౨

వ॥ ఈదుర్నిమిత్తమ్ముల కెద్దియేని నొకకారణం బేర్పడ వలయు
నియ్యెడ యుద్ధరంగమ్మున సన్నద్ధయై యున్నయంగన గంధర్వియు
మానుషియు నాసురియుఁ దదన్యయుం గామి తెల్లంబు దేవప్రేరిత యై
న యొకమాయ గా వలయు నెట్లని నగుఁ గాక సంగరమ్మునకు సంతన
కట్టి వెడలుట కర్జంబు జయాజయమ్ములు దైవాధీనమ్ము లగుట బుధం

డప్పట్లు నిర్భయుండు గావలయు శుభాశుభమ్ము లేరికిని వార్యంబులు గావు నావుడు మహిషుం డతని కిట్లనియె. ౨౮౩

ఉ॥ నీవచనమ్ము లింత దగునే చను మిప్పుడ యుద్ధమందు బల్
చేవ యెలర్ప నవ్వనిత లీలమెయిన్ వశఁగా నొనర్చి యుం
దే వెర వయ్యెనేని యిటు తెమ్మటు దక్కినఁ దీవ్రబాణముల్
ప్రోవులు గా నిగిడ్చి జము ప్రోలికి దాసి నొనర్పు మేర్తెఱన్.

ఉ॥ వీఁరుడవై స్మరాగమవివేకివి నాఁగర మొప్ప నీదుగం
భీరత నేఁడు చూడవలె వే చని వేగిరపాటు దక్కి యం
భోరుహ నేత్రి యియ్యెడకుఁ బోరఁగ వచ్చెనొ! పొందవచ్చెనో!
నేరుపుమైఁ గనుంగొనుము నిక్క మెఱింగి దొడంగు మాజికిన్.

గీ॥ కేవలము నిర్దయుండవై కినియ కత్తె, లోదరీమణి సెమ్మది నున్న తెఱఁగు, నరసి యప్పటి కనుకూల మైనవలని, ననుసరింపుము పొమ్ము జయమ్ముఁ గొమ్ము. ౨౮౬

వ॥ అని యాన తిచ్చినఁ దామ్రుండు కాలవశుండై సైన్యమ్ములు గొలువ మహిషునకు నమస్కరించి వెడలి యెడనెడఁ బొడము దుర్నిమిత్తములు గణింపక చని ముందట. ౨౮౭

క॥ హర్యక్షముపై నెక్కి య, వార్యాయుధహస్త యగుచు నలరెడి యుద్య, ద్ధైర్యఁ గనె లోకనాయిక, నార్యన్ దివిజావళీసమారాధ్య పదన్. ౨౮౮

వ॥ ఇట్లు చని దాపున నిలిచి సయుక్తికమ్ముగ వినయపూర్వకమ్ముగ నిట్లనియె. ౨౮౯

ఉ॥ శృంగి నెఱుంగుదే! యతఁ డజేయపరాక్రముఁ డెల్లరూపు లా
రం గొన నేర్చువాఁ, డబల! రాక్షసశేఖరుఁ డావిభుండు నీ
కుం గడు లోఁగి నీదుగుణకోటి గుణించుచు రూప మెంచి పా
ణిం గ్రహియింపఁ గోరెడు గణింపఁ దరంబె భవద్విశేషమున్.

తామ్రుండు దేవితో సంభాషించుట

క॥ మాయేలిక కేలికవై, నీయిచ్చకు వచ్చినట్లు నిర్జరభువన
స్థాయినివై నందనమునఁ, బాయక విహరించుకంటె భాగ్యముకలదే.

ఉ॥ సుందర మైన దేహ మిటు చొప్పడె నీకుఁ బురాకృతంబు మే
లందిన దాన వౌట నకటా! యిది యెట్లు ఫలించు! మావిభుం
బొంది సుఖింపవేని బువుఁబోఁణిరొ! కల్పకసూనవిస్ఫుర
త్కందుకముల్ ధరింప కిటు కత్తులఁ బూనఁగ నేల పాణులన్.

ఉ॥ మానిని! యేలొకో! తెలివి మాలి ధరించితి చాప మస్త్రిసం
తానముతోడ భ్రూలతలు నాణెపుఁజూపులుఁ దత్తదర్థ సం
ధాన మొనర్పఁ జాలవొకో! తన్వి! సుమమ్ములఁ బూని యైన నె
వ్వానికిఁ బ్రీతి గాని యసి పల్లవపాణికి నీకుఁ జెల్లునే. ౨౫౩

వ॥ అదియునుంగాక నింకొక్కఁడు వచియించెద యుద్ధమ్మునకన్న సంసారికి వేఱొండు దుఃఖమ్ము లే దైనను లోభాద్భుతులై యుద్ధానికి మదాంధులు సమకట్టుదురు నీబోటిబోటి కి య్యది యేల యనుగ్రహించి దేవదానవపూజితుండై లోకమ్ములెల్లఁ దానయై యతిశయించు నస్మద ధిపతి మహిషాసురు వరియించి పట్టమహిషివై యిష్టోపభోగమ్ము లనుభ వింపుము సంగరమ్మున నేరికేని జయంబు సంశయగ్రస్తం బింతయు నీతివేదిని వగు నీకుఁ దెల్లంబ యని వెండియు. ౨౫౪

చ॥ అతని వరించి యౌవనమునందు సుఖమ్ములు గూడఁ బెట్టి ని
ర్జితసురనాథుఁడై మహిషుచేవకు మించెడివాని లోకసం
స్తుతుఁ సుతు గాంచె దీవు కడు సుందరుఁ డత్తనుజుండు మీఁద దై
త్యతతికి రా జగున్ దనదుధాటి సురాసురులెల్ల మెచ్చఁగన్. ౨౫౫

వ॥ అను తామ్రమునివచనమ్మును విని మేఘగంభీరభాషణమ్ముల నయ్యంబిక యిట్లనియె. ౨౫౬

శా॥ ఓరీ తామ్రమ! కటుప్రలాప! విను మీయుక్తుల్ సహింప న్ననుం
దేరం బంచినవానితల్లివలె గేడె న్నేను గా, నట్టి దు
ష్ప్రారంభున్ యవసాశి నమ్మహిషుఁ గామార్తున్ వరింపంగ నా
కేరితిం దగుఁ బుచ్ఛముం దురుదరం బేలీల నేఁ దాల్చెదన్. ౨౫౭

చ॥ హరిహరనీరజాసనుల నష్టదిగీశులఁ గోర కక్కటా!
సురుచిరమూర్తి యంచుఁ దను సూనశరార్యుఁ దృణాళి శృంగి నే

వరునిఁగఁ బొంది లోకమున వారనిదుర్యశ మంద వెఱ్ఱిసుం
దరినె! పశుఁగ్ వరింపఁ దగుతన్వియుఁ గల్గెనె యేయుగమ్మునన్.

వ॥ అదియునుంగాక నిర్గుణుండును నిర్మముండును సర్వసా
క్షియు సర్వకర్తయు నకర్తయు సర్వజ్ఞుఁడును సర్వగుఁడునుఁ బూ
ర్ణుండునుఁ బూర్ణాశయుండును శివుండును శాంతుండును సర్వభావ
నుండు నగుపురుషుండు మద్భర్త, అతనిఁ ద్యజించి హేయతాభాజన
మ్మగు దేహమ్మునం బొల్చుమందాత్ము నధముఁ ద న్నే మని వరియింప
నుంకింతు నని వెండియు. ౨౫

ఉ॥ శాతశరాళిఁ గాలుమహిషంబుగఁ జేసెద మీనిభుఁగ్ మగు
దుఁ్యతికిఁ దక్కి భీతిమెయిఁ బోయి రసాతల మంటియున్న న
క్కాతరుఁగాతు నింతయునుఁ గ్రక్కునఁ బోయి వచించి యుద్ధపుం
జేతకుఁ బిల్వు మత్తులువఁ జెచ్చెర వచ్చినఁ గ్రుంతు గ్రేల్మిడిన్.

శా॥ భగ్నాశుండు ననుఁగ్ వరించునె! మదగ్రప్రాగ్భారదుర్వారధీ
మగ్నాత్ముఁగ్ మహిషాధముం దను నికామప్రోజ్జ్వలన్మామకా
స్త్రాగ్నిజ్వాలల గ్రేల్తునంచెలుఁగఁడౌరా! తామ్రా! యంచుఁగ్ రిపుల్
భగ్నప్రాభవులై కలంగ రవముం బూరించె ఘోరమ్ముగన్. ౨౬౧

శా॥ స్వర్యాభదుర్భర మైనయారవమునన్ సప్తాంబుధుల్ దూలె నం
తర్భారంబు సహింప కద్రులు ప్రతిధ్వానమ్ము లిచ్చెన్ భయా
విర్భావమ్మున దైత్యసంఘములు కంపించెన్ దదీయాంగనా
గర్భమ్ముల్ పగిలెన్ దిశావలయ మేకం బాయె నొక్కుమ్మడిన్!

ఉ॥ ఆరవ మాలకించి భయ మంది పలాయనశాలి తామ్రుఁడెం
దే రయ మార నమ్మహిషధీరుని సన్నిధి కేగె. మున్న త
త్పౌరులకర్ణముల్ బధిరభావము దాల్చె ననంతరంబు నా
గారియు గర్జిలెన్ ద్విగుణ మయ్యె భయమ్ము సురారికోటికిన్.

వ॥ పిమ్మట మహిషుండు భయత్రస్తుండై తనకడ కరుదెంచిన
తామ్రుం గాంచి సచివులదిక్కు మొగంబై చింతాదంతురం బగుచిత్త
మ్మున నుత్తలపాటు గదుర నిట్లనియె. ౨౬౪

మ॥ గరువం బేది రసాతలమ్మునకుఁ బోఁగా నెంతుమో! మర్గ మె
వ్వరికిం భేద్యము గానిరీతి నొనరింపం జూతుమో! లేక సం
గరరంగమ్మున నత్త్రలోదరిఁ గడుక్ గారింతుమో! యెంచి మీ
ర్వరబుద్ధుల్ వచియింపుఁ డియ్యెడల శాస్త్రప్రక్రియాధుర్యులై.

గీ॥ మంత్రమూలంబు రాజ్యంబు మహీపతులకు, నదియు గుప్తమ్ము గా
వలె నట్లు గాని, చోవినాశమ్ము గలుగు నిచ్చో ననుగుణ, మైనవలను
విచారింపుఁ డయ్య మీరు. ౨౬౬

ఉ॥ వచ్చినకాంత గా దబల; వైళమ పోయి జయింప రాదు తా
నచ్చపలాక్షి యెక్కటిగ నాహవకేళికి నిర్భయమ్ముగా
వచ్చుట కొంత చింత్య మగు వారక పోరితి మేని మీఁద మే
ల్వచ్చునొ! కీడు వచ్చునొ! శుభం బశుభం బెవఁ డోపుఁ జెప్పఁగన్.

వ॥ ఉపాయవాదులు కొందఱు దైవం బన నెద్ది యెవ్వఁ డెఱుఁగు నోపినవట్టు యత్నం బొనరించుట కర్జం బండ్రు కొందఱు దైవమ్మును నుద్యమంబును గార్యసిద్ధిప్రదంబు లని చెప్పుదురు మీమీబుద్ధిబలమ్మున నిం దెయ్యది శ్రేయమో వివరింపుఁ డనుడు బిడాలుం డనుమంత్రి యతని కిట్లనియె. ౨౬౭

సీ॥ మహిషేంద్ర వింటె! యిమ్మహిళ సురప్రేరణంబున నిటకు యుద్ధం
బొనర్ప, నేతెంచె నిక్కాంత యెల్లసురలయంశములఁ బుట్టుటయు
నిక్కముగ నెఱుంగ, నయ్యె స్త్రీభీతు నిన్నమరులు వంచింప ని
ప్పాట యోజించి రిక్కతమునఁ, గాదె దౌదవ్వులఁ గదిసి యెల్లరు
సహాయులు గాఁగ నుంకించు చున్నవారు, గీ॥ మనము రణమున
కేగిన వనజనేత్రుఁ, దొట్టి సురలెల్ల నసురుల గిట్టఁ జేయఁ, గడఁగు
దురు నిన్నుమాత్ర మక్కాంత చంపు, నెఱిఁగి తగుయత్న మొనరింపు
మింత నిజము. ౨౬౯

వ॥ నాబుద్ధికిఁ దోఁచిన విధమ్మునఁ జెప్పితి భవితవ్యం బెఱుంగ నంత సమర్థుండనే! నీ కెయ్యది సులభం బగు నట్లు పచరించునది యేకాకినినై కామిని యుద్ధార్థిని యగుట యెంతకేనియు నక్కజం బగు నను నంత దుర్ముఖుం డనుసచివుం డి ట్లనియె. ౨౭౦

చ॥ జయ మికో నీకు లే దనుట సత్యము నావచనంబు తప్పు ద
ట్లయినఁ "బలాయనంబు వర" మన్న సురావళినెల్ల నోర్చి యొ
క్క యువతి కిట్లొనర్చుటయుఁ గాదు రణం బొనరించి నచ్చినన్
బయి నెగడున్ యశంబు జయపక్షమునన్ సుఖ మప్రమేయ మౌ.

వ॥ అనిన బాష్కలుం డిట్లనియె.

ఉ॥ ఏ నొకరుండనే చని జయించి యమాలయ మేగునట్టు ల
మ్మానినిఁ జేయు వాఁడ ధృతిమంతుఁడ నయ్యె నధీరుభంగి నీ
కౌనె భయమ్ము చెంద; నమరాధిపుఁ దొట్టి దిగీశులెల్లరన్
దీనులఁ జేసి యిక్కరణిఁ దేకువ దక్కుదురయ్య! కాంతకున్. ౨౭౨

గీ॥ ఈవు సంగ్రామమునకు రానేల! నన్నుఁ, బంపుమొక్కింతమాత్రి న
ప్పడఁతిఁ జంపిఁ, మగుడి నీకడ కరుదెంతు మహిషరాజ, మామకీన
బలంబు సామాన్యమయ్య! ౨౭౩

వ॥ అంత దుర్ధరుండు వినతుండై యిట్లనియె.

ఉ॥ నీ కయి దేవతల్ మిగుల నెవ్వనిఁ బన్నినయాలితాంగి మా
యాకృతి నొక్కవేళ నిశితాస్త్రపరంపరలన్ వధింతు నా
నాకుల నాకులత్వము రయమ్మునఁ గూర్తు బిభీషికార్థ మీ
రాక నెఱుంగు, మింతయుఁ గరంబు తిరంబుగ నిర్వహించెదన్.

వ॥ అంతియకాని రాజనీతివిరుద్ధం బగు తెరువునఁ బోవలదు మఱియొక్కటి వినుము లోకమ్మున సేవకులు సాత్త్వికరాజసతామస భేదమ్మున మూడు తెఱంగులవా, రందు సాత్త్వికులు స్వామికార్యమ్ములు సాధించుచుఁ దదవిరోధమ్మునం దమకార్యమ్ములు నిర్వహించుదురు రాజసులు స్వకార్యతత్పరులై యొక్కొకతఱిని స్వామికార్యంబులను యదృచ్ఛగా నిర్వహించుదురు తామసులు స్వామికార్యంబు దిగఁద్రొక్కి స్వకార్యతత్పరత్వమ్మునవల నగునెడ మాత్సరం గలసి ప్రభుచ్ఛిద్రమ్ములు వెలిఁజేయుచుఁ గోశగుప్తం బగునసివడువున భీతిం గొలుపుదురు. ౨౭౪

క॥ కావునఁ దాదృశులగుదు, ర్భావులనమ్మంగఁజనదుప్రభువులుమంత్రం
బా! వెలికిఁ బోవు కార్యం,బా! విపరీతించు నట్టి యదయులకతనన్.

బాష్కలదుర్ముఖులు దేవితోఁ బోరుట.

వ॥ అట్లగుట నీవు నిశ్చింతమ్ముగ నుండుము మేమును బాష్కలుం
డునుం గలసి యరిగి యక్కామినిం జయించి నీకడకుం దోడి తెత్తు మని
యిరువురును గృతనమస్కారులై దిక్కులు ప్రక్కదలఁ బుకమ్ము వెలువడి
దేవిం గాంచి యిట్లనిరి. ౨౭౯

ఉ॥ ఓనళినాయతాక్షి! విను మొక్కఁడు పంచెద మేము నిన్ను, మా
దానవనాయకుల్ మహిషుఁ డత్పరతన్ వరియింపు మాతఁడున్
మానవరూప మంది నిను మన్ననఁ జేయు రహస్యమందు; దు
ర్మానము మైనిం గడఁగి మానముఁ బ్రాణముఁ గోలుపోదు రే.

వ॥ కామరూపుఁ డగు మా రాజుతో సకలభోగమ్ము లనుభవించు
చుఁ ద్రిలోకమ్ముల కేలికవై యేలికొమ్ము నావుడు దేవి యిట్లనియె.

గీ॥ ఎంత కామినియయ్యుఁ దా నేలతాంగి యధముఁ బశువు వరింపఁ
గ నాత్మ నెంచుఁ, గులము శీలమ్ము గుణమును గలుగుతగిన, వరుని
వరియించుఁ దన కంత వలఁ దనేని. ౨౮౦

చ॥ నెడ వెడ మాట లాడుచు బిభీషిక లియ్యెడఁ జూప కింక మీ
యొడయనియొద్ద కేగి సమరోన్ముఖుఁడై చనుదెంచునో! రయం
బడర రసాతలమ్మునకున్నై చనునో తెలియంగఁ బల్కి యి
య్యెడ కరుదెంచి నొద్దు డీక నే సహియింప దురుక్తు లాడినన్.

ఉ॥ ఆకఠినోక్తులన్ విని దురాత్ములు దైత్యులు బాణవృష్టి పెం
జీకటి గ్రమ్మఁగాఁ గురియఁ జెచ్చెర నజ్జగదంబ సింహనా
దాకులులై రిపుల్ బెదర నంపగముల్ నిగిడించె నంత దు
ర్ధరుఁడు బాష్కలుండు చనుదెంచెఁ జమూతతి కగ్రగామియై. ౨౮౧

క॥ ఘట్టుండై యస్త్రమ్ముల, నెట్టన నద్దేవిమీఁద నిగిడించిన న
ప్పట్టున నయ్యంబయుఁ దా, బిట్టేసె శరములు వేనవేలు గడంకన్.

వ॥ ఇట్లు బాణపరిఘాసిఘాతమ్ముల నిరువురుం దుములమ్ముగాఁ
బోరుతఱి. ౨౮౨

శా॥ ఆకర్ణాంతము చాపముం దిగిచి పంచాస్త్రమ్ము లద్దేవి య
స్తోకాహంకృతి వానిపై విడువ నాసోఁ కన్నిటిం ద్రుంచి ని

ర్భకుండై యొకయేడుబాణముల దేవిం గొట్టి బిట్టార్చె రౌ
ద్రాకారమ్మున నంబయుం దశశితాస్త్రావిద్ధుఁ జేసెన్ రిపున్.

ఉ॥ వానిశరమ్ములం దునిమి వాఁడిశరమ్ముల నొవ నేసి య
మ్మానవఖాదిచాప మసమానరయమ్మునఁ ద్రుంచి సింహనా
దానుగతిం జెలంగె జగదంబ, సురారి గదాత్తహస్తుఁడై
పూనిక నేగుదెంచె నలపుష్పసుగంధినిఁ బిల్లుమార్చఁగన్. ౨౮౬

మ॥ అటు లేతెంచెడిబాష్కలుం గని గదన్ హస్తమ్మునన్ బూని యె
క్కటికయ్యమ్మున మూర్ఛవో నడఁచె నక్కంజాక్షి; వాఁ డంతలోఁ
బటువేగమ్మున మూర్ఛఁ దేఱి గద వైవన్ దాని వారించి మి
క్కుటమౌ శూలమున న్నిలింపరిపునక్కుం జించె నయ్యంబయున్.

ఉ॥ శూలము దాఁకి బాష్కలుఁడు సోలి యమాలయగామియై మరు
జ్జాలమువంత దీర్చె నది సైఁపక దుర్ముఖుఁ డాగ్రహమ్మునం
దూలుచుఁ దేరి నెక్కి ‘‘నిలు తొయ్యలి! యెక్కడ కేగ వచ్చు ని
న్నాలములోఁ బొరింగొనెద నంచు శరమ్ముల ముంచి యెత్తినన్.

ఉ॥ వక్త్రము జేవురింప సురవైరులు భీతిల శంఖనాద సం
సక్తములై దిశల్ గలఁగ శక్తి గుణారవ మాచరించి త
న్ముక్తములైన మార్గణసమూహముల్ బొడి చేసి వానిపై
శక్తిముఖాయుధమ్ముల నసంఖ్యముగాఁ బరఁగించె నుద్ధతిన్. ౨౮౯

వ॥ అంత దుర్ముఖుండు తత్తదాయుధమ్ముల నాత్మసాధనమ్ముల మరలించుచు నుక్కు మిగిలి యంబికపై ననేకశరమ్ముల నిగిడించుచుఁ బోరాడునవసరమ్మున సంగరమ్ము దుర్భరం బయ్యె. ౨౯౦

గీ॥ అంబచే ననిఁ జచ్చినయమరశత్రునికరములగాత్రములనుండి నెగసి
రక్త, మేరు గట్టె శివాకాకగృధ్రసార, మేయములకెల్ల సంతోష
మాయతముగ. ౨౯౧

ఉ॥ దుర్ముఖుఁడున్ బ్రకోపగతి దోఁపఁగ హస్తము నెత్తి పల్కు దు
ష్కర్ముఁడు; వింటె యోజలజచారువిలోచన! మానృపాలు నం
తర్మద మేది పొందు మటు దక్కిన నిన్ బరిమార్తు నుజ్జ్వల
ద్ధర్మవిముక్తతీవ్రనిశితప్రదరమ్ముల పాలు సేయుచున్. ౨౯౨

ఉ॥ దుష్కర మైనకోపమునఁ దోఁగుచు నంబయు వానిఁ బల్కు "మీ
బాష్కలుఁ డేమి యయ్యె ర యపాత్ర! యపత్రపఁ దక్కి దుర్మదా
విష్కరణంబు సేయఁ గలవే యికఁ గాలము డగ్గఱ య్యె నీ
శుష్కవచఃప్రసంగములు చూచెదఁ జక్కఁగ నిల్వు మాజికిన్. ౭౫౩

ఉ॥ శాత్రవుఁ డంబ పల్కులకు సైఁపక కోపకరాళవక్త్రుఁడై
మాత్రిన నించె నెక్కు డగుమార్గణముల్ ధృతిఁ బూని యాజగ
న్నేత్రి శరమ్ముల న్నఱకి నీఱుగఁ జేసి యొకంట వాని దు
ర్గాత్రము గ్రుచ్చె నిక్కరణిఁ గర్కశ మయ్యె రణమ్ము వారికిన్.

ఉ॥ శూరులు మెచ్చఁ గాతరులు సోలి భయంపడ నొక్కట న్నిలిం
పారిశరాసనమ్ము దునుమాడి శరమ్ముల నేనిటన్ వెసన్
దేసు బడల్పడ న్నఱకి దేవి భయంకరమూర్తి గాఁగ దే
వారి గదం గ్రహించి రయమారఁగ సింగముఁ గొట్టె బిట్టుగన్.

శా॥ తత్తాదృశగదాభిఘాతహతమూర్ధం బయ్యు హర్యక్ష ము
న్మత్తప్రక్రియ నీడఁ బోక నిలువ న్మర్త్యారి కోపించి యు
ద్వృత్తిం బ్రస్థితిఁ బైకి రాఁ గని కనత్ఖడ్గంబు చేఁ బూని సం
కృత్తస్ఫీతకిరీటమస్తకునిఁ గా నేసెన్ సురల్ మెచ్చఁగన్. ౭౫౬

వ॥ ఇట్లు దుర్ముఖుండు సమసిన హతశేషులైనరక్కసులు పలా
యమానులై యరిగిన మహిషుండు వారలం గాంచి "యేమియయ్యె"
నని యడిగి కలతెఱం గెఱింగి క్రోధమ్మును సంతాపమ్మును బెనఁగొనఁ
దక్కటిమంత్రులం గాంచి. ౭౫౭

గీ॥ అక్కటా! బలవంతులై యసురవరుల, నోర్చి పెంపెక్కినట్టి యీ
యోధు లిట్లు,సత్తురే యాఁడుదానిచే శక్య మగునె,కాలయోగమ్ము
దాఁట నొక్కనికినేని. ౭౫౮

—చతురతామ్రుల యుద్ధము.—

వ॥ అని పనటం గుందురాజు నాలోకించి చక్షురుండు దేవా!
యింత వగవ నేల నే నేగి యాక్షణంబ యమ్మానినిం బొరిగొందు నని
యాజ్ఞం గొని తామ్రుండు దనకు బాసటగా దిక్కులు పిక్కటిల్ల సింహ

నాదమ్ము బొనర్చి పేర్చు దైత్యచమూసమూహమ్ములతోఁ గదలి చను
దెంచుచుండె నవ్వాని దాదవ్వులం గని. ౨౯౯

ఉ॥ అంబిక ఘంటికానినద మారఁగ శంఖరవం బొనర్చి మ్రో
యం బిగలాఁగ శింజినియు నద్భుతరావ మొనర్చె దాన భీ
తిం బడి పాఱుదైత్యులగతిం గని చక్షురుఁ డాఁగి పల్కె వై
శంబ నధింతు నియ్యాబల లా నఱనేటికి నిల్వఁ డుద్ధతిన్. ౩౦౦

మ॥ అని చాపమ్మును గేలఁ బూని జనితాహంకారదుర్వారుఁ డ
య్యనుసద్దేవినిఁ గాంచియిట్లను«మహోద్యోగమ్మునన్ మ్రోయునిన్
గని భీతిల్లెడివాఁడఁ గాను వినుమీ కంజాక్షి! నిం జంప నె
మ్మన మెంతే వెనుదీయుచున్నయది సంభావించి దోషస్థితిన్. ౩౦౧

ఉ॥ అక్కట! చారునేత్రలు కటాక్షములన్ గురిపించి సంగరం
బెక్కటిఁ జేయుటల్ గలుగునెమ్మెయి నో సరసీరుహాక్షి! నీ
వెక్కడ! కర్కశాస్త్రముల నేయుట లెక్కడ! పుష్పమేనిఁ బై
మిక్కిలి దెచ్చునీదునను మేనిపయిం బడె నేని యుగ్రలీ. ౩౦౨

గీ॥ క్షాత్రధర్మానుజీవుల జన్మ మెంత, నిర్దయాత్మక మెమ్మెయి నెమ్మి గ
లిగి, పెంచుకొను దేహమును గడుఁ బేశలమ్ము, గాఁ దలంపక ఖం
డింత్రు ఖడ్గతతుల. ౩౦౩

క॥ ధనలోభమ్మునఁ గత్తులు, గొని పరులన్ బొడిచి తృప్తి గొందురు
లోకం,బున మూర్ఖు లెంత కేనియుఁ, జొనుపుం దంధనము ధనము
సుందరి! యెందున్. ౩౦౪

చ॥ తెలిసినదాన వయ్యు నిటు తేఁకువఁ దక్కె లతాంగి! భోగజ
మ్ము లగుసుఖమ్ములన్ విడిచి పో రొనరింపఁగ నేల పేర్మి నా
పలుకులు సమ్మతించి సురపాలుర నోంచి దివంబు గొన్న ధీ
రలలితు మావిభుం గొని కరంబు సుఖింపుము నీకు మ్రొక్కెదన్.

ఉ॥ కత్తులు హత్తి శస్త్రములు గాడి శరీరము భిన్నభిన్నమై
మిత్తికిఁ బాలుగాఁగఁ బయిమిక్కిలి నక్కలు కంక గృధ్రముల్
నెత్తురు గ్రోలి మాంసమును నెమ్మి మెయిం దిని యీడ్చు నక్కటా!
మెత్తురు సత్కవీంద్రు లని మేటిగ నేమిగుణంబు చూచిరో. ౩౦౬

క॥ అనిఁ దెగినవారలకు నా, కనివాసము గలుగు నండ్రు గాకే మది
యెం, త నిజమొ తెలియదు నాబు, ద్ధిని విని మారాజు నెనయఁ
దివురు మృగాక్షీ. ౩౦౭

చ॥ అన జగదంబ పల్కెఁ గడు నాఁడికూఁతలు గూయఁ బోకు శా
స్త్రనిధివి పోలె నీల్గెదవు రాజులనీతి యెఱుంగు దే? మహా
జనసహవాస మెయ్యెడల సల్పక కాననుబోతునేస్త మం
దిన నినుబోటికిం దెలియునే! శ్రుతిగమ్యము లైనధర్మముల్. ౩౦౮

చ॥ సురలకుఁ జెట్ట చేసి కడుశూరుఁడుపోలె మదించినట్టి ము
ష్కరు మహిషాధమున్ జమునిసద్మము చేరఁగఁ జేసి శాసనా
క్షరములతో జయార్థ మగుకంబము నియ్యెడ నిల్పుదాన సు
స్థిరత యెఱర్ప నిల్చి యని సేయుము నిన్ మొదలన్ వధించెదన్.

వ॥ జీవితేచ్ఛాగ్రంథిగ్రస్తుండ వయ్యెదేని నీరాజునకు బుద్ధి సెప్పి హతశేషులతోఁ బాతాళమ్మునకుం బోవునట్లు సేయు మనవుడు దానవుండుఁ గ్రోధమూర్ఛితుండై ఘనాఘనాసారమ్ములు పోని శరంబులు గురిసిన. ౩౧౦

ఉ॥ ఆజగదంబ వానిప్రబ లాస్త్రము లన్నియు నుగ్గు చేసి స్వా
రాజముఖామరుల్ పొగడ రక్కసుపై గద వైచె దానఁ దా
రోఁజుచు మూర్ఛపోయెఁ గడురోషము గల్గియుఁ జక్షురుండు; ప్రో
త్తేజితశౌర్యుఁ డంత నరుదెంచెను దామ్రుఁడు చాపధారియై.

ఉ॥ వచ్చినతామ్రుఁ గాంచి రిపుభంజని యజ్జగదంబ రమ్ము నీ
మచ్చర మేద నజ్జమునిమందిరమున్ జొరఁ జేసి పుత్తు మీ
చచ్చినవార్తఁ దా విని వెసం జనుదెంచెడిఁ గాక దుర్మదుం
డచ్చపలుండు మీకుఁ బ్రభువైనమహాయారి రణంబుసేఁతకున్.

క॥ మీ రెందఱు వచ్చిన నా, క్రూరుఁడు మహిషుండు చావు గూరక
యున్నన్, గోరిక తీరదు సురలకు, రా రమ్మను నద్దురాత్ము రణ
మొనరింపన్. ౩౧౩

శా॥ మాయాన్యోన్యపరాక్రమమ్ములపసల్ మాయుద్ధచాతుర్యతే
జోయుక్తుల్ గనుఁగొందు గాక చని తుచ్ఛుం బుచ్ఛవిభ్రాజితుం
డాయం బంపుము మీవిభుం జమునిఁ గూడం జేసెద న్నాఁగ "నో
హో" యంచున్ వడినార్చి యేసె శరముల్ యుద్ధార్థి తామ్రుండొగిన్.

మ॥ శరవృష్టిన్ శరవృష్టి నేర్చి కడఁకన్ శౌర్యం బవార్యంబుగా
నిరుగేలన్ నిగిడించె భల్లములు దేవేంద్రాదు లగ్గింప న
య్యరవిందాసన; మూర్ఛ చేత తగఁడా నయ్యంబికం జక్షురుం
డురుఁడై మూర్ఛానె, నిర్వారం జదిపెఁ గ్రోధోత్సాహుఁడై యంబయున్.

వ॥ దానికిం గనలి రక్కసులెల్ల నొక్కపెట్టన చుట్టుకొని పరశు పట్టిసఖడ్గముసలభిండివాలాద్యనేకాయుధమ్ము లయ్యంబ పయిం గీలించినఁ బోరు ఘోరం బయ్యె. ౩౧౬

ఉ॥ తాళసమంబు లోహజను దారుణమై విలసన్మణీఘృణుల్
గ్రాల నెసంగునొక్క ముసలంబు కరంబునఁ బూని తామ్రుఁడా
భీలత దోఁప సింగమును బిట్టుగఁ గొట్టె శిరమ్ము రక్తధా
రాళము గాఁగ దానికిఁ గరమ్మును నంబిక తీక్ష్ణమూర్తియై. ౩౧౭

క॥ అసి నెత్తికి వానిశిరముల్, వెసనఱికిన మొండె మొక్క వ్రేలిమిడిఁ గేలన్
ముసలంబడర నటించి రణసరణి నంతంతఁ బడియె నాకులలరఁగన్.

వ॥ అంతఁ జక్షురుండు తామ్రిమరణమ్మునకు నవ్వుదు కఱచికొని ఖడ్గమ్ము కేలం బూని సింహనాదం బొనర్చి యురువణించిన జగదంబ కోపాకులయై. ౩౧౮

మ॥ ఒకబాణమ్మున ఖడ్గము న్నఱికి నేఁటొక్కంటి హస్తంబు భూ
మికి హత్తించి వ అొక్కటన్ శిరము పేర్మిన్ డొల్లఁగా నేసి ది
క్కికరాభీలముగాఁగ గర్జిలిన భగ్నీభూతమై దైత్యసై
న్యకదంబం బుడివోయె నొల్కిరి ప్రసూనంబుల్ సురల్ దేవిపై.

వ॥ అట్లు చక్షురతామ్రు లిరువురుం జచ్చుట విని శోకించి మహిషుండు దురాగ్రహగ్రస్తుండై యసిలోమబిడాలాదుల ననేకుల ననేక సేనలతోడన్ జతఁజేసి పనిచిన వార లరుదెంచి యష్టాదశభుజాగ్రజాగ్ర

దాయుధమండల యగుచండికం గాంచి విస్మయాకులు లగునెడ నసిలో
ముందు వారలకుఁ గన్నాకై సేనాముఖమ్మున నిలిచి వినయమ్మున
నయ్యంబ కిట్లనియె. ౩౨౧

శా॥ దేవీ కొండొక చట్ట నీయెడల నెందేఁ జేయఁగారాని స
ద్భావుల్ దైత్యులు వీర లిట్లు పొలియం దార్కోలు నీకేల వీ
రావేశమ్మున దుఃఖదం బగురణం బాసింతురే! సంధినై
నా వెంటన్ జనుదెమ్ము నీవలయు నానావస్తువుల్ గైకొనన్. ౩౨౨

ఉ॥ సారము లేని సంసరణసాగరమందు సుఖంబు గ్రాహ్య మె
వ్వారికి, శాంతిమై నదియుఁ బొల్పదు, దానికిఁ దక్కి పూర్వవ
శ్రీ రుచిరంబు కాయము గ్రహించి నశింపఁగ నేల చెప్పుమా
ఘోరరణమ్ము నం దిటులు గోరిక చెందితి దుష్కరమ్ముగన్. ౩౨౩

అసిలోమ బిడాలాదు లనికి వెడలుట.

క॥ అసుఖము రెండు తెఱఁగులు, భాసిలు నిత్యం బనిత్యపదవియు నా, వి
ద్యాసంగతిఁ బరు నెఱుఁగుట, యేసుఖ మగు నిత్య మది, తదితర
మితర మహా. ౩౨౪

వ॥ ఇందు నాశాత్మకం బగుభోగసంభూతసుఖంబు తత్త్వజ్ఞులు
త్యజించి నిత్యం బగునాత్మజ్ఞానంబు వడయ నుంకింతు రది యట్లుండె.

ఉ॥ సౌగతధర్మ మూనుటయు సమ్మతమేని మృగాక్షి! శస్త్రి సం
త్యాగము చేసి జవ్వనము సార్థకమై తగనిచ్చకైన సం
భోగములన్ మెలంగు విరిబోఁడిరో! ప్రాయము రేపు నిల్చునే
వ్రేఁగగునిట్టి తాపమున వేతురె పుష్పముబోని దేహమున్. ౩౨౫

చ॥ అదియునుఁ గాక యొడ్లను నిరాగసులన్ బరితాపపెట్టి యి
ట్లదయతమైఁ జరించు టది హాని యగున్ దయకన్న ధర్మము
న్నదియె! తదీయరక్షణమునందు మనం బిడి సత్య మిప్డు చె
ప్పఁ దగదె దైత్యవర్గములఁ బట్టి వధింపఁగ నేమివచ్చెనో. ౩౨౬

వ॥ సత్యంబువలనన కదా ప్రాణమ్ములు నిలుచుట దానికిం దప్పుట
కొప్పమి యధర్మం బనఁ బడు నట్టిధర్మమ్మునకుం గట్టుపడి కల తెఱంగు

చెప్పు మని ప్రాంజలియై యడిగిన నసిలోమునకు నంబ కరుణించి యి
ట్లనియె. ౩౨౮

ఉ॥ నీమవినీతి యింత దగునే! కరుణించి వచింతు నాదు యు
ద్ధాదరకారణంబు; జగమంతయుఁ ద్రిమ్మరువాన దుష్టులం
గాఁదని చంపి సజ్జనులఁ గావఁగ; నొండు ప్రయోజనంబు నా
కేదియు లేదు దీని కయి యెత్తుదు నే నవతారముల్ మహిన్.

మ॥ భయభక్తుల్ విడనాడి దేవతల నొంపన్ బూనె మీరాజు దు
ర్జయుడై; వాని నడంప వచ్చితి యథార్థం బింత; నీ వేగి దు
ర్నయునిం దన్మహిషీతనూజు నిట నేరమ్మన్న చందంబు దె
ల్పి యనిం జేయఁగఁ బంపు మన్యుల వృథా ప్రేరేపఁగా నేటికిన్.

ఆ॥ వె॥ జీవితేచ్ఛఁ దనదుచేతమ్ము సోలసిన, బంధుజనులతోడ బయలు
వెడలి, యీఁగకాలియంత యేనియు ద్రవ్యంబు, గొన కధోభువ
నము జనుట యొప్పు. ౩౩౧

వ॥ ఆరసాతలమ్మునంద మీకులవృద్ధగురుప్రహ్లాదుండు వసించు
వాఁ డాతనిం గొలిచి యట నుండునది యని చెప్పు మట్లైన మీర
లందఱును బ్రతికి పోవుదు రనవుడు నసిలోముండును బిడాలుదిక్షు మొ
గంబై ప్రీతిపూర్వకమ్ముగ ని ట్లనియె. ౩౩౨

ఆ॥ వె॥ వింటివే భవాని వినిచినవిధము ద, యార్ద్రహృదయ సంధి కను
మతించె, ని ట్లొనర్చి బ్రతికి యేగిన నేమగు నా రసాతలమ్మునంద
యుండఁ. ౩౩౩

వ॥ నావుడు బిడాలుం డిట్లనియె.

ఉ॥ అంబిక చెప్పినట్టివిధ మండఱకున్ సుఖదంబ రాజు సం
ధిం బడయంగనొల్లఁ డెటు దెల్పఁగఁ వచ్చు నెఱింగి మూర్ఖ రీ
తిం బడువాని, మృత్యువది దెప్పర మాఁగఁ దరంబె యుద్ధరం
గంబునఁ జచ్చువారిఁ బొడఁ గాంచియుఁ దక్కటివారి నంపఁ డే.

గీ॥ కడఁగి పాంచాలికలరీతి గా నతనికి, పశులమై యాజ్ఞఁ దప్పఁగ వశ
మె సత్యముగ వచించిన పల్కు లెవ్వగఁ బ్రియంబు, గలుగఁ జేయు
నృశంసులౌ కావరులకు. ౩౩౬

చ॥ "ధనమును రాజ్యమున్ విడిచి దర్పము నేచియుఁ గట్టుగుడ్డతో
ననికిఁ దొలంగి యేఁగుము భయమ్మున నీవు రసాతలమ్ము" నా
విని యతఁ డాదరించెడివివేకము గల్గినవాఁడె! కోపముం
గని మనలన్ "వధింతు" ననుఁగాక దురాత్ములు కీడు నెంతురే.

ఉ॥ కావున స్వామికార్య మెసకమ్మునఁ బూని చరితమెమ్మెయిన్
జావది సిద్ధమౌ నెఱిఁగి చావఁగనేల దురాత్ము చేతిలో
నా విని యాతఁ డియ్యకొనినం జెలరేఁగి బిడాలుఁ డేడ్త్రైన్
దేవిని నొంచె సప్తపటుతీవ్రశరమ్ముల నేసి యీసునన్. ౩౩౭

వ॥ అసిలోముండును ధనుఃపాణియై యంతంత నిలిచి చూచు
చుండెఁ బదంపడి యంబిక తన్ముక్తమ్ము లగుబాణమ్ముల నెడనెడఁ బొడి
చేసి. ౩౩౮

గీ॥ మూఁడుభల్లమ్ములనుఁ జాపమున నమర్చి, సింహనాదమ్ము చేసి పేర్చిన
రయమునఁ, బఱపె; వాఁడునుదద్బాణపాతమునకుఁ, దొడరి మూర్ఛిల్లి
పెద్దనిద్దురయుఁ జెందె. ౩౩౯

వ॥ ఇట్లు బిడాలుండు సమసిన నసిలోముండు సన్నద్ధుండై రణరం
గమ్మునకు వచ్చి కరం బెత్తి యయ్యంబిక కిట్లను. ౩౪౦

చ॥ ఎఱుఁగుదు దేవి! నీకతన మృత్యువు నాకగునంచు; బుద్ధులం
గఱపిన నొల్ల నట్టివిభుఁ గాదన లేక రణంబు సేఁత కే
డ్తెఱ నిటు లియ్యకొంటిఁ గడుఁ దెంపరినై మరణంబు భీతిమైఁ
బఱచుటకన్న లగ్గగు శుభం బశుభంబును దైవలభ్యముల్. ౩౪౧

ఉ॥ ఇందఱు దానవుల్ చదిసి యేగిరి కాలునిప్రోలి కిందునే
నెందఱఁ బోలువాఁడ! విధి నెవ్వఁడు దాఁటఁగ నేర్చుఁ! బౌరుషం
బెందును దైవముం గడచి యించుకయుం బని సేయ దంచు ని
న్నందఁగ నార్చి యేసె నిశితాస్త్రముజ్జగదంబ దిక్కుగన్.

శా॥ ఆబాణమ్ముల నంతరాళమున శాతాస్త్రమ్ములం ద్రుంచి పై
పై బాణమ్ములు గొన్ని టిన్ వెస నిగుడ్పన్ వాఁడు తచ్ఛస్త్రధా
రాబాహుళ్యముచే స్రవద్రుధిరుఁడై రాజిల్లెఁ బుష్పాళి లీ
లాబాభాసురకింశుకాగమము పోలన్ జూప నగ్గింపఁగన్. ౩౮౩

ఉ॥ పిమ్మటఁ గోప మెక్కుడుగఁ బేర్చి గదం గొని యార్చి సింహమూ
ర్ధమ్మున మొత్త నయ్యది కరమ్ము భరమ్ముగ ఘోరభంగి నా
దమ్మొనరించి శస్త్రములు దాఁటెడి తీవ్రనఖమ్ములన్ తదీ
యమ్మగువక్షముల్ దివిజు లందఱు మెచ్చఁగఁ జీల్చె నుక్కునన్.

ఉ॥ దానికి లోఁగ కయ్యసుర దారుణభంగి నెదిర్చి యార్చి యా
త్మానుచరుల్ నుతింప రయమారఁగ నాహరిశీర్షమందుఁ గా
లూని పరాక్రమించి గద నుద్ధతుఁడై జగదంబ నొంచె నమ్మా
నిని ఖడ్గధార దునుమన్ దల యూడిపడెన్ సురాదికిన్. ౩౮౫

ఉ॥ రక్కసుఁ డిట్టు లుక్కుఱ సురల్ గుసుమమ్ములు గ్రుమ్మరింపుచున్
దిక్కులు పిక్కటిల్ల "జయ దేవి" యటంచు నుతించి మించి తా
రొక్కట దుందుభిధ్వనుల నుర్వియు నాకసముల్ గలంచి రిం
పెక్కఁగ నప్సరోయువతు లెల్లరు నాడిరి దేవి మెచ్చఁగన్. ౩౮౬

క॥ హతశేషమైన దైత్యవ్రతతిన్ సింగమ్ము పట్టి భక్షించె సమున్నతవేగ
మడరఁ గొందఱు, పతి కీగతి దెలియఁ బఱుపఁ బఱచిరి కడఁకన్.

వ॥ ఇట్లరిగి రోదనపూర్వకమ్ముగఁ గలతెఱఁగు చెప్పిన నమ్మహి
షుండు ప్రళయకాలరుద్రునిచందమ్మున మండిపడి దారుకుం డనుసారథిం
జూచి సహస్రఖరసంయుతంబును నానాయుధసమన్వితంబును బతాకా
ధ్వజవిరాజితంబును నగు తనరథంబు దోడికొని ర మ్మనవుడు వాఁ డ
ట్లొనరింపఁ గామార్తుం డగుకతన నద్దేవి తన్ను వరించున కాఁ దలంచి
హేయం బగునీమహిషదేహంబు కా దని త్యజించి స్త్రీలు రూప
చాతుర్యమ్ములం జూచి మోహింతు రని కృతనిశ్చయుండై. ౩౮౭

దేవీమహిష సంవాదము.

ఉ॥ మానవరూపముం గొని సమంచితభూషణభూషితాంగుఁడై
దానవసైన్యముల్ గొలువ ధారుణి గ్రక్కదలన్ రథస్థుఁడై
మానినులెల్ల మెచ్చఁ దగుమంజుల మాచెలువొప్ప నేగెన
వ్వానిని దవ్వులం గని రవం బొనరించెఁ బరాంబ డంబుగన్.

వ॥ ఇట్లు శంఖంబు పూరించిన దైత్యవాహిని కనుకనిం బఱచె వారల నిలువరించి మహిషాసురుం డామె కభిముఖుండై చిఱునగవు మొగమ్మునం దనర నిట్లను. 3౫౦

గీ॥ దేవి! సంసారమునయందుఁ దిరుగుపురుషుఁ; డేనిఁ గామినియేని సుఖానుభవము, నొందఁ గోరుదు రదియు సంయోగజంబు, గా నెఱుంగు మదియు భిన్నగతి నెసంగు. 3౫౧

వ॥ ఎట్లంటేని మాతృపితృలకుఁ బుత్రునితో నగునది యుత్తమం, బన్నదమ్ముల సంయోగంబు మధ్యమంబు, వివిధావృతచిత్తులును బరిసంగపరివర్తులును నగునావికులసంయోగంబు సహజంబై యత్యల్ప సుఖదం బగుట నధమంబు. 3౫౨

ఆ॥ వె॥ సమవయస్కులైనదంపతులకుఁ దుల్యరూపశీలగుణనిరూఢిఁ బొరిపు, మిగులు యోగ మది యమేయసుఖోదయం,బొసఁగుకతన నుత్తమోత్తమంబు. 3౫౩

వ॥ ఇట్లు సంయోగమ్ములు పరస్పరం బుత్కర్షాతిశయమ్మునం బొల్చుకతన. 3౫౪

ఉ॥ పీరుఁడనైననాయెడ వివేకము గల్గినదానవై సుధా
సారము వోనిచూడ్కులఁ బొసంగఁగఁ జేసి కరంచి తేనిదు
ర్వారసుఖంబు గాన నగు బాలరో! యిర్వుర కీసుఖంబుతో
నారయ నేసుఖమ్ములును నంద వనుత్తమ మా కతమ్మునన్. 3౫౫

చ॥ సురపతిఁ దొట్టి నిర్జరుల సొంపఱఁ జేసితిఁ గామరూపచా
తురి గలవాఁడ నిట్టి నను దొయ్యలి! దాసునిఁ గాఁగ నేలి యా

దరకుముగఁ బట్టరాజ్ఞి వయి దానవులెల్ల విధేయులై మెలం
గ రమణ నాదు వైభవము గైకొని పొందఁగ రాదె భోగముల్.

ఉ॥ ఆనతి యిచ్చితేని విను మయ్యసురావళితోడ వైరముల్
మానెద సంధి పంచినను మానక చేసెదఁ బ్రేముడించు మె
ల్లని భవత్పదాంబుజము లే శరణమ్ములు సేవకుండ ధ
ర్మానుగతుల్ వచింత్రు శరణాగత రక్షణ మొప్పదే చెలీ. ౩౫౭

ఉ॥ పుట్టినకోలె దైన్యమునఁ బోవ నొకప్పుడు నాజి నెంతయున్
దట్టుఁడ నావిశేషములు తామరచూలి మొదల్ సురోత్తముల్
గట్టిగఁ దామెఱుంగుదురు కామశరమ్ముల దాఁకి కోర్వకి
ప్పట్టున దైన్యమూనితిఁ గృపన్ గనుమాయుధముల్ త్యజించితిన్.

క॥ మరణావధి నెన్నఁడుఁ ద, త్పరతన్నీ కెదురు నెప్పఁ దన్వంగిరో! నీ
గురుకుచము లాన మన్మథ, శరయుము శృంగారభంగితాపాం
గములన్. ౩౫౯

చ॥ అనవుడు దేవి వల్కు మొగ మంకురితస్మితకందళంబు గా
దనుజవరేణ్య నాకుఁ బతి తత్పరమాత్ముఁడు; నాని యిచ్చనై
యొనరుతు సృష్టి; యపురుషయోగమునన్ జడనైననాకుఁ జే
తనము ఘటిల్లుఁ గాంతశిల దాఁకినయిన్మనకున్ బలెన్ లలిన్. ౩౬౦

వ॥ ఇట్టి నాకుఁ గ్రామ్యసుఖవాంఛ యెన్నండును లేదు నీవు మూ
ఢుండవై నన్నొకసామాన్యాంగనగాఁ దలంచి మత్సంగం బపేక్షించు
చున్నవాఁడవదియునుం గాక. ౩౬౧

చ॥ నరునకు బంధనార్థముగ నాతి సృజింపఁ బడెన్ దురాత్మ! య
ప్పరమరహస్యముం దెలిసి భంగురమై కడు హేయమైన సౌ
ఖ్యరసమునన్ జరింపకుము గల్గు నొకప్పుడు ముక్తి శృంఖలా
స్థిరులకు నేని; వీరలకుఁ దీరదు ముక్తికి నేగ నెన్నఁడున్. ౩౬౨

మ॥ శమ మిచ్చున్ స్థిరసౌఖ్య; మద్ది హృదయస్థానమ్మునన్ జేర్చి యీ
యమశావాసము వీడి జీవమును నీ వాసింతువేనిన్ నివా

స మొనర్పంగ రసాతల మ్మరుగు; మీా చందమ్ము గా కొందు చం
దమయేనిఁ రణ మాచరింపుము నిన్నుఁ దర్పాంధుఁ దున్మాడెదన్.
ఉ॥ నీవినయమ్ము నిక్కముగ నెమ్మది కెక్కుటఁ జేసి యింత నీ
కై వచియించితిం గదుదయాపరతన్; వల తేని విన్ము లే
దా! వెనుదీయ కాజి ననుఁ దాఁకుము నన్ బురికొల్పినట్టి దే
వావళి యప్పు దీర్తు నిను నాత్మశరమ్ములపాలు సేయుచున్. ౩౬౪
వ॥ నావుడు మదనమోహితుం డద్దురాత్ముండు మరల నిట్లను.
ఉ॥ పూలకు మించి మెత్తు డగుపొల్పునఁ బొల్చెడిమేనిదాన! నే
నాలము సేసి నిన్నడఁచునంతటిసాహస మూన నిస్సిరో!
చేలనె! నీకృపం బడసి పెండిలిఁ జేసికొనంగ నుంటి ని
న్నోలలితాంగి! యిట్టికఠినోక్తులు న న్నన నీకు న్యాయమే. ౩౬౫
చ॥ హరిహరనీరజాసనుల నాహవభీరులఁ జేసి పుచ్చి సుం
దరిపయిఁ జూపువాఁడనె ప్రతాపము లోకులు నవ్వ; నీయెడం
గర మనురక్తి కల్మి భయకంపిత మయ్యెఁ గరంబు పొల్తి! యి
ర్వురమును మిత్రభావమునుఁ బొందితి మేటికిఁ దక్కు సంగతుల్. ౩౬౬
క॥ ననుఁ బేర్మిఁ జూచిఁ పెండిలి, యొనరిచికొన నొప్పు దేని యొప్పెదఁ
గా దే, నిని వలసినయెడ కరుగుము, నిను నేఁ బ్రహరింపఁ జాల నిశి
తాస్త్రిములన్. ౩౬౭
గీ॥ సప్తపది మైత్రి యని బుధజనులమతము, గాన నాచెల్మికత్తె! నిన్
గసిమసంగి, పై ననుభవింపఁ గల్గునైశ్వర్య మొక్కఁ, డున్నె యింత
టి పాపంబు నోపఁగలనె. ౩౬౮
గీ॥ బాలహత్య యు స్త్రీహత్య బ్రహ్మహత్య, పాతకము లందు నెక్కుడు
పాతకములు, గాన నెట్లేని నీదయ గాంచి జన్మ, మునకు సాఫల్య
మొనరింతు వనరుహాక్షి. ౩౬౯
గీ॥ నిను బలాత్కృతిఁ గొని యేగ నేర్తుఁగాని, దాన నేమి సుఖం బగుఁ
దలిరుఁబోఁడి, స్త్రీపురుషులు పరస్పరస్నేహ మడరఁ, గూటమికి ని
య్యకొన దానఁ గుతుక మెసఁగు. ౩౭౦

చ॥ తెలియవుగాక పూరుషుని ధీరునిఁ బొందని కాంతకుఁ సుఖం
బులు వెలిఁ గావె తాఁ దగినపొ ల్తి కిఁ దక్క నిపూరుషుండునుఁ
వెలియగు నెవ్వఁ డిక్క రణి వేఁదుఋ పుట్టఁగఁ జేసె నీకు; ని
స్తుల మగు జవ్వనమ్ము గడుసుందన మక్క టా! వ మ్మొన ర్తు రే. ౩౭౧
ఉ॥ వైరి యెవండొ ని న్నిటులు వంచనఁ జేసి మరల్చెఁ గాక సం
సారసుఖమ్ము లిక్క రణిఁ జాగము సేయుదె త త్త్రిమూర్తు లం
భోరుహనేత్రలుఁ విడిచి పోయిరె యెంతటివేల వైతి వే
చారుముఖిలలామ పతిసంగతిఁ బాసి సుఖించుఁ జెప్పుమా. ౭౩౨
చ॥ ననుఁ బువుఁగోలలంఁ బరపి నాఁచికొఁనం గమకించు చండశా
సనుఁడు మరుండు నీయెడలఁ జాలఁ గృపం గలఁ డేమొ కాక యు
న్నను నిటు నిల్వ నిచ్చునె! కనంబడె హేతువు వైరు లైన దు
ర్మనసులు దేవతల్ మరు మరల్చిరి నీదరిఁ జేర కుండఁగఁ. ౩౭౩
ఉ॥ ఆదర మేది న న్నిపు డహంకృతి వీడితివేని మున్ను మం
దోదరి సుందరు న్నృపుని ద్రోచి పదంపడి ధూర్తు నాథుఁ గా
నూఁది స్మ రార్త యై వగల నొందినచందమునం గృశింతు సు
మ్మీ దరిలేని తాపమునఁ, మీఁదటిబాధ గణింప విమ్మెయిఁ. ౩౭౪

మందోదరీవృత్తాంతము

వ॥ అనవుడు నమ్మందోదరీవృత్తాంతమ్ము విన వలతు నన దేవికి
మహిషుం డిట్లనియె. ౩౭౫
శా॥ దేవీ సింహళ దేశమెల్ల గతులఁ దేజమ్మునం బొల్చు స
ద్భావుం డయ్యెడఁ జంద్రసేనుఁ డనుభూపాలుండు పాలించుఁ బా
రావారావృత మైనమేదిని కొకండై యేలునవ్వాని కిం
పై వర్తించుఁ బతివ్రతామణి యొక ర్తర్థాఁగి యై యమ్మెఁ. ౩౭౬
గీ॥ ఆపె గుణవతి యను పేర నలరుఁ దద్గుణములు వర్ణింప నలవి యెన్నఁ
టికిఁ గాదు, కనియె నొకయుత్పలాక్షి నక్కాంత మొదటి, చూలుగాఁ
బతి సుఖవార్ధి నోలలాడ. ౩౭౭
వ॥ పిదప నమ్మనుజపతి యక్క న్నెకు మందోదరి యనినామకర
ణమ్ము చేసి తోరం బగుగారమ్మునఁ బెంచుచుండ నబ్బాలికాజనచూళి

కారత్నంబు శశికల తెఱంగునఁ దినదినప్రవర్ధమానయై పదియేండ్ల ప్రాయమ్మునం బొలుచుటయు నరేంద్రుండు వివాహం బొనరింప నెంచి యనుకూలవరాన్వేషణపరాయణం బగుచిత్తమ్మున నున్నయెడఁ గొందఱు బ్రాహ్మణు లరుదెంచి. ౩౭౭

గీ॥ తనరు మద్రదేశమున సుధన్వుఁ డనెడి, రాజవర్యుం డతనికుమారకుఁడు నీదు, కొమిరె కీ డగువాఁడు సద్గుణవిశేష, రూపరేఖావిలాసనిరూఢి నెందు. ౩౭౮

శా॥ కంబుగ్రీవుఁడు వానిపే రనుడు భూకాంతుండు పుత్రిం దదీ
యం బౌసొమ్ముగ నిశ్చయించి తనభార్యం జూచి యిక్కన్నెలో
కం బెల్లం గొనియాడ శీలమున నాకారమ్మునన్ మేటి యీ
కంబుగ్రీవున కిచ్చి పుత్త్రి మె యనంగా నాపె సంతుష్టయై. ౩౭౦

వ॥ పుత్రియున్నెడ కరిగి యాదరమ్మున నమ్మా! నిన్ను నీజనకుండు మద్రదేశాధీశ్వరుం డగుసుధన్వతనయునకు సమస్తలక్షణలక్షితునకుఁ గంబుగ్రీవున కిచ్చి పెండిలి యొనర్ప నున్నవాఁ డనవుడు మందోదరి యిట్లనియె. ౩౭౧

శా॥ కౌమారవ్రత మూని స్వేచ్ఛగఁ దపఃకాంక్షన్ బ్రవర్తింప నే
నామోదింతుఁ జిరమ్మునుండి, యిఁక నాకన్యన్ వరింపంగ నే
లా! మేలా యొకమానవుం దవిలి వాలాయమ్ము నవ్వానితో
గామాసక్తినిఁ బారతంత్ర్యమున మోక్షప్రాప్తిఁ బోఁ గొట్టుటల్.

క॥ స్వాతంత్ర్యమ్మున నెప్పుడుఁ, జేతోమోదమునఁ దిరుగఁ జేకూరుట వి
ద్యాతత్త్వజ్ఞులు మోక్షక, లాతాదాత్మ్యమునఁ జూచిలలిఁ బొగడరొకో

సీ॥ అత్తమామలయెడ నడఁకువ గొలుపుట బావలయెడ భక్తి పరత గనుట, మఱఁదులయెడఁ దగుమన్ననఁ జూపుట తోడికోడండ్ర పొత్తున మెలఁగుట, యాఁడుబిడ్డలచిత్త మరసి వర్తించుట సవతి గల్గిన దానిచన వెనయుట, పతికి నెవ్వేళలఁ బరిచర్య సలుపుట సంతతి గని పెనువంతఁ బడుట; గీ॥ అకట! బానిస యగుటకు నతిశయించుఁ, గాదె యొక్కనివశమునఁ గాలమెల్ల, గడపునిల్లాలి

బ్రతుకు నిక్కముగ, నాఁడు, జన్మ మధమాధమము కాదె జనని యెందు. ३౮४

వ॥ మున్నుత్తానపాదాత్మజుండును ధ్రువునితమ్ముండును నుత్తముండును సర్వధర్మజ్ఞుండును నగునృపాలుం డొకండు పతిభక్తిపరాయణ యగుతనభార్య ననపరాధ నరణ్యమ్మున విడిచె నని వినమె కావున. ३౮౫

చ॥ తరుణికి భర్తపొం దిడుముదమ్మనకంటెను గష్టమెక్కు డ
య్యపురుషుఁడు కాలధర్మమును బొందినచో విధవాత్వ మెంతయుఁ
భర మగు నారి కేగిన నపార మగుఁ విరహాగ్ని యిట్లు వం
దురుటయు నొక్కసౌఖ్యమె మనోగతి చిక్కఁగఁ బట్టు టొప్పదే.

వ॥ అనునాపెనిశ్చయంబు మరల్ప నేరక జనని చిన్నవోయిన మనమ్మున నృపాలునికడ కరిగి యంతయుం దెలిపిన నతండును నొఁ గాదనక సమ్మతించినవాఁడునుం బోలె మిన్నకుండె నంత నక్కన్నె మిన్నకుఁ గొండొకకాలమ్మునకు జవ్వనం బంకురించినఁ జెలికత్తియ లెల్ల మెల్లమెల్లన వివాహమ్మునం గలసుఖమ్ములు బోధించి యొప్పింప నుంకింపుచు నప్పడఁతి యెప్పాట నొప్ప దయ్యోఁ బదంపడి యొక్కనాఁడు.

చ॥ కుసుమితకుంజపుంజములకు న్నెలవై తగుపూలతోఁట కే
గి సఖులుఁ దానునుయ్యెలలఁ గ్రీడ లొనర్చుచుఁ బూలుగోయుచుఁ
గిసలయజాలముల్ పుణికి గీటునఁ బుచ్చుచుఁ గేళికూళులఁ
బిసరుహకాండముల్ చిదిమి వేయుచు నిట్లు చెలంగుచున్నెడఁ.

క॥ కోసలదేశాధీశుం, డా సరణికి నొక్కఁ డగుచు నరుదెంచెఁ గళా
భాసురుఁడు వీరసేనుఁడు,దాసజనులు కొందఱు తన నాపున మెలఁగఁ.

వ॥ రథారూఢుండై దవుదవ్వుల నరుదెంచువాని మదనసుందరు నారాజును దూరదూరమ్మున నరుదెంచు సైన్యముం గాంచి చెలికత్తెలయం దొక్కరిత యమ్మందోదరి కి ట్లనియె. ३౮౬

క॥ కనుఁగొంటివె యల్లదె దైవనియతి నొకరాజసుతుఁ డపరమన్మథుఁడీ
వనయున్న తెరువునకు రాఁగ నున్నవాఁ డతనిచెలువు గా దనవశమే

వ॥ అని వచించునంతన యంతంత నరుగుదెంచి యన్నృపా లుండు పుత్త్రడిబొమ్మం బోని దాని నమ్మందోదరి నీక్షించి విస్మయా విష్టుండై రథంబు డిగ్గి దగ్గఱకుం జని యొక్కరిత కయ్యంగనం గేలం జూపి యిట్లనియె. ౩౯౨

క॥ ఈలలితగాత్రి యీమధు, రాలాపిని యెవతె, యెవ్వం డగు నోకాం
ధరణీ,పాలుం డీచెలిజనకుండు, వాలాయము నాకుం దెలుప వలయు
మృగాక్షీ. ౩౯౩

వ॥ అనవుడు సైరంధ్రి నరేంద్రా! నీ వడిగినదెల్లం జెప్పెదం గాని మును మున్న నీవృత్తాంతంబు విన వలతు నావుడు లతాంగి! కోస లం బనుదేశం బొండు గల దద్దానికి నే నాయకుండ నాపేరు వీరసే నుండు మార్గవశమ్మున నరుదెంచుచుం ద్రోవ దప్పి యియ్యెడ కరుదెం చితి దాదాప్వుల సైన్యంబును రాం గల దనవుడు సైరంధ్రి యిట్లనియె.

క॥ మందోదరి యనందగునీ, సుందరియుం జంద్రసేనసుత యీయెడ కా
నందమునం గ్రీడసల్పెడి,దందడిం జనుదెంచె నాంగ ధరణిపుండనియెన్

క॥ సైరంధ్రి నాకు మీచెలి, పై రాగము పుట్టె ధర్మపత్నిగం జేయం
గోరెద నీచాతుర్యో, దారత కిది పెద్ద గాదు తలంపు వోడమినన్.

వ॥ నా కింతకుమున్నె వే ఱొకభార్య లేకుంటం జేసి మీచెలియ పట్టమహిషిగాందగుం జిరమ్మువనుండి యే ననురూపశీలవయోగుణ భాసుర యగుకన్నియ నన్వేషించుచున్నవాండ నేంటికి దైవమ్ము సమ కూర్చె నని వెండియు. ౩౯౬

గీ॥ పేంగకుత్థ్సకులోద్భూతి నింపు గన్న, రాచకొమరుండ నిట్టి నారాణ
నెఱిఁగి, తండ్రియైనను నాకిడం దక్కుంవాడె, వల నెఱింగి చేయు
మిందు నుపాయ మనుడు. ౩౯౭

శా॥ ఆసైరంధ్రి లతాంగి కిట్లనుం జెలీ! యారాజుం గన్గొంటె! నీ
కౌ సౌందర్యము పేర్మిం బ్రాయమున విద్యాబుద్ధులం దెల్ల నా
రాసూనుండు కరంబు నీయెడలం దా రాగిల్లె నవ్వాని వి
శ్వాసార్హుం బతిం జేసి కో లుచిత మీచందంబు నీ కొప్పదే. ౩౯౮

క॥ నీవైరాగ్యపుఁ జందం, బేవను పుట్టింప జనకుఁ డెంతయు వగకుం
దావలమై వందురు నా, భూవిభు నిప్పాటఁ దేల్పఁ బోలదె నీకున్.

వ॥ అతఁ డెల్లవేళల మమ్ముం గాంచి మీచెలికత్తియకుఁ గఱదలు కఱపి పరిణయమ్మున కియ్యకోలుపుఁ డని విసువక వచియింపుచుండు నింతదనుక నిన్నుం బ్రబోధింప నేర నైతి మియ్యాది తగువల నగుటం జేసి చెప్ప వలసి వచ్చె నని మఱియును. ౪౦౧

గీ॥ వ్రతము లెన్నేని భర్తృతత్పరతఁ దవిలి, చేరి శుశ్రూష యెడపక
చేయుదానిఁ,బోలఁ జాలవు విను మట్టి పూవుఁబోఁడి,యరుగు స్వర్గ
మ్మునకు నిక్క మంద్రు బుధులు. ౪౦౨

వ॥ నాపుడు మ్మర గోపించి యామందోదరి సైరంధ్రి కిట్లనియె.

ఆ॥ వె॥ సిగ్గు లేక నన్నుఁ జెనఁటిచందమ్మున, నగయ నంతఁ జులుక నైతి
నొక్కొ, తపము చేసెదనెడి తన్వికి నా కేటి, భర్త పొమ్మటంచుఁ
బలుక మతని. ౪౦౩

వ॥ నాపుడు సైరంధ్రి మెల్లన నిట్లను నమ్మా! కాలం బెప్పుడు నొక్కచందమ్మున నుండదు,నుర్మథుండు దుర్జయుండు, నాపలుకు లంగీకరింపనినాఁడు నీకు నాపద ఘటిల్లక తీర దనవుడు రాజపుత్రి యిట్లను.

ఆ॥ వె॥ ఎంతయేనిఁ జెప్పు మేను వివాహమం, గీకరింప వచ్చు కీడు
తొలఁగఁ, జేయ నెవరితరము చెలియరో! దైవవ, శంబు తప్పఁ
జేయఁ జనునె నీకు. ౪౦౪

వ॥ ఇట్లు వైరాగ్యమ్మున నీడం బోక పుయిలోట దక్కి యీసడించిన సైరంధ్రి వీరసేనుం జూచి. ౪౦౫

గీ॥ ఎన్ని చెప్పిన విన నేర దీలతాంగి, గుణగణాఢ్యుండు కాకుత్థ్స
కులుఁడు మిగుల, రూపసి యటంచు నొక్కి నీరూఢి దెలిపి, విసి
వితి నిఁ కేమి సేయుదు వెడలు మధిప. ౪౦౬

వ॥ నావుడు నృపాలుండు విమనస్కుండై తనయయంత నరిగెఁ బిమటఁ గొంతకాలమున కమందోదరి చెలియ లిందుమతి యనుదానికిఁ

దండ్రి స్వయంవరమ్మునఁ బెండ్లి సేయం దలంచి చాటం బంచిన నప్పు రంబున కఖిలధరాకాంతు లరుదెంచి మంటపమ్మున వలయు నెడల వసి యించి రం దొక్కరునిఁ దనకనుగుణుం డగురాసూను నయ్యిందుమతి వరియించి కృతకృత్య యయ్యె. ౨౦౯

క॥ మందోదరి యాపెండిలి,చందము వీక్షించి యందెనఁగునృపతులయం
దందమునఁబొల్చువిటు శతు,నిం దగఁ గని కలఁగి దైవనియతి వరించెన్

వ॥ ఇట్లు కలంగి మదనవేదనాదోధూయమానయై తండ్రికిఁ దన కోరిక తెలం గెఱింగించిన నతండును సంతసించి తగుఁదగదనక యతనిని గారవించి యథావిధిగ నక్కాంతు నిచ్చి పెండ్లి యొనర్చి పారిబర్హం బొసంగి వీడ్కొల్ప నాచారుధేష్ణుండును మందోదరీసహితుండై సంత సమ్మునఁ దనపురి కరిగి యవ్విలాసినితో వివిధోపభోగమ్ములం బ్రొ ద్దుపుచ్చుచు నొక్కనాఁడు.

క॥ తనదాసితోడఁ గామ,మ్మునఁ గ్రీడాగోష్ఠి నున్న శోంకము [illegible], ద
నయకు సైరంధ్రిఁ గనుం, గొని చెప్పెన్ దా [illegible] గోపన
యగుచున్. ౨౧౧

వ॥ వా రిరువురం బట్టికొనఁ దలంచి రంధ్రిం బరయుచు నంత నొక్కెడ నేకాంతమ్మునఁ గ్రీడించువారి వారిం గాంచి యిట్లు చింతించె

గీ॥ అక్కటా! శతుఁ డంచు మున్నరయనేర, నైతిఁ గడుఁ జెట్ట చేసి
యీయధము వంచ, నం బడితి నిట్టినిర్లజ్జునిం బతిగ గ్రహించి
జన్మమ్మునకు హాని నించుకొంటి. ౨౧౩

క॥ అని యుమ్మలిక మనమ్మునఁ, బెనఁగొన నిఁక నిట్టివానిఁ బెంపేది
హృదీ, శునిఁగాఁ గొని ప్రేముడి నిం, చినకంటె నఘంబు చెట్ట
సేఁతయుఁ గలదే. ౨౧౪

మ॥ పతిసంగంబు పరిత్యజించి మృతికై పాటింతునో! దాన సం
గతమౌ నాత్మవధోద్ధితం బయినబల్ కాలుష్య మట్లౌట మ
త్పితృగేహమ్మున కేగుదెంతునొ! సఖుల్ వీడింతు రెగ్గించి దు
ర్మతినై యింతటిచేటు దెచ్చుకొని మైమైఁ బోవఁగా దీటునే. ౨౧౫

క॥ పోరిఁబోరి సంతాపము పొం, పిరివోవఁగ నిట్లు వగలపెల్లునఁ గడు
వం, దురి తుదకు నచట నుంటయు, పరమోత్తమ మంచు నెంచి
పతిసంసర్గక్. ౪౧౬

వ॥ విడిచి వ్రతపరాయణయై పశ్చాత్తాపమ్మునం గుందుచుండె
నట్లుగావున.

దేవీమహిషాసురయుద్ధము.

ఆ॥వె॥ ఇపుడు నన్ను నిట్టు లెడఁజేసి పిదపఁగా, మార్తి దొడరెనేని న
ధముఁనొక్క, శరు వరించి వాని సంసర్గమునఁ బ్రోపుఁ దక్క నేల
వినుము తలిరుఁ బోఁడి. ౪౧౭

చ॥ అనవుడు దేవి కోపమున నమ్మహిషాధముఁ జూచి పల్కు దు
ర్వినయ! వివేక మేది పలవింపక సంగర మాచరింపు లే
కునికి రసాతలం బరుగు మొండొక రీతి పొసంగ దెంత చె
ప్పిన విన నేర కూరకయ పేర్లెదు వీఁకఁడివే తలంపఁగన్. ౪౧౮

గీ॥ జన్మ మెఱుఁగనినా కిట్లు జన్మలబ్ధి, రూపమెఱుఁగనినా కిట్లు రూప
లబ్ధి, గలుగు దుష్టుల వధియించు కారణమున, సక్కమమరహిత
మ్ముగ ని న్నడంతు. ౪౨౦

వ॥ కావునఁ బాతాళమ్మున కరుగు మొండె ధనుర్ధరుండవై
సంగరం బాచరింపు మనవుడు మహిషుం డక్షీణక్రోధసాహసోత్సుకుండై.

ఉ॥ కర్ణము దాఁకఁ జాపమును గాఁడఁగ లాగి శరమ్ములన్ రయో
దీర్ణత నేయ నంబ వెనుదీయక యంతరమంద యన్నిటిన్
జూర్ణము చేసె నిర్వురకుఁ జూపఱు భీతి మునుంగ నిట్లు సం
పూర్ణరణంబు వాటిలె నపూర్వము ఘోరమునై పొరింబొరిన్.

వ॥ ఇట్లిరువురుం బోరాడుచుండ నంతరమ్మున దుర్ధరుం డరుదెం
చి యంబం దలపడి. ౪౨౩

క॥ కొన్నిశరమ్ములు నించినఁ,దన్నిచుని మొదలఁ గనలి దారుణ శరపా
ళి నిన్నిగి డించినవాఁడును, దన్నికొనుచు జచ్చి పడియె ధర శృంగ
మునన్. ౪౨౪

ఆ॥ వె॥ వానిచావుఁ జూచి వగ గూరఁగఁ ద్రినేత్రుఁ, డసుగుడెంచి దేవి
నస్త్రసప్త, కంబుఁ జొనిపి నొంపఁగా వాని నయ్యంబ, యంతరాళము
నన యడఁచి వైచి॥ ౨౨౭

వ॥ త్రిశూలమ్మున వానిం బిల్కుమార్చ నద్దానికి సైఁపక
యంధకుండు గోపమ్ము పిరిగొనం దాఁకి. ౨౨౮

మ॥ గద చేఁ బూని గజారిమస్తకముపై గాఁడంగ నేయంగ న
య్యది క్రోధాకులమై వెసం గడఁగి తీవ్రాస్త్రమ్ములన్ బోసి బె
ట్టిదపుంగోరులఁ బట్టి చీల్చి కడు దీండ్రింపంగఁ దన్మాంస ము
గ్రిదశం దాఁ దినియెన్ సురాదులకు భీకంపంబు సంధిల్లఁగన్.

మ॥ అటు లయ్యంధకుఁ డీల్గఁ గిన్కమెయి నయ్యాశ్వారి తీక్ష్ణాశుగా
గ్భటి రోదోంతరమెల్లఁ గప్పుచు రణపారంభుఁడై మించు న
ప్పటియత్యాహిత మాఁగ నజ్జనని యప్పాపాత్ముపై నొక్క మి
క్కుట మాపెన్గద వైవ దానఁ బడె సోఁకు స్మూర్ఛమై వ్రేల్మిడిన్.

క॥ అంతంత లేచి దానవుఁ, డంతకుఁడై గదనుఁ బూని హార్యక్షం బొ
క్కిఁత గువలువడనేసిన, దంతిపయిం గవియునవ్విధం బడరంగన్

చ॥ ఖరనఖరావళిం బొదివి గ్రక్కదలన్ బడఁ జీల్చె నంత నా
హరిరిపుఁ డార్చి తాను హరియై సరియైనపరాక్రమక్రమో
ద్ధురనఖరాళి నుక్కఱఁగఁ దోడన వ్రచ్చిన దాని కల్గి శాం
కరి ఫణిరాణ్నిభంబు లగుకాండపరంపర నిండఁ జెండినన్. ౨౩౦

మ॥ హరిరూపంబుఁ ద్యజించి యమ్మహిషుఁ డేన్గై వేగఁ దా నొక్కభూ
ధరశృంగంబు కరంబునం బొదివి క్రోధం బెక్క బిట్టార్చి శాం
కరిపై నేయ శిలాశితమ్ములఁ గనత్కాండమ్ములం ద్రుంచె న
గ్గిరిశృంగం బొకయింతయింతగ సురల్ గీర్తించి యగ్గింపఁగన్.

ఉ॥ తోడన యార్చి సింగ మెదఁ దోష మెలర్పఁగఁ గుంభపాళి నా
రూఢిగ మించి కీడ్వొలిచి రూక్షనఖంబుల వ్రచ్చివ్రచ్చి వేఁ
టాడఁగ రక్కసుఁడు శరభాకృతిఁ దాల్చి మరల్చినన్ సురల్
పోడిమిఁ దక్కి రంబికయుఁ బొరిపుచుఁ జేసె శితాస్త్రసంహతిన్.

వ॥ అంత నాశరభాకారుం డగుమహిషుండును.

ఉ॥ తుండమునం గడుం బొడిచి తోఁకన పుచ్ఛముఁ జుట్టి భూమిభృ
న్మండలముం బెకల్చి యొకమాత్రన బంతులుఱువ్వ పోల్కి న
చ్చండిపయి న్నిగుడ్చుచు హసన్ముఖుఁడై యెలుఁగెత్తి విక్రమో
ద్దండత మిన్ను ముట్టఁగ మదమ్మున నజ్జగదంబ కిట్లనున్. ౪౩౩

మ॥ మదముం ద్రిప్పఁగ లేక నాపలుకుల న్మన్నింప కీరీతి బె
ట్టిదవున్ సంగర మియ్యకొంటివి ననున్ డీకొంట నీబోటియాఁ
డుదియు న్నేర్చునె! యింద్రుఁ దొట్టి సురలాటోపంబు వాటిల్ల ర
య్యాది నీకుం దెలియంగ లేదొ వినవో యస్మత్ప్రతాపస్థితుల్.

చ॥ నినుఁ బురికొల్పినట్టిసురనేతృముఖామరులెల్లఁ మేల్మి ద
క్కని వధించి నాదుభుజగర్వము దుర్వహమై జగమ్ములం
దనుకఁగఁ జేయుదున్ వెనుకఁ దారక నిల్వుము నాఁగ వానిక
జ్జనని వచించుఁ గోప మొకచాడ్పు మెయిన్ గనుపట్ట నవ్వుచున్.

ఉ॥ తత్తఱపాటు మాని తగు దర్పమున న్నిలు మిడ్డ మాధవిన్
హత్తినవేడ్కఁ ద్రావి సుర లందఱునుం గొనియాడ దుర్మదో
న్మత్తుని నిన్నుఁ జంపెద రణమ్మున నంచు సువర్ణపాత్రి మా
యత్తము చేసి త్రావెఁ దగ నాసవముం జల ముప్పతిల్లఁగన్.

క॥ ద్రాక్షాసవపానం బిటు, లక్షీణగతిం బొనర్చి యయ్యంబిక బల్
దక్షత మెఱయఁగఁ దాహా,ర్యక్షారావం బొనర్చె నసురులు బెగడన్

క॥ జయ పెట్టుచు నమరులు పే,ర్మి యెలర్పఁగఁ బూలు గురియ మేకొని
జగడం, బయి మహిషు నెదిరి పోరెన్, హయారియు ననేకమూర్తు
లంపుచుఁగడఁకన్. ౪౩౮

చ॥ కపటపుఁబాండితిన్ మెఱసి కావలుఁడై పలుమైల నంబతో
నపగతభీతిమై నని నహంకృతిఁ జూపఁగ వాని కల్గి చం
డి పెలుచ శూలముం గొని కడిందిగ వక్షము నందు నాటఁ మూ
ర్ఛపడి హయారి యంతట వెసన్ బునరుద్గతుఁడైమహోద్ధతిన్ ౪౩౯

శా॥ చాముండం దన పాదఘాతముల నుచ్చైర్నాదపూర్వమ్ముగా
నామైఁ దన్ని హాసన్ముఖుం డగుచు శంఖారావముం జేయ ను
ద్దామకోధపరీతమై జనని హస్తాం బందుఁ జక్రింబు ని
స్సీమారంబు ధరించి యుద్ధతిమెయిన్ సింహారవం బొప్పఁగన్. ౨౨౦

ఉ॥ ఓరిమదాంధ! చక్ర మిది యోడక నీదుశిరంబు దీసి దు
ర్వారత నయ్యమాలయనివాసము నీకొనరించు నెమ్మెయిన్
బోర నొకింత నిల్వు మని భోరన నెత్తురు మీఁది కొల్క న
వ్వైరిశిరమ్ముఁ ద్రుంచినఁ గబంధము భూధ్రము నా భువింబడెన్ ౨౨౧

మ॥ సురలెల్లన్ జయవెట్ట నమ్మహిషుఁ డచ్చోఁ గూల సింగంబు దు
ర్భరవేగమ్మునఁ బాఱుసేనల వెనన్ భక్షించి నిశ్శేషతం
బొరయం జేసెను గొంద ఱందుఁ జని రేప్పుం డక్క పాతాళ మి
క్కరణిన్ దేవి యొనర్ప దేవతలు వేడ్కన్ జేతులన్ మోడ్చుచున్

ఇంద్రాదులు దేవిని నుతించుట.

వ॥ అయ్యంబికం గని యిట్లు సన్నుతించి «ఓయంబా! సృష్టిస్థితిలయకారిణివై కీర్తిమతిస్మృతిగతికరుణాదయాశ్రద్ధాధృతివసుధాకమలాజయాపుష్టికలావిజయాగిరిజాతుష్టిప్రమావిద్యాక్షమాదికంబులు నీవయై మెలంగుదు వీయాశక్తులసాహాయ్యమ్మునం జేసి వారువారు తత్తత్కార్యమ్ములకు సమర్థు లగుచుందు రది యెట్లనిన! నీవు ధారణవై యుండవేని నాగకూర్మమ్ము లిద్ధారుణి ధరించుటయు నీవు పృథివివై చెలఁగకున్న నంబరంబు నిలుచుటయుం బొసంగ దిట్లుండఁ గొందఱు హరిహరప్రముఖుల మగుమమ్మెంతయు నారాధింతురు వారు మూఢు లనుట కేమి సందియంబు. జన్నం బొనర్చువారు చేయు హోమమ్ము లెల్ల నీవు స్వాహవై యుంటఁ జేసియకదా మాకు ముట్టుచున్నయవి. కావునఁ జరాచరాత్మకం బగుప్రపంచంబునకెల్ల భుక్తిముక్తిప్రదాయిని వగుకతన నితరు లట్లు మమ్మునుం బాలించుచుందు విది యిట్టిదయేని రక్కసు లిట్లుక్కుమిగులుచుండ వారలమూలచ్ఛేదం బొనరింపకుంట లోకమ్మున మహారణ్యంబులంబుట్టిన కటువృక్షమ్ములఁ బలాశరహితమ్ముల

నేనియు నుత్తము లగువారు ఖండింపక మిన్నకుండుటవంటిది. కరుణా రసనియుత నగునీ వొక్కొక్కయెడ రణాంగణంబుల శితశరపరంపరలం జేసి రొసురుల శిక్షించుటకుఁ గతంబు వారలకు దేహాంతరప్రాప్తిం జేసి యందు సురాంగనా కేళీముఖసౌఖ్యం బొడగూర్చుట కని యూహింప నయ్యెడి దేహరహిత వయ్యును రక్కసుల నుక్కడంప నయ్యయికాలమ్ముల దేహంబు గైకొంట క్రీడామాత్రంబయగు నిట్టియమేయప్రభావ వగు నీవుండ ధూర్తులును బురాణచతురులును నగుకొందఱు హరిహరాదుల సేవింప వలయునని విధించుట యసమంజసంబుగా కుండు నొక్కొ! జగజ్జననివగునీకు వశులమై యిట్లు రాక్షసబాధల నీఁగుచు నుండు మమ్మెవ్వరు పూజింప నెంతురు వారు కరమ్మున దీపంబు గలిగియుఁ గూపమ్మునఁ బడువారిలో నొక్కరు గాఁ దగుదురు. నీవు విద్యావిద్యాస్వరూపిణి వగుకతన మోక్షార్థులకు గతివై యుండుదు గావునఁ ద్రిమూర్తులును భవత్పాద పంకేరుహంబు భజింతు రిట్టినిన్నుఁ గొందఱుమూర్ఖులు భజింపనేరక భవసాగరమ్మున బ్రుంగుడువడి నవయుచుందురు. తల్లీ! యింతేల? నీవు వాగ్దేవతా స్వరూపిణివై వక్త్రమ్ముల వసియింపవేని హరిహరాదు లగుసురలు గాని మానవులు గాని యెట్లు ముఖరితవక్త్రులగుదురు? ౪౪౩

మ॥ భృగుశాపమ్మున మీనమై కమఠమై పెంపేది కోలాకృతిం
దగి సింగం బయి వంతలంబడి యశక్తప్రక్రియంబొల్చి దు
ర్భగుఁడై యుక్కివపుంగతిఁ మెలఁగునప్పద్మాక్షు సేవింప మృ
త్యుగతం బైనభయంబు రూపఱునె సంతోషంబు వాటిల్లునే?

క॥ ఎవఁడు భృగుశాపమున వన, సవిధమ్మునఁ దనకు లింగసంపాతముగా
నవసెనొ తాదృశుఁ డగునా, శివునిఁ సేవింప సౌఖ్యసిద్ధులు కలవే?

గీ॥ అట్టిహరునకుఁ గొమరుఁడైనట్టిగజముఖుని గణాధిపు సేవించి కోర్కి
వడయు, నెంతు రతిమూర్ఖు లంబ! నిన్నెఱిఁగి కొలువ, రాదొకో కా
ర్యసిద్ధిసంప్రాప్తి పొంటె. ౪౪౬

వ॥ అని వెండియు.

చ॥ అరిజనతన్ వధించుట కృపాకులతన్ నిరయంబు మాన్చి ని
ర్జరభువనం బొసంగుటయ సమ్మత మంచు వచించు నంబ! నీ
చరిత మెఱుంగ లేరు హరసారసలోచనముఖ్యులైన; నొం
డొరువు లెఱుంగువారె భవదుజ్జ్వలమోహవశంవదాత్ములై॥ ౨౪౭

గీ॥ వేదముల నెన్నియేని భావింతురుగాక, కొంద ఱజ్ఞులు మునులు నీచంద
మెఱుఁగఁ, జాలమిని సూర్యుఁ గొల్తు రాజ్యులనుఁ దలఁతు, రాగ
మమ్ముల సారంబు నరయఁ దరమె. ౨౪౮

చ॥ స్వరచితముల్ శ్రుతుల్ గఱపి సారససంభవముఖ్య దేవతా
పరుల కనుత్తమత్వము నవారణ బోధ యొనర్చి వ్యాజధు
ర్భరత మెలంగుచున్ జగము వంచనచేసెడివారి నీవు ప్రే
మరసమునం గనుంగొనెదు మాయికు లంచుఁ బ్రసిద్ధి దెచ్చుచున్.

క॥ రాఁ దగుకలియుగమున జగ, దాది న్నిను డాఁచి సుకవులంబరో! నీవా
పాదించినసురగణముల, నాదరము మెయిన్నుతింతురయ్యాయివిధులన్

క॥ మును లెవ్వారు పరవిద్యన్, జనని న్నినుఁ దలఁతు రట్టిజ్ఞానులు గర్భ
మ్మునఁబడక నిన్నుఁ జెంది సు, ఖనియతి వర్తింతు రెల్లకాలముతల్లీ

క॥ కేవలపరమాత్మయు నీ, తో విరహితుఁడై యొకింత దొడరఁగఁ జాలం
డా విభుఁడు నీదు చిచ్ఛ, క్త్యావిర్భావమునఁ గా వెయట్టిండగుటన్. ౨౫౨

వ॥ అట్లు కాదేని జడమ్ము లగుతత్త్వమ్ములును గుణకర్మయుతమ్ము లగునింద్రియమ్ములును జిద్విరహితమ్ములై తత్తత్కృతుల కెట్లు సమర్థమ్ము లగు! సర్వమ్మును సృజించి సమయమ్మునఁ బాలించుచు హరించుచుండు నీ మహామహిమంబు మాక కాదు హరిహరాదులకు నయిత మగమ్యంబై యుండు. ౨౫౩

శా॥ లోలాత్ముం డయి దుష్టుఁడై త్రిజగతీలుంటాకుఁడై యొప్పుదు
శ్శీలుం గానరపూపునీతులువ నిర్జీవున్ బొనంగించి మ
మ్మేలం జొచ్చిన నీమహామహిమ మిం కే మంచు వాకుత్తు మం
బా! లీలాజితదుష్టదానవకదంబా! సత్కదంబాలయా. ౨౫౪

క॥ మాకార్యము నేతయు కా, కాకల్పంబైనకీర్తి యలవడె నీకీ
లోకాపకారిదానవుఁ, బోకార్చిన కతన విపులముగ జగదంబా. ౨౫౫

వ॥ అంబా! మమ్మెల్లవేళలఁ గృపాకలితవై యిట్లు పాలించుచు నేడుగడవై యుండుమం ప్రార్థింతు మనవుడు మహిషాసురమర్దని వారల కిట్లనియె. ౨౯౬

క॥ సురలార! కార్య మొం డిపు, డరయంబడె నేనిఁ దెల్పుఁ డది తీర్చె
ద ము, ష్కరమేని మీకు నాపద, వొరసినయపు డెల్ల నన్నుఁ బోలుఁ
దలంపక॥ ౨౯౭

చ॥ అనవుడు దేవతల్ ప్రణిహితాంజలులై జగదంబఁ గాంచి యి
ట్లనిరి «భవత్పదాబ్జ మనయమ్మును గొల్చెడియిచ్చ మాకు ని
చ్చినఁ బదివేలు వేఱొకటి చేయఁ గొఱంతయుఁ గల్గనే! రసా
యన మగు నీదుపల్కు మహిషాసురమర్దని! లోకవర్ధనీ॥ ౨౯౮

వ॥ ద్వీసుపర్ణసంవృతంబగు నీ దేహమ్మున నపరాధసహిష్ణుండు తృప్తియుండు లేఁడు గావున సఖీభూత వగునిన్ను విడిచి జీవుండొస ర్చెడిదిం చుకయు లేదు పాపాత్ములు దుష్ప్రాపంబు లగుసురాసురమనుజయోనులం బుట్టియును నిన్నెఱుంగఁ జాలరు సుఖమ్మునొండె దుఃఖమ్మునొండె నీచరణంబులు దక్కఁ దక్కటిశరణమ్ము లే దని మనోవాక్కాయకర్మములం త్రిశుద్ధిగ వచియించుమమ్ముం దయాంతరంగవై పాలించుభారమ్ము నీదై యున్నయది యనుసురులందగుగతి పేర్కొలిపి యంతర్ధానంబు చేసె ననుసాత్యవతేయునకు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౨౯౯

సీ॥ దురితంపుసంసృతిఁ దొలఁగించునమపాధి సజ్జనకర్ణరసాయనంబు,
పటుతరామయభారపాషాణటంకంబు భక్తలోకైకకల్పద్రుమంబు
సుఖకరశ్రీలోకసోపాననిశ్రేణి సంపత్కదంబపర్జన్యబుతువు, కాతరీ
కృతభూతభేతాళనిచయంబు సకలరక్షస్సముచ్చాటనంబు, గీ॥ చారు
లీలాకదంబసంచారభూమి, తనుతరేతరమోదసంధాయకంబు, హరి
హరవిరించిముఖ్యదేవాపధృత్య, ధీయమానంబు గాదె శ్రీదేవిచరిత.

వ॥ ఇట్టిచరిత్రంబు కృతజ్ఞుం డెవ్వాండు విననోపం డని వెండియు.

ఉ॥ ముందటిజన్మమం దెవఁడు మోదవిధాయిని యైన దేవికిం
పొందెడిభక్తిఁ బూజ లిడునో కృతకృత్యుఁ డతండు భోగి యా

నందియు నై ధరాతలము నాల్గుచెఱంగులు నేలఁ జాలున
స్పందితకీర్తిశాలి యగుపార్థివుఁడై జనియించు మీఁదటన్. ౪౬౧

ఉ॥ అంబ నెఱుంగఁ జాలువినయంబు వివేకము లేనిపెక్కులా
యంబులు వచ్చునట్టి జననాంతరమందు రుజాభిభూతిమై
బంబినదుఃఖవేదనలఁ బొల్పడి రిక్తతఁ గాంచి కట్టవ
స్త్రంబు భుజింపఁ గూడు గొనఁజాలక సంతతి లేక కుందరే.

క॥ కావున నిఖిలార్థదమై, పావనమై ముక్తిద మయి భద్రప్రదమై
కోవిదమాన్యం బగున, ద్దేవిచరితంబు నాకుఁ దెలుపంగదవే. ౪౬౩

గీ॥ అమరరిపుఁడైనమహిషుఁ దునిమినమీఁద, నంబ యెచ్చటికేగె నే
మాచరించె, నేవిధమ్మున వర్తించె నిదియు విస్త, రించి వలతు నె
ఱుంగ నా కెంచిచెపుము. ౪౬౪

దేవ్యంతర్ధానోత్తరవృత్తాంతము.

క॥ అనవుడు సాత్యవతేయుం డను జనవర! మున్ను హరిహరాదులు స్త్రీ
త్వం,బును గొని రెయ్యెడ నయ్యెడఁ, జనియె మణిద్వీపమునకు జగ
దంబ వెసన్. ౪౬౫

వ॥ పిమ్మట నమరులు జగదంబ వీడ్కొలిపి యమ్మహిషురాజ్యమ్మున రవివంశసముద్భూతుండును నయోధ్యాపతియు నగుశత్రుఘ్నుం డను రాజు నభిషిక్తుం జేసి తమతమపొందు పట్లకుఁ జనిరి. శత్రుఘ్నుండును యథోక్తంబుగ రాజ్యంబు శాసించుచుండునెడ. ౪౬౬

సీ॥ నెల మూఁడువానలు నియతిమైఁ గురియుచు ధనధాన్యములకల్మి తఱుగ
కుండు, ఫలపుష్పసంపత్తిఁ దులదూఁగువృక్షముల్ వట్టనిజలముల
నఱలునదులు, కుండలకొలఁదిగా గోవులు పాలిచ్చు ద్విజులు శ్రు
త్యుక్తవిధినిఁ జరింత్రు, నృపులస్త్రవిద్యల నేర్పువాటింతురు పౌర
పొచ్చెములు లేవు భూతములకు॥ గీ॥ అంకుబొంకులు లేక నిరంకుశ
గతిఁ, బ్రజలు ధర్మానువర్తులై పార్థివాజ్ఞ, మెలఁగుచుండు రతనిభూ
మి తలమునందు, నెల్లరు సుమాళమునఁ బొల్తురెల్లవేళ. ౪౬౭

ఉ॥ అన్నరనాథు దేశమున నారసి యెచ్చటఁ జూచెనేనియున్
జన్నపుశాలలా! మఱియు సత్త్రములా! శుభమంటపమ్ములా!

కన్నులపండువై యొసఁగఁగాఁ దగుచక్కని దేవళమ్ములా!
యెన్నటఁ జూచినన్ దనివి యెన్నటికిం గనఁ బోల దేరికిన్. ౪౧౮

సీ॥ పాషండమతముస్వప్నమ్మునఁగనరా దధర్మంబు మొట్టమొదటికిలేదు
మిత్రవియుక్తి యమిత్రవృద్ధియు నపమృత్యుభయంబు దుర్భిక్షబాధ
మారిముసంగుట మరియాద దప్పుట రోగంబు దైన్యంబుభోగవిరతి
దాంపత్యవిరహంబుదాంభికత్వంబుచౌర్యంబుపైశున్యంబురాజకలహ
గీ॥ మాగమద్వేష మనునవి యరయ నుందు,నకును గానంగ రావు త
న్నరవరేణ్యుఁ, డాడితప్పనివాఁడు మహానుభావుఁ, డపరిమత్తుం డ
తంద్రాఘుఁ డనఁగఁ దగఁడె? ౪౧౯

ఉ॥ ఆనగరిన్ ద్విజుల్ త్రివిధులై పొలుపొందురు రందు సాత్త్వికుల్
దానములన్ గ్రహింప రపధర్మములన్ జరియింప రధ్వరం
బేనియు జీవహింసకు సహింపక పిష్టపశుం బొనర్తు ర
మ్మానధనుల్ త్రికర్మముల మన్ననఁజేయుచు నుందు రాజిటన్ ౪౨౦

కం॥ నృపపౌరోహిత్యము క, ర్మపరత విధివిహితమైనమాంసాదనమున్
గృపణతలేమియునైశ్వ,ర్యపటుత్వముగలిగియుంద్రు రాజసులందున్

గీ॥ కించిదధ్యయనము నృపకింకరత్వ, మధికకోపము ద్వేషరాగాభియుక్తి
గలిగి యొకభంగి వర్తింతురి కర్మబాహ్యు, లగుచుఁ దామసులైన
బ్రాహ్మణజనములు. ౪౨౨

గీ॥ మహిపతులు దానపరులు బ్రాహ్మణనిరతులు, యాగసంసక్తులవని
రక్షానురక్తు, లస్త్రశస్త్రవిశేషజ్ఞు లనఘమతులు, తెలివిగలవారు
కలిమియు బలిమి గలరు ౪౨౩

కం॥ విడువమరదొడరనిసిరియును,నుడుకువకెడలేనికృషియు నొగిగోరక్షన్
మడపకచేయుటయునువివి,యెడపకచరియింతురందు నెందును వైశ్యుల్

వ॥ ఇట్లుమహిషవధానంతరమ్మున రామరాజ్యంబై ప్రపంచంబు సుభాళమ్ముగాఁ గొంతకాలం బుండఁ బిమ్మట జగద్ద్రోహంబొనర్ప సమకట్టిన శుంభనిశుంభులను జండముండులను రక్తబీజధూమ్రలోచనులను బరిమార్చి సురపక్షపాతినియై జగదంబ జగమ్ములకు మేలువాటించె

నన వార లెవ్వ రేవిధమ్మున వా రేశతమ్మున వధించె ననుచు మనుడు
రాజునకు ముని యి ట్లనియె ౪౭౫

క॥ మును శుంభనిశుంభులు నాఁ, జను దానవు లిరువురుఁ రసాతలవాసుల్
జనవరతపము చేసిరశన, మున కుదకమునకునుఁ గాక మొకదుల భంగిన్

మ॥ పదివేలేం డ్లిటు లాచరించుటయు నవ్వద్మాసనుం డేగుదెం
చి దయాంతఃకరణుండు వేడుఁ డన నీచే నొడ్లచే నేరిచేఁ
దుది లేకుండ నొసంగు దే యనుడు నాదుష్టాత్ములం గాంచి యొ
ప్పదు వేఱొండు వరంబు గోరుఁ డన నవ్వా రంజలిన్ మోడ్చుచున్

మ॥ జననం బందిన వారికిన్ మృతి యవశ్యంబేని మా కొక్కయం
గనచే దక్క నపాయ మొండొరులచేఁ గాకుండ గా నిమ్ము మ
మ్ము నెదుర్పం గలకాంతయుం గలుగునే! హో! చూత మట్లైన నాఁ
గ నొసంగెన్ వర మట్ల కాక యనుచుం గంజోద్భవుం డొప్పుగన్.

వ॥ అన్నదమ్ము లిట్లు వరమ్ములం బడసి తమకు భృగువుం బురో
హితుఁ గా గైకొని రందు జ్యేష్ఠుం డగు శుంభుండు శుభదినమ్మున సుము
హూర్తమ్మున సింహాసనాభిషిక్తుండు గా నిశుంభుండు మంత్రియై సకల
తంత్రమ్ములు నడుపుచుండె మహావీరు లగు చండముండు లిరువురును
సేనాధిపతులై వారిం గొలుచు చుండిరి ధూమ్రలోచన రక్తబీజు లను
వారు పాతాళమ్మున నుండి వచ్చి రెం డక్షౌహిణులతో నాశుంభుఁ గొ
లుచుచుఁ దదనుమతులై రందు. ౪౭౯

గీ॥ రక్తబీజుం డసాధ్యసంగ్రాముఁ డతఁడు, పోరునెడ నస్త్రహతిఁ జేసి
పొడమునల్ల, పుడమిఁ బడి నంతలో వానిఁ బోల, జాలు వీరులుప
యింతు రొక్కట వేనవేలు. ౪౮౦

వ॥ కావున నవ్వానికి రక్తబీజుం డని పేరు సార్థకంబు మఱియు
ననేకులు రక్కసులు చతురంగబలసమన్వితులై యాశుంభుం గొలువ
వచ్చిన శుంభుండును వారల నెల్లర లోఁ గొని రాజ్యం బేలుచుండె
నంత నిశుంభుం డొక్కనాఁడు. ౪౮౧

చ॥ అసురపతింజగుంప నమరాలయ మేగిన వజ్రి నిర్జరుల్,
గుమిగొని తోడు రా నెమరుకోల్పవరించి దురంబు చేయు లో
కము వెగ డొందె నంత ప్రళయకాలుఁడు వోలె సురేశ్వరుండు వ
జ్రిము గొని యేసె నయ్యసుర వ్రాలెఁ బడల్పుడుమూర్ఛ పెంపునన్

క॥ చారులుతమ్ముఁడుమూర్ఛం, గూరినవిధ మెఱుఁగఁజెప్పఁగ్రోధాకులుఁడై
ధీరుఁడు శుంభుఁడుసంగ్రా,మారంభుండయ్యెనమరులటునిటుచెదరన్

వ॥ ఇట్లుశుంభుండు విక్రమించి యింద్రాదుల జయించి.

చ॥ అసురపదంబు చేకొని సురారిమయమ్ముగనేలుచున్ గ్రమ
క్రమమున నష్టదిక్పతులగద్దియఁలం దనపాలుచేసి వి
క్రమమున మూఁడులోకములు రాజ్యము సేయుచు నందనమ్మునం
దు ముదము మీఱ నచ్చరలతో విహరించె నవార్యచర్యుఁడై ౪౮౪

చ॥ అనవరతంబు కల్పకసుమాంచితుఁడై, సుధ గ్రోలుచున్ సురాం
గనలఁజెఱన్ దవిల్చి కడుఁ గంటకుఁడై మఖభాగముల్ హరిం
చి నిఖిలదేవతల్ తనను సేనయకాఁ బవరించి తత్కృతుల్
పౌనరుపఁ జేయుచు న్నెగడెఁ బొంపిరివోయిన మేటిసంపదన్ ౪౮౫

చ॥ ఒకఁడు జముండు శ్రీదుఁ డొకఁడొక్కఁడు వహ్నియు నొక్కఁడింక వే
ఱొకఁడు దినేశ్వరుండు శశియున్ మఱియొక్కఁడు వాయుదేవుఁ డిం
కొకఁడు నొకండుపాశి యిటులొక్కొకఁ డొక్కొకఁడుండుగాఁ దదీ
యకృతులు సేయ నేర్పఱిచె నాత్మకు నచ్చినదానవేంద్రులన్.

వ॥ అంత నమరులు నిరాలంబులై దానవులధాటికి నోడి యర
ణ్యంబు శరణ్యంబు గా గుహలు గృహమ్ములు గా నలందురుచు నక్క
డక్కడఁ బంచబంగాళమ్ముగాఁ జరించుచు సుఖం బెఱుంగక విమనస్కులై
యుండి రని వెండియు. ౪౮౭

చ॥ నరవర! కాలపర్యయ మనన్ గడు దుర్భర; మెంతవారు త
త్పరత సుఖంబు దుఃఖమును దాల్తురు భిక్షుకు రాజుఁ జేయు భూ
వరు నతిథిం బొనర్చు బలవంతుని దుర్బలుఁ జేయు దుర్బలున్
స్థిరబలుఁ జేయు నయ్యది యజేయము దాఁటగరాదు బ్రహ్మకున్

ఉ॥ శూరు లశూరులున్ మిగుల సూరు లసూరులు నం గలారె! యె
వ్వారికి నెన్నియే క్రతు లవారణఁ గాలముగూర్చుఁ గాక యెం
తే రహి నూఱుజన్మముల నిష్ఠ మెయిన్ బచరించి యింద్రులై
పారము లేనిదుఃఖముల బొల్పడునే! యటు గానిచో నృపా! ౪౮౯

క॥ హరుఁడు కపాలం బూనుట, హరి నానాతుచ్ఛయోనులందుఁ బడు
టయు,న్నగనాథ! కాలగతి దుర్భర మియ్యది యిట్టి దనుచుఁ బలు
కం గలదే. ౪౯౦

ఉ॥ ఈగతి దేవతల్ వనములే శరణమ్ముగ నేగ శంభుఁడు
ద్యోగము చేయుచుండె నటు లొక్కసహస్రము నిండె వర్షముల్
భోగములేమి నెంతయును బొల్పఱె యింద్రముఖామరుల్ దివం
బేగతిఁ గొందు మెట్లు వధియింతుము వీని నటంచు నెంచుచున్

వ॥ ఒక్కనాఁడు బృహస్పతిం గని మహాత్మా! నీవు సర్వజ్ఞుండవు నీసంకటమ్మున నొనర్పం దగు నుపాయమ్మొండు యోజించి సురలం బారమేదింప ననుగ్రహింపుము. మంత్రమ్ముల ప్రభావమ్ము లప్రమేయంబులు తద్బలమ్మున నభిచారహోమం బొండె నిష్టులనొండెఁ జేయించి మాపదంబు మాకుం జేకూర్పుము నావుడు బృహస్పతి యిట్లనియె. ౪౯౨

ఉ॥ నల్లవొ మంత్రతంత్రము లనన్ విధిచోదిరీతిఁ గార్యముల్
చెల్లఁగఁ జేయు నెక్కటిగఁ జేయఁగ నేరవు తత్త్వదాధిప
త్యోల్లసితుల్ సురేశ్వరు లహో! యిటు మీరలు దుర్దశాహతుల్
పెల్లుగ నున్నవార లెటు పెంపిడు నయ్యది కేవలస్థితిన్ ౪౯౩

వ॥ అదియునుం గాక యవశ్యభావ్యంబు లగుకార్యంబులకుఁ బ్రతీకారంబు లేకుండు నైనను దనకొలఁది నుపాయం బొనర్చుట శిష్టానుమతంబు దైవంబు ప్రధానం బని కొందఱు చెప్పినను దానిను పాయవాదు లంగీకరింపరు కొంద ఱుభయమ్మునను గార్యసిద్ధి యని నుడువుదురు గావున సర్వంబు నేకం బొనర్చి. ౪౯౪

క॥ కేవలము దైవమ యనక, కేవలము,నుపాయమన కొగిన్ బ్రతీకారం
బే వెంట నెచటఁ దగు నది, యేవచియించెద నొనర్పుఁడీరుకడంకన్

క॥ మును మహిషాసురునిం జం, పిననాఁడయ్యంబ సురలఁ బ్రేముడిఁ గని చె ప్పిన విధము మఱచితిరె చ, య్యనజ్జ ననింద లంపుఁ డాపద దొలఁగున్

ఇంద్రాదులు హిమాలయమ్మునకరుగుట.

వ॥ కావున హిమాచలమ్మునకుం జని మనోహరంబగునప్పర్వతమ్మున నప్పరాంబ మాయాబీజపురశ్చరణం బ్రవర్తించినం గార్యసిద్ధి యగు నయ్యోడ నప్పరశక్తి యెల్లపవేళ వసియించు ననియున్ వింటి నావుడు నిలింపులు తద్గిరిశిఖరమ్మునకుం జని మాయాబీజమ్ము జపియించుచు నిట్లు నుతించిరి. ౪౯-౭

దండకము.

శ్రీమన్మహాదేవి! విశ్వేశ్వర ప్రాణనాథే! సదానందరూపే! సురానందదే! తే! నమో! దానవాంతప్రదే! మానవానా మనేకార్థదే భక్తిగమ్యస్వరూపే! న తే నామసంఖ్యాం న తే రూప మీదృక్తథా కోపి వేదా ది దేవాదిరూపే! త్వ మేవా సి సర్వేషు శక్తిస్వరూపా, ప్రజాసృష్టి సంహారకాలే సదైవ స్మృతి స్త్వం ధృతి స్త్వం త్వ మేవాసి బుద్ధి ర్జరాపుష్టితుష్టీ ధృతిః కాంతిశాంతీ సువిద్యా సులక్ష్మీ ర్గతిః కీర్తి మేధే త్వ మేవాసి విశ్వస్య బీజం పురాణాం యదా యై స్స్వరూపైః కరోషీహ కార్యం సురాణాం చ తేభ్యో నమామోఽద్యశాంత్యై క్షమా యోగనిద్రా దయా త్వం వివక్షా స్థితా సర్వభూతేషు శస్తై స్స్వరూపైః కృతం కార్య మాదా త్వయా ముత్సురాణాం హతోసౌ మహారి ర్మదాంధో హయారి ర్దయా తే సదా సర్వదేవేషు దేవి! ప్రసిద్ధా పురాణేషు వేదేషు గీతా కి మత్రాప్సి చిత్రం యదంబా సుతం స్వం ముదా పోషయే త్తోషయే త్సమ్యగేవ ప్రసూ స్త్వం యతో నిర్జరాణాం సహాయా కురు ష్వైకచిత్తేన కార్యం సమగ్రం నవా తే గుణానా మియత్తాస్వరూపం వయం దేవి జానీమహే విశ్వవంద్యే కృపాపాత్ర మిత్యేవ మత్వా తథాఽస్మాన్ భయేభ్య స్సదా పాహి పాతుం సమర్థే! వినా బాణపాతై ర్వినా ముష్టిఘాతై ర్వినా శూలఖడ్గై ర్వినా శక్తిదండై రిపూన్ హన్తు మేవాసి శక్తా వినోదా త్తథా పీహ

లోకోపకారాయ లీలా ఇమా శ్శాశ్వతం నైవ జానంతి మూఢా
న కార్యం వినా కారణం సంభవే ద్వా వయం తర్కయామోఽను
మానం ప్రమాణం త్వ మేవాసి కర్తా స్య విశ్వస్యధాతా భవే త్సృష్టి
కర్తా ముకుందోఽ వితాయం హరో నాశకృద్వై పురాణప్రసిద్ధా నకిం
తత్ప్రసూతా స్త్రియ స్తే యుగాదౌ త్వ మేవాసి సర్వస్య తేనైవ
మాతా త్రిభి స్త్వం పురా నాథితా దేవి దత్తా త్వయా శక్తి రుగ్రా
చ తేభ్య స్సమగ్రా త్వయా సంయుతా స్తే ప్రకుర్వంతి కామం జగ
త్పాలనోత్పత్తి సంహారకార్యం త్వదీయాంఘ్రియుగ్మాశ్రయాః శుంభ
దైత్యార్దితాః నిర్జరాః దేవి పాయా స్త్వదన్య న్న తే జానతే దేవి
దుర్గే. నమస్తే. నమస్తే. నమస్తే. నమః. ౪౯౮

వ॥ అని వినుతించి వెండియు.

గీ॥ విబుధబృందమ్ములెల్ల నీవెంట నంటి, యెల్లవేళ నినుం గొల్తు రెఱు
కకలిమి, నట్టిత్వత్పదపద్మము లరసి భక్తి, మన నెఱుంగనియతు లతి
మందమతులు ౪౯౯

గీ॥ కమలవై కీర్తివయ్యును గాంతివయ్యు, లజ్జవై స్థితివై నజగజ్జనని ని,
ను మది భజియింప కకటదంభమున నుంద్రు, వైష్ణవులు సౌరులును
బాశుపతులు దేవి ౫౦౦

క॥ హరిహరు లేడుగడగ నిన్, బరమాదరమున యజింప వల నెఱుఁగ
మి నీ,చరణములు విడుచుదుర్మతు,లరయన్ విధివంచితాత్ము లనఁ
దగు నంబా ౫౦౧

క॥ హరి జతురసముం గొని సా, గరజాపదరంజనమ్ము గావించున్, శం
కరుఁ డగజాపదపంకజ, పరాగరతుఁ డింక నొరుల వాకొనఁ గలదే

క॥ సారవిహీనం బని సం,సారము వర్జించి జన్మసాఫల్యంబున్, గోరినిను
యతులు దలఁతురు, దారం బగుభక్తి కలిమి దాంతహృదయులై

గీ॥ పలుపలుకు లేల నీపదభక్తి లేని, చెనఁటులెల్లను రోగులై శ్రీ
దొలంగి, సంసరణకూపమునఁ బడి సౌఖ్యలేశ, మెఱుఁగక నశింతు
రఖిలలోకైక జనని. ౫౦౨

గీ॥ కట్టియలు మోఁచికొని గడ్డికట్ట లమ్ము, కొనుచు నేవపుఁ గతిని జీవ
నము చేయు, హీను లందఱుఁ దొల్లి ని న్నెఱుకకలిమి గొలువని
తులు వ లింత నిక్కువముతల్లి. ౫౦౫

వ॥ అని పలువిధమ్ముల సన్నుతించుసమరులఁ గరుణించి జగ
దంబ ప్రత్యక్షంబు గా నుంకించి ౫౦౬

ఉ॥ చక్కనిచీఱఁ గట్టి విలసన్మణిభూషణభూషితాంగి యై,
యొక్కటి నేగుదెంచె సురలెల్లరుఁ జూచి "యిదేమొ యిప్పు డీ
చక్కెరబొమ్మ గంగకిటు చయ్యన నాడఁగ నేగుదెంచు నం
చొక్కమొగి న్నమస్కృతుల నొయ్య నఁ జేసి తను న్నుతింపఁగన్ ౫౦౭

వ॥ గిరిగహ్వరమ్మునుండి గంగ కేగునెపమ్మున వచ్చి సురలం
గాంచి యి ట్లనియె ౫౦౮

కం॥ ఏమిా దేవతలా! యిం, దేమి పనికి వచ్చిరొక్కొ! యీగతిఁ గడుఁజిం
తామగ్ను లగుటకుంగత, మేమొకొ!నా సురలు జగదధీశ్వరి కెలమిన్

ఉ॥ కేలు మొగిడ్చి యంబ! మముఁ గీడ్పడకుండఁగఁ బ్రోవ నెంచు మే
మాలములో సురారులకు నడ్డముగా నిలుపోవ లేక మా
చాలమి విన్నవింప నిటు చయ్యన వచ్చితి మేపు దక్కి మా
పాలన నీది కాదె! మును పల్కినపల్కు స్మరింప కుందువే. ౫౧౦

మ॥ జననీ! శుంభనిశుంభు లన్ దనుజు లిచ్ఛామాత్రి మమ్మెల్లఁ దా
మనిలోఁ గీటడగించి యేలుదురు స్వర్గావాస మాదుష్టు లె
వ్వనికిన్ వధ్యులు గారు బ్రహ్మవర మప్పాటన్ బొసంగించె నం
గనచేఁ జచ్చెద రాహయారిబలె, నేశంజాక్షికిన్ శక్యమా ౫౧౧

క॥ మాపా టిట్టిది యని నీ, కేపాటం జెప్ప నేర్తు మేఘగడయు లే, కాప
దలకుఁ బ్రాపై దు, ష్ప్రాపం బగునడవి నిడుమ పడఁగా వలసెన్

క॥ మును మహిషుఁ జంపి పిమ్మట, నసయులు మిము బాధ పెట్టుసప్పా
డు సన్నున్, మనమునఁ దలఁపుఁడు కార్యం, బును దీర్చెద నన్న
మాట పొల్లగు నంబా. ౫౧౩

వ॥ శుంభనిశుంభు లట్లుండ రక్తబీజచండముండు లను వారు గడుమొనగాఁడ్రై వారికి బాసటగా నున్న వారలు వేయేల నష్టదిక్పాలకు లును నిషవేడు రక్కసులకా నెఱుంగుము ౫౧౭

క॥ అన దలమై నీపాదం, బున బడుమముఁ గరుణఁ జూచి పొగరుమి గులున, ద్దనుజులఁ బరిమార్పకయు, న్నను నిటు లెన్నాళ్లు వనము నం బడుదు మిఁకన్ ౫౧౮

దేవి శుంభనిశుంభులపురమ్మున కరుగుట.

వ॥ ఇట్లు మాటిమాటికి సన్నుతించి పనటం బడునమరులయెడఁ గరుణ గలిగి యప్పార్వతి తనశరీరమ్మునుండి యిచ్ఛామాత్రమ్మునఁ గౌశికి యనునొకశక్తిం బుట్టించిన నయ్యంబిక నీలవర్ణ యగుకతనఁ గాళిక యనియు గాళరాత్రి యనియుం బరఁగి మహాఘోరాకారంబు గలిగి సర్వకామప్రదయై చెలువారె నప్పరాంబయు సర్వభూషణభూషితం బగురూపమ్మునఁ బరిఢవిల్లుచు నమరుల కానంద సంధాయినియై యిట్లనియె. ౫౧౯

ఉ॥ శుంభనిశుంభులన్ దివిజ సూదనులం బరిమార్చి సంపదా రంభము మీ కొనర్తుఁదలరన్ బని లే దిఁక నాకులార! దు ర్దంభమునన్ జగమ్ముల నదల్చెడిదుష్టులయార్తిఁ జేసి వి శ్వంభర కింత వుట్టెనె యపాయము బ్రహ్మవరంబు పెంపునన్ ౫౨౦

వ॥ అని యభయంబిచ్చి జగదంబ స్వాంశ సంభవ యగుకాళిక దనకుఁ బార్శ్వ వర్తినిఁ గా సింగంబు నధిష్ఠించి శత్రుపురంబున కుద్ద విడిఁ జని యుపాంతోపవనమ్మున విడిసి ౫౨౧

చ॥ అమరులు మోదమందఁ గ మృగావళి మత్తిలఁ బక్షిబృందముల్ గుమిగొని యాలకింపఁగఁ జిగుళ్లిగురింప జగంబు మోహవా ర్ధి మునిఁగి దోప్పదోఁగఁ గడుఁ దియ్యఁదనమ్మును సొంపుపెంపు నొ క్కమొగిన యంకురింప మృదుగాన మొనర్చె ననేకభంగులన్

వ॥ పదంపడి యెడనెడ నుపవనమ్ములఁ గ్రీడార్థంబు గ్రుమ్మరు చండముండు లిరువురును దద్గానరసంబు కర్ణపేయం బగుటఁ గొంతవ

డి నాలించి దౌదవ్వుల నిలిచి త్రిజగన్మనోహారిణి యగునంబికను దత్సమీపవర్తిని యగుకాళికను గాంచి పెచ్చుపెరిఁగెడి యచ్చెరువునఁ బురి కరిగి శుంభునింగాంచి మ్రొక్కి యి ట్లనిరి. గ౨౦

ఉ॥ ఎక్కడనుండియో యొకమృగేక్షణసింగము నెక్కి వచ్చె న
మ్మక్క యహో వశం బగునె యచ్చెలువంబు వచింప నట్టిబల్
చక్కెరబొమ్మ ముజ్జగములన్ గనఁగా వినఁగా నెఱుంగ మా
టక్కరి గానవిద్య నొకటందగుఁ దక్కిన వట్టి యుండఁగన్. గ౨౧

క॥ మనయుద్యానమ్మున న, వ్వనితారత్నమ్ము గాననైఖరుల దనంతన మృగముల మెప్పించుచుఁ దన కొక చెలి తోడుగాఁగఁదన రెడివింటే

వ॥ వెయ్యేల యబ్బాలికారత్నం బెవ్వతెయో కల తెఱం గెఱింగి తోడికొని వచ్చి భార్యగాఁ గైకొని సుఖింపు మింతకన్న నీసంసారమ్మున సౌఖ్యం బొం డుండునే యని వెండియు. గ౨౩

మ॥ సరసైరావతపారిజాతములునున్ సప్తాస్య మానశ్వ మం
బరయానోచిత మా విమానము సురస్వామిన్ వినిర్జించి నీ
పరముం జేసితి వట్టిబల్మి గలసంపత్కామతన్ మేల్మి పొం
పిరివోవన్ జనునీకు నీయబల దేవేరిం గొనన్ బోలదే. గ౨౪

చ॥ వరుణునిఛత్రి మీవు గొని పాశము తమ్ముని కిచ్చి తద్ఘనే
శ్వరునిధి చూఱకొల్లలిపి సాగర మిచ్చిననిత్యకాంతివి
స్ఫురదురుపుష్పమాలయు నపూర్వపురత్నములన్ గ్రహించి ని
త్యరుచి వెలుంగునీ కిదిగదా! తగు నచ్చెలి యెన్నిభంగులన్. గ౨౫

గీ॥ దంబు మీ తెడియముని దండంబు మృత్యు,శక్తియుఁ బరాక్రమమ్మున సంగ్రహించి, కామధేనువు పాల్గొలిఁ గలయదృష్ట, వంతునకు నిట్టి కాంతతో వలదె పొందు. గ౨౬

గీ॥ స్వర్గమర్త్యాదినిఖిలభువనములందుఁ, గలుగునిఖిలరత్నమ్ముల బలిమిఁ గొనిన, యప్సరఃకాముకునకు నీ కమర వలదె, యట్టిరత్నముతోడి పొం దెట్టులేని. గ౨౭

క॥ నీగృహమునఁ గలరత్నము, లీగజగామినికిఁ దక్కనేనియు రత్న
శ్రీ గొఱత చెందు నీతరు, ణీగణరత్నంబు వాని నెగడించుఁజుమీ.

వ॥ అని క్రైపెక్కించిన సమ్మదోన్మత్తుండు సమ్మతించి కెలననున్న
సుగ్రీవుం డనువానిం బిలిచి యిట్లనియె. ౨౯

గీ॥ దూతవై వేగ మిప్పు డత్తొయ్యలికడ, కేగి కార్యంబు పొసఁగించి
రాఁగ దగుదు, వాద్యుపాయద్వయంబ యర్హంబు దీని, కంద్రు
శృంగారరసవిదు లగురసికులు ౩౦

ఉ॥ సామము దానముం విడిచి చయ్యనఁ గొండఱు భేద మిట్టిచోఁ
గాముకు లాచరింతు రది కర్జము గాదు రసంబు భంగరూ
పామయదూషితం బగు నహంకృతి దండమయేనిఁ దద్రసం
బేమియుఁ గాన రాక మొదలే చెడుఁ గాన ద్వయంబు నింద్యమా

క॥ రా నిచ్చ గలుగు కామిని, యే నది నేరుపున మదికి నింపు గొలిపినం
దానమున సామమున నొగి, దానై చనుదేఁగకున్న తక్కిన వేలా

వ॥ అని యనిపిన సుగ్రీవుండు సని సింగంబు నెక్కి సర్వాశృం
గారంబుగ నొప్పునజ్జగదంబం గని మ్రొక్కి వినయమ్మున నిట్లనియె

చ॥ త్రిదశుల జీరికిం గొనక దేవపదమ్మును గొన్నశత్రుదు
ర్మదపరిహారి శుంభుని స్మరప్రతిమాను నెఱింగి యుండుదే
మదవతి! దూత నే నతనిమన్ననకుం దగువాఁడ; నీదుషే
ల్విధమును విన్కిఁ జేసి స్మరపీడితుఁడై ననుఁ బంపె నియ్యెడన్.

వ॥ అతండు నీయెడల మోహమ్ముకతన వినతుండై పలికినపలు
కులు వినుము. ౩౧

చ॥ అమలినగాత్రి! దేవతల నందఱ గెల్చితి సర్వయజ్ఞభా
గములుమదీయముల్ త్రిదశఘస్మరుఁ డన్బిరు దొంది నాకలో
కమునఁ గలట్టిరత్నములఁ గైకొని ముజ్జగమెల్లఁ జేతిలో
నమరఁగ రాజ్యముం వలయున ట్లొనరించుచు నుంటి నుద్ధతిన్

గీ॥ ఇట్టి ధట్టుఁడ నైన నాకిగురుఁబోడి, నీదుచెలువంబు వీనుల నిండి
కాము, బారికోర్చుట పెద్దయు భార మయ్యె, నెరవు చేయక వేరి
నీవరయు వలయు. ౩౨

ఉ॥ దాసుఁడ నైతి నీమది ముదం బెటు లొందు నటుల్ చరింతు నా
సాసఁ జిక్కుచున్ననను నాఱడి వెట్టక యేలుకొమ్ము నా

వాసి యెఱుంగు మెవ్వరికి వధ్యుఁడఁ గాను ననుజ్ వరించి నీ
కేసతు ఱీడు లేక చరియింపుము నిత్యసువాసినీగతిన్. ౧౩౮

వ॥ అతనిపల్కులచందం బియ్యది దీనం గలసారం బరసి పవిత్ర్యా
త్రరం బొసంగి త్రిలోకీరాజ్యంబు నీవశమై యెల్ల దానవుల నేలికొనం
దగదే! నావుడు జగదంబ మందహాసం బిగురొత్త ని ట్లనియె.

ఉ॥ జేతగ దాతగా సుగుణసింధునిఁ గాఁగ నఖండలక్షణో
పేతునిఁ గాఁగ సుందరుఁగ నే వినియుంటిని శుంభుసిన్ యశ
స్ఫీతుఁ దదీయసోదరు నశేషజగమ్ములయందు; వానిపైఁ
బ్రీతి జనించియే యిటకుఁ బేర్మి మెయిన్ జనుదెంచితిఁజుమీ.

మ॥ సురయక్షాసురమానవప్రముఖులం జూడంగఁ జూడంగ నె
ల్లరుమీరాజున కోడియుంటి" మని గల్పపజ్ఞులం బొందరా
మి రసజ్ఞోత్తరుఁ డైనమీవిభునిపై మే ల్వొట్టె నారాక; బం
గరు రంగారెడిరత్న మెవ్విధమునం గాంక్షింపదే మేల్మికై. ౧౪౧

క॥ అది గాన మీవిభుని బలె,మది నను మన్నించి నాదుమాట లతని నె
మ్మది కెక్కనొంటిపాటునఁ,గదిసి వచింపుమిటులైనఁగార్యముపొసఁగున్

ఉ॥ సుందరు లందు మేల్మి గలసుందరుఁ డంచు వదాన్యుఁ డంచు మ
ధ్యందిననీరజాప్తకిరణావళిఁ గా దనఁ జాలు తేజ మిం
పొందెడివాఁ డటంచు నిను నోపినవట్టును బూని వింటి నీ
యందు మనమ్ము పుట్టి వశనై చనుదెంచితి నేమి చేసెదో. ౧౪౩

వ॥ ఇంక నొక్కకొలంత గలదు విను మది యెట్లంటేని మున్ను
కొండికనాఁడు సఖీజనసమక్షమ్మున నొకవ్రతంబు పూనితి. ౧౪౪

క॥ బలమున నాతో నెవ్వఁడు, గలనం గాలూఁది నాదుగర్వ ముడుపు న
య్యలఘునిఁబతిగాఁగైకొన,దలఁతుననక్ సఖులునగిరితద్దయునన్నున్.

క॥ అది మొదలు నేఁడు తుదనా,మద మడఁచెడివీరవరుఁ డమరముఖ్యుల
యం, దొదవఁడు నీ వీఁక నిది వ,న్నిదముగ ననుఁ గొనుము ధైర్య
నిధి వగుకతనన్. ౧౪౬

వ॥ ఇట్లంటి వని మీప్రభువుతో నేకాంతమ్మునఁ బలికి యెత్తె
ఱంగుననైనఁ గార్యసిద్ధిం బొనర్పు మనవుడు సుగ్రీవుండు విస్మయా
విష్టుండై యయ్యంబ కిట్లనియె. ౫౭౭

ఉ॥ చందనగంధి! యిట్లనుట సాహసమాత్రము స్త్రీస్వభావ మీ
చందము గాక యెల్ల దివిషద్గణ మెవ్వని పేరు విన్న నా
క్రందన మాచరించుఁ గడుఁ గావలుఁ డట్టి యఖండు శుంభు నీ
వెందు జయింప నేర్తె! చటులేక్షణపాతము చేతఁ దక్కఁగన్. ౫౭౮

వ॥ కావున స్త్రీస్వభావమ్మునం దొడరు మూర్ఖత డిందుపఱచి
శుంభు నొండె నిశుంభు నొండెఁ బతిగాఁ గొని సుఖం బుండు మఱియు
నుం గాక శృంగారం బెల్లరకును మెత్తఁదనమ్మున ననుభావ్యమ్ముగాని
వేఱొండువిధమ్మునఁ బడనుపడదు నావచనమ్ము లనాదరించి గర్వించి
తేని యతండు క్రుద్ధుండై దుర్మదు లగుభృత్యులం బిలిచి నిన్నుం
బలాత్కారమ్మునఁ దనసన్నిధికి రప్పించికొననేర్చు నట్లు కేశాకర్షణాది
కమ్మునకు లోనై సిగ్గఱ నుఱకించు టది నీబోటిబోటికిం దగుపాడియే!
విను మఱియునుం గాక. ౫౭౯

క॥ రతిసుఖ మెక్కడ యుద్ధా, దృతి యెక్కడ మిగులదవ్వు దెలిసి యిరు
వురం, దతివరో యొక్కనిఁ గైకొని, మితిమీఱు సుఖములఁ దవిలి
మెలఁగుట తగదే. ౫౮౦

వ॥ నావుడు జగదంబ యిట్లను.

క॥ శుంభనిశుంభులు బలియురు,నంభోధిగభీరు లంచు నరయుదు నీవుం
దంభ మెఱుంగక తెలిపెడి, గంభీరత గలవు వ్రితము గా దనదగునే.

ఉ॥ సంగరరంగమందు ననుఁ జక్కనెదిర్చి జయించి నాదుపా
ణిం గొను టొప్పు నాప్రతిన నిక్కము కాక యలంతిఁ బోవ ది
బ్బంగి వచించి యొప్పమిని బంధుసమేతముగా రసాతలం
బుం గయికోలు మే లనుచుఁ బూనికఁ దెల్పుము మీయధీశుతో

వ॥ మచ్ఛ్లాఘాతమ్మునకుం బెగడొందు కాతరునిం గొన నే
నంత బేలనే! సంగరమ్మున కియ్యకొనని నాఁడు స్వర్గమ్మును మర్త్యమ్మును

ద్యజయించు టొప్పు నీవు భరం బని యెంచక నావలికినచందంబు సత్యంబుగా వచియింపుము. ౫౫౩

క॥ తనరాజు నెడల శౌత్రిన, జనులయెడల సత్యరీతి జవదాఁటక యుం
డినదియ దూతలధర్మం,బని యెఱిఁగి యథార్థతత్పరాత్ముఁడ వగుమీ

వ॥ అని యిట్లు నీతియుక్తమ్మును బ్రిగల్భమ్మును సహేతుకమ్మునుగా నుపన్యసించిన యయ్యంబిక వచనమ్ముల కుత్తరం బీ నేరక సుగ్రీవుండు విస్మయం బంది తనరాజుసన్నిధి కరిగి నమస్కరించి యిట్లనియె. ౫౫౫

గీ॥ సత్యము ప్రియంబునైనవచనము దొరక, దని యసత్యంపుఁబలుకు
నా కనభిమతము,గావునఁ బ్రియంబు గాకుండుఁగాక నిజము,వ క్తైదఁ
గృపానుగతి విన వలయు నధిప. ౫౫౬

వ॥ అక్కన్నియనివాసం బెద్దియో యెయ్యెడ నుండి యియ్యెడ కరుదెంచెనో నిక్కమ్ముగఁ దెలియదు తెలిసినంతవట్టును వివరించెద.

క॥ మదమున సంగరమున ని,న్నెదిరింపఁ దలంచి యున్న దెంతయుగర్వా
స్పద మక్కమలానన నెమ్మది యూపె వచించినట్టిమాటలు వినుమీ.

వ॥ బాల్యమ్మున సఖీసమక్షమ్మున సంగరరంగమ్మున నెవ్వఁడు నా కెదురై పోర జయించు నవ్వానిం బతిగాఁ గైకొందుఁ గాక యని వ్రతంబు పూనిన దఁట! అయ్యది యసంభ్యమ్ముగాఁ దుద ముట్టింప నమకట్టి యున్నదాన నని యు మీరాజు లందులకు సమ్మతించి యట్లొనరింప వరింతు ననియు వచించి వన్నుఁ బుత్తెంచె దేవర కెయ్యది హితం బట్లొనరింపఁ దగు నని వెండియు. ౫౫౮

క॥ సింగంబు వాహనం, బొక యంగన బానటయుఁ గాఁ దనంతనకడు
ను, పొంగుచు నెంతయు నీతో,సంగర మాసించి యుండె సఖి రా
జేంద్రా ౫౬౦

వ॥ నావుడు శుంభుం డనుజుని దిక్కుమొగంబై

గీ॥ అబల యొక్కతె తోడఁట! యతివయంట,పోరుటకు వచ్చెనఁట! నీవు
పోయి వత్సా,యేఁ జనుట యొప్పొ వచియింపు మేది మేలొ, నావు
డు నిశుంభుఁ డిట్లను నయము మెఱయ ౫౬౧

గీ॥ ఈవు చన నేల నే నట కేగ నేల, ధూమ్రలోచనుఁ బంపు మత్తో
యజాక్షి,నిటకు నిర్జించి తెచ్చు నొక్కింతతడవు,కాకమున్న వరించు
నక్కాంత నన్ను ॥౬౨

వ॥ పిదప వివాహం బొనరించుకొని సుఖం బుండు మనుడు
శుంభుండు వల్లె యని ధూమ్రలోచనుం బిలిచి యి ట్లనియె ॥౬౩

గీ॥ ఎవ్వఁ డడ్డంబు సొచ్చిన నీవుఁ బోక, పట్టి కలఁగించి తత్పార్శ్వ వ
ర్తిని యగు, వంగనం జంపి చంచలాపాంగి నత్తలోదరిని దెమ్ము
నాకు నామోద మిమ్ము ॥౬౪

క॥ మృదుమార్గణములు నీపై, నది విడిచినఁ గసలి సునిశితాస్త్రమ్ములఁ
గొ, ట్టెదుసూ! యెడ లెఱుఁగక య, మ్మదవతి నా కెంతయేని మా
న్యయగుఁ జుమీ ॥౬౫

క॥ దానికిఁ దో డగువారల, పై నెన రించుకయు లేక పరిమార్పుము
నా, ప్రాణంబు ప్రాణ మగున,మ్మానినిఁ గాపాడి యిట కమరఁ దేర
నగున్ ॥౬౬

వ॥ నావుడు సేనాసహితుండై ధూమ్రలోచనుం డరిగి దాదవ్వ
ల నయ్యంబం గాంచి వినయపురస్సరంబుగా నమస్కరించి మృదు
మధురము లగువచనమ్ముల ని ట్లనియె ॥౬౭

చ॥ వినుము మృగాక్షి! కామశరవేదన కోర్వక మావిభుండు దూ
త నని పె వాఁడునన్ సరసతన్ గడు సామవిధంబు నీయెడం
జొనిపిన నీవు వానియెడఁ జొక్కపువ్యంగ్యపురంగు లీనఁ జె
ప్పినవచనంబు లెల్ల మది వేఱుగ నెంచె రసం బెఱుంగమిన్ ॥౬౮

వ॥ పిమ్మట వాఁడుమారాజునకుఁ దన యెఱింగిన విధమ్మునఁ జె
ప్పిన నతండు చింతాతురుండై ననుం బనిచె నీయందుఁ బ్రేమం బగ్గ
లం బగుకతన నీ వట్లాడుటకు సహింపక విరహాతురుఁడై హృదయ
మ్మొక్కింత చేసికొని వందురు చున్నవాఁడు‚‚న న్నెవ్వాఁడు సంగ్రామ
మ్మున జయించునవ్వాని వరియించెద'' ననునీపలుకుల కర్థం బిట్లుగా
యోజించె నెట్లం టేని! ॥౬౯

గీ॥ సంగరం బన రెండుదెఱంగు లందొ, కండు రతిజంబు తక్కునొ
కండు బవర, మొకటి సుఖమిచ్చుఁ దక్కిన దొకటి దుఃఖ,దాయి శ
త్రుపురస్కృతత్వంబు కలిమి ౧౭౦

వ॥ అందనంగసంగరంబున న న్నెవ్వఁడు జయించు నవ్వాని వరియింతు ననుట గాకేమి యని కృతనిశ్చయుండై సకలార్థవేది నగు నన్ను మరల ననిపె ౧౭౧

క॥ నీచాతుర్యమ్మును విని, నీచనవుం గోరుశుంభునిం బొందుము నీ
ధీచాకచక్యమునకుఁ, వాచానైపుణికి సార్థవైభవ మొదవన్ ౧౭౨

వ॥ కామశాస్త్రవేత్త యగుమారాజు నీహావమ్ములకుం దగుభావమ్ము లాచరించి ని న్నెక్కటి జయింప నేర్చు నియ్యెడ నిక్కాళికయ సాక్షిణి యగు నని వెండియు. ౧౭౩

చ॥ నిను సుఖశయ్యపై శ్రమ జనింపఁ గఱంచి నఖక్షతమ్ములన్
దనువున రక్తిమన్ గొలిపి దంతముల న్నునుమోవి నొక్కి గా
సి నొనరఁ జేసి చెమ్మటలు చిమ్మఁగ బేర్మిఁ గలంచుమావిభుం
గనుఁగొన నేగుదె మ్మతఁడు గాంచినతోడన నీకు దాసుఁడౌ. ౧౭౪

ఆ॥ వె॥ సురతయోగ్య మైనసొలపును మెలపును, బొలుపు గలిగి చెలఁగు
పూవుఁబోడి, కకట! నీకు సునిశితాస్త్రపరంపర, సైఁపఁ బాడి
యగునె చంచలాక్షి. ౧౭౫

కాళికధూమ్రలోచనునితో యుద్ధముచేయుట.

వ॥ కావున హితంబును రుచ్యంబును నగునాపలుకు విశ్వసింపు మెవ్విధంబునను సుఖం బీఁజాలని పెనఁకువకుం జొరకుము నావుడుఁ గోపాటోపంబు దీపింపఁ గాళిక వాని కి ట్లనియె. ౧౭౬

క॥ రోషం బుడిగి వృథానై, లూషునిగతి బెట్టినమ్ములన్ గొఱగాముల్
భాషింతు వేర! మత్త! వి,దూషక పోరిత మొనర్పఁ దొడరుము
కడఁకన్. ౧౭౭

క॥ నిను నిన్నుం బంపినశుం,భనిశుంభులఁ దునిమి యమునిభవనమ్మునకుం
బనుపగఁ నున్నది మాదేవి నెదిరి పోరాడు మింత వేరము లేదే.

చ॥ అనుచితరీతి మాజనని కాకలుషాత్ముల కేటిపెండ్లి! న
వ్వనగునుగాక నక్కపయి వాంఛ జనించునె సింహి, కక్కటా!
యను వగునేమొకో! కరిణి కారయ గర్ధభసంగ; మెందు నే
నిని గవయంబు నొందఁ జనునే! మొద వంగజతాపసంగతిన్. గి౧౯

వ॥ కావున దురాత్మా! నీదురాలాపమ్ముల కంబిక సైఁచినను నేను సహించెడిదానఁ గాను జీవింప వలతేని వైళంబ చని యాదుర్గదులం గలసి పాతాళమ్మున కరుగుము వేఱొండు బ్రతుకు తెఱవు నీకుం జొప్పడ దనవుడు ధూమ్రలోచనుండు తామ్రలోచనుండై. గి౨౦

మ॥ కలహం బన్నను గాలుఁ ద్రివ్వెదవె! నీగర్వం బడంపంగ నే
వలఁతిం గాకయ యింతవట్టు నిటు నంభాషింతునే! కాళి! కే
వలము న్నిన్ను వధించి సింగమును జావ న్మొత్తి యిబ్బాలికన్
బలిమిం గైకొని యేగి మావిభునకుం బట్టంబు గట్టించెదన్. గి౨౧

క॥ రసభంగభయమ్మునఁ గాదె సహించితి నింతవట్టుఁ దెలియక నాతో
డ సమర మొనరింపఁగఁ దా, మన మూనెద విపుడ నిన్ను మా
యింతుఁ దగన్. గి౨౨

క॥ నావుడుఁ గాళిక కోపం, బావిర్భవ మంద నిట్టు లనదపగిది నే
లా వెఱపుమాలుకూఁతలు, కావల మడఁగింతుఁ బోరఁగాఁ దొడరు
మొగిన్. గి౨౩

ఉ॥ ఆపలుకుల్ శితాస్త్రములయట్టులు కర్ణములన్ బగుల్ప న
ప్పాపపురక్కసుం డడరి బాణపరంపరల న్నిగుడ్ప ను
ద్దీపితకోప కాళికయుఁ దీవ్రశరమ్ముల వానిఁ ద్రుంచి దు
ర్లేఖుని ధూమ్రలోచను బలే! యని మెచ్చఁగఁ గొట్టె నిర్జరుల్.
ఆ॥ వె॥ అంతఁ బోక వానియరదమ్ము నుగ్గుగాఁ, జేసె సింహనాదభాసు
రముగ, నసుర వేఱుతేరి నాయిత మొనరించి, కాండవృష్టి
గురిసెఁ గాళిమీఁద. గి౨౪

చ॥ ఆనిశితాస్త్రసంతతుల నన్నిటి నంతరమంద త్రుంచి భి
ట్టుగా నినకోపవేగమున నొక్కటఁ బెక్కులు గాఁగ నస్త్రి సం

తానము గుప్పరింప నొకతండముగాఁ బడి రెల్లరక్కసుల్
వానిరథంబు రథ్యములు వమ్ముగ సూతునిఁ దున్మి ద్రెళ్ళిడిన్ ౫౮

మ॥ ధనువున్ భగ్నముఁ జేసి దేవతలు మోదం బంద శంఖంబుఁ బ
ట్టినఁ దన్నాదమునం దిశల్ పగులుమార్మ్రోఁగి మాఱుఘోషించె న
ద్దనుజుండున్ బరిఘంబు దాల్చి పటువాగ్దంభమ్మునన్ «బింగలో
చన! యోకుత్సితరూప! నిన్నిపుడ పంచత్వంబు నొందించెదన్.

శా॥ హుంకారమ్మున నిట్లు ప్రేలుచు జగం బల్లాడ నుంకించి యే
శంకన్ లేక తటాలునన్ విడువ దిక్కుల్ వ్రయ్య నక్కాళి దా
హుంకారారవమాత్ర భగ్నముగ నుద్యోగించినన్ దైత్యు లే
వంతన్ నిల్వక పాఱి రంత సుమముల్ వర్షించి రాదిత్యులున్. ౫౯

చ॥ నరవర! ధూమ్రలోచనుఁ డనాథగతి న్నిజసైన్యదానవో
త్కరసహితమ్ముగాఁ బడె నఖండగతిన్ జెలరేఁగె మాంస మా
దరమున నాహరింప నడిఁ దద్దయు మూఁగిన కాకగృధ్రజా
తిరవములున్ శివారవము దెప్పర మయ్యె రణాంగణమ్మునన్. ౬౦

వ॥ తత్సైన్యమ్మునందలి యశ్వమ్ములును ఖరమ్ములయు వారణమ్ములయుఁ బలలంబు మెక్కి క్రొవ్వెక్కి భూతప్రేతంబులు నాట్యంబు లొనర్పం దొడంగె నంత నయ్యెవమునకు సైఁపక యంబిక దాఁదవ్వుగాఁ జని.

ఉ॥ బిట్టుగఁ జిందముం దిశలు బీటలు వారఁగ నొత్తె శుంభుఁ డ
ద్దట్టిద మారవమ్ము విని పేర్చినశంక గృహమ్ము వీడి యే
మిట్టి విరుద్ధ మంచు నెద నెంచెడిలోనన యేగి సైన్యముల్
గిట్టినవార్త కొంతవడికిన్ హతశేషులు మ్రొక్కి చెప్పినన్. ౬౧

చ॥ తెగినకరమ్ములున్ సగము ద్రెళ్ళినమేనులు నింతలింతలై
పగిలినమూర్ధముల్ పడినపార్శ్వము లొక్కెడినల్ల వట్టులై
మగఁటిమి కోల్పడించి తనమానము దూలఁగ నేడ్చు సేనవె
వ్వగఁ గని శుంభుఁ డిట్టు లను వక్త్రమునన్ వెనుఁబాఱుదొట్రిలన్.

గీ॥ ధూమ్రలోచనుఁ డేమాయెఁ! దోయజాక్షి, యేలరాదొక్కొ!మన సైన్య
మేడ కేగె!, భగ్నులై మీర లీగతి బడల నేల!,మందమతులార! వివ
రించి మాకుఁ జెప్పుఁడ. ౬౩

క॥ కడు బెట్టిదముగ గిరులును, బుడమియు నాకసము సంచలించెను గ్ర
క్కదలఁగ, దోడరఁగ శంఖరవమ్ము,క్కఁడు వినఁబడు దాని కేమి కత
ము సురనుతుఁడా. ౧౯౪

వ॥ నావుడు రక్కసులు చెప్పెడి దేమి! యక్కాళిక ధూళిగా
మనసైన్యమ్ముల నుగ్గడంచి ధూమ్రలోచను గిట్టించె. ౧౯౫

క॥ సురహర్షదాయకంబున, సురశోకవిధాయి యగుచుఁ జొప్పడు నాభీ
కరశంఖరావ మెఱుఁగుము, పరదేవీరచిత మనుచు భవ్యవిచారా

క॥ మనధూమ్రలోచనుఁడు సైన్యనికాయముతోడఁ ద్రెళ్ల నమరులు
మోదమ్మునఁ బుష్పవృష్టి గురిసిరి, మనమ్మున భీతిఁ బొంది మేము
వగచితి మిటుకున్. ౧౯౭

క॥ ఏకాకినియై చూడన్, లోకమ్ముల నాల్గుదిక్కులన్ బిట్టుగ నా
లోకించుచు సింగముపై, నాకామిని వెలయుచున్న నాహవకాంక్షన్

వ॥ ఇంక సంగరంబొండె సంధియొండెఁ గర్తవ్యం తెఱం గెఱింగి
వర్తింపు మయ్యంగనకుఁ దోడుగా నెవ్వరును లేకున్నను సురలు బార్ష్ణి
గ్రాహు లగుదురో కో! యని శంకింతు నయ్యాహవసమయమ్మున హరిహరు
లును, లోకపాలురును, దక్కినయమరులును, గంధర్వులును, దవ్వుల
నంబరంబునుండి సుమాళమ్ముగ నీక్షించుచున్నవా రని విందియు. ౧౯౯

గీ॥ అత్తలోదరిసాహసం బమ్మృగాక్షి, యుక్కు నగ్గజగమన మహోద్య
మంబు, గనఁగ సురలను గిరలను గొనక తాన, మనలఁ బరిమార్చు
నని తోఁచె మాకు నధిప. ౨౦౦

చ॥ మనమొక లెక్కయే! వినుము మామకశక్తి నెఱుంగ నజ్జగ
జ్జనని చరాచరమ్ములు వెసం బొడి చేసి యొకింతలోన న
ల్పనయినఁ జాలు నీ కేటులు పొల్పడు నట్లొనరింపు మింత న
ట్టును నిజ మింక నీమతిపటుత్వము, దైవము, మాయదృష్టముల్.

వ॥ నావుడు శుంభుండు నిశుంభుదిక్కు మొగంబై.

క॥ మనధూమ్రమ్ములోచనుని సైన్యనికాయముతోడ యమపురాతిథిగాఁ బె
ల్లనఁ గాళి చేసె నాశం, ఖనినాదం బప్పరాంబ గావించెఁజుమీ.

గీ॥ తృణము వజ్రమ్ము వజ్రమ్ము తృణము బలవి, హీనుఁడు బలాఢ్యుఁ డిట్టిండు నట్టిఁడగుట, కాలగతి కారణమ్ముగఁ గలుగు నకట,! జ్ఞాను లకును దుర్జ్ఞేయములౌ కాలగతులు. ౬౦౩

గీ॥ ఎట్టులైనను నయ్యంబ నెనయుటొప్పొ, కాక యీనెప మూని రక్కసులఁ జక్కఁ, జేయవచ్చునో మన మేమి చేయఁదగునో, యెల్ల విధముల యోజించి యెఱుఁగఁ జెపుము. ౬౦౪

క॥ కొండికనయ్యును మతి నా, ఖండలగురుసన్నిభుఁడవు కాల్కొలదిఁ గనీ, మండలము విడిచి పాఱుట, భండనమునకన్న లగ్గె! పరికింపు తగఁ. ౬౦౫

వ॥ ఇట్టియెడ తెగనిసంకటమ్ముల నీకు మిక్కిలిబుద్ధిమంతులు లేరు చక్కఁగ నోకదిక్కు విచారించి గ్రక్కున నుడువు మనుడు నిశుంభుం డన్న కిట్లను. ౬౦౬

క॥ మన కేటిపలాయన మేఁ, బనివినియెద నిపుడ దైత్యబలములతో న వ్వనజాక్షి గెల్చి తెచ్చెద, వనఘా! నైపంబుకతన ట్టిటైన. ౬౦౭

వ॥ మన్మరణమ్మునకు శోకింపక తగుగతి యోజించి యప్పుడు నీబుద్ధికొలఁది నొనరింపు మనవుడు శుంభుం డియ్యకొనక పలాయనం బునకన్న భండనంబ వరం బయ్యె నేని. ౬౦౮

క॥ భండనకోవిదుల మహో, ద్దండులఁ బంపెదను బెక్కుదళములు వ్రేఁ గై, గండు మిగిలి కొలువఁగ మన, చండుని ముండునిని నీవు చనఁ బోకు మొగిన్. ౬౦౯

గీ॥ చండముండులు మిగులఁ బ్రచండు లుద్ద, విడి నరిగి యత్నలోదరి నొడిచి తెత్తు, రింత నిక్కము నీకుఁ బోనేల యుడుగు, మెవఁడు శశ మునకై కరి నిచ్చునయ్య. ౬౧౦

వ॥ అని శుంభు నరికట్టి చండముండులం గాంచి.

ఆ॥ వె॥ సిగ్గు లేక యొక్కసింగపుఁగొదమపై, నెక్కి యుక్కు మిగిలి యొ క్కటిగ ర,ణంబొనర్ప నున్న యంబికాసహచరిఁ, గాళిఁ ద్రుంపఁ జనుఁడు కడఁక మీఱు. ౬౧౧

వ॥ పింగళాక్షి యగునవ్వెంగలి కాళి ముంగల నై బభీషికల్ చూపినఁ దలరక చెలరేఁగి తల దఱిగి పిదప నయ్యంబికం గొని వచ్చునది యొడంబడక బెడిదమ్ము లాడినఁ గదుకొని యుడిగింపుమనది యని యానతిచ్చినఁ జండముండులును. ౬౧౨

క॥ బడబాగ్ని పిడికిలింతుమొ, పుడమియు నాకసము దెసలు భూధ్ర
మ్ములు న, జ్జడనిధు లొక్కమ్మడి న, ట్టడవిం గల్పుదుమొ యనుచు
నార్పులు సెలఁగన్. ౬౧౩

వ॥ సైన్యసమేతమ్ముగాఁ గట్టాయితంబై యరిగి ముంగల దేవహితకారిణి యగునజ్జగదంబం గాంచి సామపూర్వకమ్ముగా నిట్లనిరి.

చండముండాసురుల యుద్ధము.

చ॥ సురవిజయమ్మునన్ బొదలుశుంభనిశుంభులబాహుగర్వదు
ర్భరత నెఱుంగవే! యబల! పైకొన నెంచెద వేరికేనియున్
దరమె దురమ్ములో నెదిరి జర్ప మొనర్పఁగ, వెఱ్ఱివోకా! యి
త్తరుణి సహాయఁగాఁగొని వృథాగతిఁ బోరికి మీఱఁ బోలునే.

క॥ తగుఁ దగ దని మతి చెప్పఁగ, నగుపురుషుం డేని యొక్కయఁగన
యేనిన్, మగువరో! లేరొకో! నిను దే, వగణము పురికొల్పు దైవ
వశ మట్లుండెన్. ౬౧౬

మ॥ వినుమష్టాదశబాహువుల్ గలవు న న్వోధింతురే యొద్దులం
చును మిట్టిక్కకు శుంభునేడ్తెఱకు నీశుండో! సురేంద్రుండొ! నీ
ఘనగర్వమ్మును బాహుసంపదయు నీకాండమ్ములు న్నీహిత
మ్మునకు న్నొక్కి వచింతు నాపలుకు లంభోజాక్షి! పాటింపుమా. ౬౧౭

ఉ॥ ఓవనజాక్షి! శుంభుఁ డన నొక్కనిపాటియె యెవ్వఁడేని నై
రావణపుష్కరమ్మును దురమ్మునఁ ద్రుంచుట వింటివే! వృథా
కావలునై సురల్ తనకు గర్వనివర్తకుఁడై నశుంభుపై
నీవెడఁగుందనంబు గని నిం బురికొల్పిరి యాసుపెంపునన్. ౬౧౮

క॥ నీ వేమిటైయెననున్ భర, మే వారికి! స్వార్థపరుల కెందునుఁ బరకార్యా
వేక్షణ ముండునె! యిఁక, నావాక్యము లిచ్చగించి నడువుము పురికిన్.

ఉ॥ సుందరులందు సుందరుఁడు శూరులయందును శూరుఁ డెంతకే
నిందగు వాఁడు నేర్పరి మనీషి స్వరాగమవేది మానిభుం
డంచు ననంటివి వారలె! జగదాఢ్యుఁడు నీకుఁ దదీయసంగమా
నందముకన్న వేఱొకటి పాకుఁ గనంబడ దెన్ని భంగులన్. ౬౨౦
క॥ హిత మిచ్చగించి సుఖస్థితికిం జొరఁబడక నీవ శేషజగము లు
న్నతి నేలఁగ మాశుంభుని, బతిగాఁ గొను మింతకన్న భాగ్యము కలదే
ఉ॥ గండున నిట్లు ప్రేలుడు జగత్త్రితిమాత్రి యమాండ మెల్లయు
న్నిండఁగ నార్చి "దూరియవినీత! నమస్థితి దెల్పెదేమి! యా
ఖండలమంత్రివే మొ! కడికండలు చేసెదఁ జక్కనిల్వు నీ
చండత వానిముండతయు సంగరరంగమునం గనం బడున్. ౬౨౨
చ॥ హరిహరులం ద్యజించి దితిజాధము శుంభు వరింతునేమి! నా
కొరుఁడు ధవుండె! యీజగము లొక్కట నేలుదు నే ననాదినై
హరిహరు లెంద, రెందఱు సురాదులు, శుంభనిశుంభు లెంద, తే
గిరి ముమ్మున్న నాయెదురఁ, గేవలమూర్ఖత మీఁదెఱుంగునే.
క॥ ప్రతియుగమున నీగతిఁ బం, చత భూతమ్ములకుఁ దొడరు సంరక్షింపం
గతి గలదె! మీ కిపుడు సం, హృతికాలము వచ్చె యత్న మే లొనరింపన్. ౬౨౪
చ॥ మరణము నిక్క మెట్లయిన మానముఁ గీర్తియు రక్షణీయ తా
శరణము లంచు నన్నెఱక సంగరరంగమునం దెదుర్పఁ డి
ప్పుడును శుంభుఁ డే కొలఁది! బాలిశయుఁ గాఁదగునే నిశుంభుఁ! డె
వ్వరితర! మాజి నిలిగి దివమ్మున కేగుఁడు వీరపద్ధతిన్, ౬౨౫
ఉ॥ వచ్చినవట్టి రక్కసు లనారతముఁ బోరుఁడు నాక మేగుఁ డు
వ్వెచ్చతురంగసైన్యము ఁదఁదడి శుంభనిశుంభు లంతలో
వచ్చియెదిర్చి చచ్చి సురవర్త్మమునన్ మిముఁ గూడికొందు రీ
మచ్చికమాటలేల! శరమండలి నింపుఁడు ప్రొద్దుపోయెడిన్. ౬౨౬
చ॥ తొలితొలి నిన్ను నీయనుజుతో మడియించి సురారిసంఘుని
స్తులు లయి వచ్చినట్టి మాలశుంభనిశుంభుల రక్తబీజు ని

మ్ములఁ గడతేర్చి వ్రేల్మిడిన మూఁడుజగమ్ముల దైత్యులన్నవే
రోలయక యుండఁ జేయవలె నోపినవట్టునుఁ బోరుఁ డేడ్తెరన్.

వ. ఇంక వృథాలాపమ్ము లాడ వలవ దని పుఁకొల్పి ప్రేరేపిన
నాచండముండు లఖండచండిములై. ౬౨౮

శా. జ్యాటంకారము దిగ్గజశ్రుతిభిదాసంపాదకంబై నిరా
ఘాటాటోపము మిన్నుముట్ట నెదురై కాలూఁద నయ్యంబ స్వ
ర్వాటీవాసులు మెచ్చ నొత్తె దర మప్పాటన్ రిపుల్ గుండియల్
బీఁటల్వారి బడల్పడన్ హరియు నాభీలధ్వనిన్ గర్జిలెన్. ౬౨౯

ఉ. కాతరభీతిదంబును నకాతరభూతరసోత్తరంగసం
పాతము గాఁగ సంగర మభంగురమై తగెఁ జండచండికా
శాతమహాస్త్రపాతముల సంకులమయ్యె నభోంతరంబు నీ
రీతిగ బీఱువోక యెదిరించిరి రక్కసు లొక్కపెట్టునన్. ౬౩౦

శా. అన్యోన్యప్రవిముక్తశస్త్రతతు లన్యోన్యమ్ము ఖండించుచున్
మన్యుప్రేరితులై పెనంగు నెడ సామర్థ్యంబు ముండుం డసా
మాన్యుండై తనయన్నవెన్నడి పరాంబం దొప్పదోఁగించె నవీ
రన్యాయంబు బలే యటంచు సమరారంభాతిసంరంభయై. ౬౩౧

మ. కదళీపుష్పవిడంబినేత్రరుచి వక్త్రిం బెట్టుగాఁ జేయ వై
రిదవాగ్వ్యాఖ్యకృతియై లలాటమును నిర్భేదించి యావిర్భవిం
చె దయాదూరయు వ్యాఘ్రచర్మధర దుస్తేజస్క నాగాజినా
స్పదయై కాళిక ముండమాల్యధరయై పాశాదికోపేతయై ౬౩౨

వ. ఇట్లు ఖట్వాంగధారిణియు నతిభీషణయు శుష్కవాపీస
మోదరయు భ్రుకుటీకుటిలేక్షణయును విస్తారజఘనయు విస్తీర్ణవక్త్రియు
ఖడ్గాదిసంశోభినియునై కాళరాత్ర్యపరావతారమ్మునుం బోని ఘోరరూ
పమ్మున నావిర్భవించి జిహ్వాచాలనమ్మునం బెచ్చుపెరిగి ౬౩౩

ఉ. ఓహరిసాహరిం బెనఁగుచున్న సురారులఁ బట్టి బిట్టుపూ
ర్ణాహుతిఁ జేసి వక్త్రిమను నగ్నిముఖమ్మున; నందుఁ గొందఱన్
బాహులఁ బిప్పిజేసి యిటుపల్వర భక్షణఁ జేసి కాళియ
య్యాహవరంగ మొక్కమొగి నాహృతిఁ జేసి పరాక్రమించుచున్

గీ॥ అట్టహాసంబొనర్చి ఘంటాన్వితముల, గజఘటలఁ గేలఁ గొనివక్త్ర
గహ్వరమునఁ, బెట్టికొని పిండిపిండిగా బిట్టునములు, నుష్ట్ర తురగా
దులకు గతి యెందు గలదె. ౬౩౭

ఉ॥ ఉర్వియునాకసంబు కడియొక్కటి కై యిటు లెల్ల సైన్యముం
జర్వణ మాచరింపుడును జండుఁడు ముండుఁడు నీడఁ బోక దు
ర్గర్వముదాంఘులై శరపరంపరలన్ బరఁగించి యెంతయున్
ధూర్వహులై యెదిర్చి రని «దుండగు లింతటివారు లే"రనన్. ౬౩౮

మ॥ ఇటు లక్కాళిక నేసియేసి యొకఁడం« దిద్దానఁ బో"మ్మంచు బల్
పటువౌ విష్ణునిచక్రమున్ గరమునన్ బాటించి బిట్టార్చి యే
యుటయున్ బాణమొకంటఁ దున్మిహతకాయుంజేసె నచ్చండుఁ; డం
తట ముండుండు శితాస్త్రముల్ గురిసెఁ ఉద్దం గాలిపైఁ గేళిమై. ౬౩౯

వ॥ ఇట్లు మూర్ఛితుం డగునన్నపాటున కోర్వక ముండుండు
దలకడచుటయు. ౬౪౦

ఉ॥ చండిక ముండముక్తశరజాలము లోలిస త్రుంచి వైచి బ్ర
హ్మాండము వ్రయ్య నార్చి యొకయర్ధశిలీముఖ మేసి వాని బల్
గండడఁగింప మూర్ఛవడి గ్రక్కున వ్రాలెఁ దదంతరమ్మునన్
జండుఁడు లేచి కాండములఁ జండికఁ జూపుట మాని యుద్ధతిన్.

మ॥ గద కేలం గొని యొంటిమై నడరి యక్కాళీభుజాగ్రంబు బి
ట్టదరన్ గొట్టిన బాణపాశమున నయ్యంబామహాదేవి మం
త్రిదశన్ వానిని బద్ధుఁ జేసె మరలన్ దా లేచి ముండుండు వా
నిదశన్ సైఁప కెదిర్చి శక్తిఁ గొని వానిం బోలెఁ గట్టం బడెన్.

గీ॥ బద్ధులగుచండముండులఁ బట్టి బిట్టు, దిట్టయై యట్టహాసంబు దీటు
కొనఁగ, నంబకట్టెదుటకు వచ్చి «యరయుమమ్మ, యాజి యజ్ఞపుఁ
బశువుల నమరరిపుల. ౬౪౧

వ॥ ఇట్లు వృకములం బోలె ననాయాసమ్ముగఁ గట్టి తెచ్చిన
సంతసించి పరాంబ యిట్లను. ౬౪౨

క॥ ఇంపలరునీదుశక్తిని, లింపారులఁ దెచ్చి తింక లీలన్ జంపీ
చంపక వేతిశోకభంగిని, లింపులకున్ మెచ్చొనర్చ లేవె చతురవై.

వ॥ నావుడుఁ గాళిక యిట్లను నీదానవపశుద్వితయంబును బ్రసిద్ధం బగుయుద్ధయజ్ఞమ్మున ఖడ్గయూపమ్మునం గట్టియాలభించినచో నయ్యది హింసయయ్యు నహింసాప్రియం బగు నని పల్కుచు. ౬౪౪

క॥ కరమునఁ గరవాలముఁ గొని,యిరువురిశిరములను నఱికి యాశ్వరి
మోదో,ద్ధురత రుధిరమును ద్రావి య,మరవరులన్ మోదవార్ధి
మగ్నులఁ జేసెన్. ౬౪౫

వ॥ ఇట్లతిఘోరంబుగఁ జండముండుల వధియించినకతమున నాయంబికకుఁ జాముండ యనుబిరుదనామంబు పరాంబవలనఁ గలిగె నని చెప్పి వ్యాసుండు మరల నిట్లనియె ౬౪౬

ఉ॥ పిమ్మట భిన్నకాయములఁ బెల్లుదొరంగెడిరక్తమై గుబుల్
గ్రమ్మి రణావనిన్ విడిచి కాల్కొలఁదిం జని శుంభుఁ గాంచి 'మా
యుమ్మలికంబు దీర్పుము మహోదయ! పెందయ" నంచు గాళికా
స్త్రమ్ములు చండముండులకుఁ జావు ఘటించుట విస్తరించుచున్. ౬౪౭

వ॥ హతశేషులిట్లనిరి రాజేంద్రా యాహవరంగమ్మున నక్కాళి విక్రమించినతెఱంగు దలంచుటకును భీతియే తెంచెడి రౌద్రాకారమ్మున నడరి కొందఱ భక్షించియుఁ గొందఱఁ బిడికిలించియు గొందఱఁగాలఁ జమరియు నిట్లు సైన్యంబుల రూపు మాపినఁ దద్రంగస్థలంబు నెత్తురు వఱ్ఱుగా మాంసంబు కర్దమంబుగాఁ గేశమ్ములు నాఁచుగా భగ్నరథచక్రమ్ములుచక్రమ్ములుగాఁ ద్రెళ్లినబాహువులు మత్స్యమ్ములుగా శీర్షంబులు తుంబీఫలమ్ములుగా నొకమహానదిచందమ్మునం బొల్చె. ౬౪౮

ఉ॥ కాళిక చంపఁగా మిగులఁ గాఁ గలరక్కసులం గడంగి యా
భీలరవమ్మొనర్చి యొకపెట్టున సింగము మ్రింగుచున్న దీ
యాలము మాను మయ్యతివ యల్ప యటంచు దలంతువక్కటా!
కాలముచేరు వయ్యె నొకో! కావలముల్ విడజాల వెమ్మెయిన్ ౬౪౯

క॥ ఏలలనఁ గోరి నీ విపు, డాలమ్మునఁ గులవినాశ మందించెద వా, లో
లాక్షి కాలరూపిణి, గా లోఁ దలంపు మెఱుక గలఁ డగు మధిపా.

గీ॥ జయపరాజయములు దైవసంగతములు, గాన నల్పార్థమునకు నిష్కా
రణముగ, నెల్ల బంధుల సమయింపఁ జెల్లునయ్య, వెనుక ముందును
దెలియుట చనదె యింక ౬౯౧

వ॥ రక్కసులకెల్ల నొక్క కాంతచే మృతి గలుగుటకన్నఁ జిత్రం బొండెద్ది! లోకపాలుర జయించిన నీబోటి నాబోటి యాహవమ్మునకుఁ బిలుచుట కెంతకేనియుం జాలక తూలిపోయెడిదే! యదియునుంగాక మున్ను పుష్కరమ్మున నీవు తపం బొనరించి యమరత్వంబు ప్రార్థించిన విధాత యీ నోడఁటయు నీవు క్రమ్మఱ దేవమనుష్యసర్పకిన్నరయక్షప్రముఖు లగుపురుషులచే మృతి గలుగకుండ ననుగ్రహింపు మన నన్నలువ యట్లొసంగె నది కారణంబుగ దేవప్రేరితయై ౬౯౨

క॥ జననావనమరణమ్ముల, నొనరించెడిమాయ సంగరోల్లాసినియై
దనుజులతో నినుఁ బోరిగొనఁ, గనేగుదెంచుట నిజమ్ముగావలె నధిపా.

వ॥ మఱియుఁ ద్రిగుణయుఁ దామసయు సర్వశక్తిసమన్వితయు నక్షయయు సర్వజ్ఞయు సదోదితయు వేదమాతయు గాయత్రియుసంధ్యయు సర్వసురాలయయు సగుణయు నిర్గుణయు సిద్ధయు సర్వసిద్ధిప్రదయు నవ్యయయు నానందప్రదాయినియు నగుపార్వతి దేవహితార్థినియై నిన్ను నిక్కువంబడఁపఁగ నేతెంచిన దని యెఱింగి జీవింప వలతేని వైరం బుడిగి పాలివోక శరణంబు గొను మయ్యంబిక కరుణార్ద్రయై హతశేషు లగురక్కసులతో నిన్నుఁ జిరాయుష్మంతుఁ గా ననుగ్రహింపఁ గలయది నావుడు శుంభుండు క్రోధాకులుండై వీరోచితం బగుగతి ననుకరించి. ౬౯౪

ఉ॥ మానము మాని ప్రేలకుఁడు మందులరై యని కోహటించి నా
పై నెనరున్నభంగి నిటు, ప్రాణము తీపగునేని వేగ మీ
మీ నెఱచుట్టలన్ సుతుల మిత్రులఁ గూడి రసాతలంబుఁ బో
నానతి యిచ్చెదన్ వెడలుఁ డాహవభీతులతోడ నే మగున్ ౬౯౫

జయముఁ బరాజయమ్ము మనశక్యమె దైవము కర్త గాక ని
శ్చయముగ బ్రహ్మవిష్ణుగిరిశప్రముఖుల్ తదధీను లన్నచో

బయిఁ బడుమంచిచెడ్డలకుఁ బాల్పడ కొండ్ల వశంబె దీనికిం
త యళుక నన్ను బోటి కొకదర్పమె యెట్లగు నట్ల యయ్యెడిన్

క॥ భవితవ్యానుగుణం బగు,వ్యవసాయ మొనర్చుజ్ఞానవంతులు తెల్విన్
దవిలియొకప్పుడుఁ జింతా,వివశులుగాకుందు రేను వెఱతు నె మృతికిన్

వ॥ మానవంతు లగువారలు మరణభయమ్మువలనియాత్మధర్మపరిత్యాగమ్మున కోహటింతురు. సుఖదుఃఖాయుర్జీవితమరణాదికమ్ములెల్లరకునుఁ గాలచోదితమ్ములయి యనివార్యమ్ములై పైకొనుచుండు హరిహర విరించులును దక్కటివేల్పులును దమతమయాయురవసానమ్మునం గిట్టువార కాని యుట్టిగట్టికొని యూఁగువారు కారు. ౭౬౮

శా॥ దైవాధీనతఁ జేసి యేను జయమో దైన్యంబొ వేఱొండొ నేఁ
డీవామాక్షికతమ్మునం గొనుదుఁగా కేలింత చింతింప, ని
స్సీ! వీరుల్ గడునవ్వఁ బాఱి యెటులే జీవింతునే! యింతకున్
జావే యెక్కుడు వీరధర్మ; మగునే సంగ్రామభీరుత్వముల్. ౭౬౯

వ॥ అది యట్లుండె విద్వాంసులు దైవంబు మిథ్యయనియు నుద్యమంబు కర్తవ్యం బనియు దానఁ గార్యసిద్ధి యవశ్యం బగు ననియుఁ జెప్పుదురు యుక్తియుక్తం బగుకతన నిత్తెఱంగు బుద్ధిమంతులకు గ్రాహ్యం బదృష్టంబ బలవంతం బనుకాతరులవచనమ్ములు గ్రాహ్యమ్ము లయ్యెనేని యదృష్టసత్త్వమ్మునకుఁ బ్రమాణం బేమి! యదృశ్యం బెన్నఁ డేని దృశ్యం బగునే యని వెండియు ౭౭౦

గీ॥ లేదదృష్టపదార్థంబు లేశమేని, బుద్ధిమంతులుదుఃఖసముద్రమగ్ను
లైనవారలనూరార్పదీనిఁ గల్పి, తంబుగాఁ జేసిరిదిసిద్ధిదంబుగాదు

వ॥ ఇష్టకారిణియగు *చక్రిసమీపమునన్నను నుద్యమంబు లేకున్న నిష్టసిద్ధి గాని తెఱంగున నుద్యమశూన్యులు సిద్ధిమంతులు గాకుంట ప్రత్యక్షంబ యని మఱియును. ౭౭౨

క॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గని కాలాదిక మెఱింగి కార్య మొన
ర్పన్, మునుకొను సిద్ధి యనుచుఁ దా, ననఁడె బృహస్పతి, ప్రయ
నమా ౭౭౩

* చక్రియన పిండినూఱికొను సాధనము.

వ॥ ప్రయత్నం బొనర్చినను గార్యసిద్ధి గాకుండినచోఁ దస్మాద్వ్యవత యుద్యమంబున నిడుట యుక్తియుక్తంబై యుండు నని కృతనిశ్చయుండై రక్తబీజుం గని నీబలమ్ములతోఁ గట్టాయితంబై సంగరమ్మునకు వెడలు మనుఁడు వాఁ డిట్లను ౬౬౪

ఉ॥ ఏఁ గలుగంగఁ జింత మది నించుకయుం వల దిప్డ యేగి నీ
రాగము చెప్పి యత్తరుణి రా గమకించెదఁ దక్కనేని బె
వ్రేఁ గగు నాజిలోనఁ దలరించి జయించి వశం బొనర్చి దా
నీగతి నీకు నెల్లపుడు సేవ యొనర్పఁగఁ జేయ నేర్చెదన్ ౬౬౫

వ॥ అని కృతనమస్కారుండై యాజ్ఞఁ గొని హస్త్యశ్వరథ సంకులం బగుబలంబు పరివేష్టింప రథారూఢుండై సంగరమ్మునకు వెడలుటయు. ౬౬౬

క॥ దాదాదవ్వుల నంబిక, యాదానవుఁ గాంచి శంఖ మతిభీషణ రావోదారమ్ముగ నొత్తిన, భేదిల్లిరి రిపులు మది దివిజు లలరంగన్ ౬౬౭

రక్తబీజయుద్ధము

వ॥ అంత నద్దరరవంబునకు దలరక రక్తబీజుండు సమీపమ్మున కరిగి మృదుభాషణమ్ముల నిట్లను ౬౬౮

గీ॥ శంఖనాదమ్ములకు నేను జంక ధూమ్ర, లోచనుఁడఁ గాను వినుము నీపేఁచ మడఁతు, నరయవాకొ నన్ను రక్తబీజాభి ధానుఁ, బఱచు వారలపంక్తి నేఁ బడితినొక్కొ. ౬౬౯

వ॥ మున్ను నీబిభీషికలకు డొంకి కాందిశీకు లగురక్కసులలో నొక్కనిఁగా నన్ను విచారింపక సుస్థిరత్వమ్మున రణస్థలమ్మున నిలువు మని వెండియు. ౬౭౦

గీ॥ వృద్ధసేవ యొనర్చితి విద్యలెల్ల, నేర్చితివటంచు వింటి నీనేర్పు చూత, మొక్కమాట వచించెద నువిద! దాని, తెఱఁ గెఱుంగుమ యది కదా తెలివికలిమి ౬౭౧

క॥ ఋతమై పథ్యంబై సా, హితి గలమానినుల కెల్ల హిత మగు నని నేఁ బ్రతినం జేసి వచించెద, మతి గలవేని విను మిన్నిమాటలు కలవే ౬౭౨

గీ॥ నవరసమ్ముల విద్వజ్జనములమెచ్చు, గనురసమ్ముల వినుము శృంగా
రశాంత, రసము; లందును శృంగార మసమ మగుట, రసములకు
నెల్ల నయ్యది రాజుసుమ్ము. ౬౨౩

మ॥ సిరితో విష్ణువు గౌరితో శివుఁడు జేజేపెద్ద యవ్వాణితో
సురనాథుండు పులోమజాతరుణితో సూనాంకు సేవింతు్రి సుం
దరి! వృక్షంబు లతన్ గపోతిని గపోతంబున్ మృగం బమ్మృగిన్
గర మాసించు జరాచరమ్ములకు శృంగారాప్తి నేఁ డబ్బెనే ౬౨౪

గీ॥ ఏవ రసంపా్రిప్తభోగులై దివులు దవులు,వారలో వారలే దైవవంచి
తులు యు, తీశ్వరులు; సంసరణసుఖ మెఱుఁగ లేక, వంచకులవంచన
లకు లోఁ, బడిననరులు. ౬౨౫

క॥ మనమునఁ గామక్రోధము, లనయము గిరిగొనుచునుండ నంగజుఁ
డును లోఁ,గొని యేచుచుండ శాంతం, బును వైరాగ్యమును జ్ఞాన
మును గలుగునొకో. ౬౨౬

వ॥ కావున నీయౌవన సంభావనకై శుంభునొండె నిశుంభునొం
డెఁ బతిగా వరించి సమస్తసుఖమ్ము లనుభవింపు మని బోధించు రక్త
బీజుపా్రిలాపమ్ములకు నంబికయుఁ గాళికయు నగిరి పదంపడి దేవి హా
సం బొనరించి మేఘగంభీర భాషణంబుల నిట్లను. ౬౨౭

క॥ మును చెప్పితి రూపాదిక,మున నాకుందుల్యుఁడేని మోహించెద నం
చును మాటిమాటి కీగతిఁ,జనునే వెడమాట లాడఁ జతురునిపగిదిన్

వ॥ నాపా్రితిజ్ఞ యిట్టిది యని శుంభనిశుంభులకడ కేగి చెప్పు
మొండె, నొండె సంగరం బొనరించి నన్నుం జయించి విధిచోదితంబు
గ వివాహం బొనరింపుము. ౬౨౮

క॥ భయ మొదవెనేని నిప్పుడ, రయముగఁ జని పతికిఁ జెప్పి రక్కసులె
ల్లన్, బయలు వెడలి వెంబడి రాఁ, బయనం బొనరించు టొప్పుఁ
బాతాళమ్మున్. ౬౩౦

వ॥ అనవుఁడు రక్తబీజుండు క్రోధతామా్రిక్షుండై.

శా॥ ఎట్టెట్టూ యని యార్చి యంపగములెన్నేనిం బ్రయోగించి బలో
ధట్టుండై మృగరాజు నొంచినఁ గనతా్రమాక్షియై దేవి పె

న్గట్టంబోనితదస్త్రశస్త్రచయముం గూల్చెన్ శితాస్త్రమ్ములన్
రెట్టింపం బగునట్లు రక్కసుని మర్దించెన్ వెసన్ మూర్ఛిలన్.

వ॥ ఇట్లు రక్తబీజుండు రథమ్ముపయిన్ బడిన దైత్యసైన్యమ్ములు
హాహాకారంబు విస్తరించె. ౬౪౨

క॥ బుంభారవమున సేన ల, హాంభావం బుడుగు చెడుఁగి యసురులఁ గని
యా,శుంభుండు దైత్యులను సం, రంభమ్మునఁ బనిచెఁ బోండు రణ
మున కనుచున్. ౬౪౩

వ॥ ఇట్లు కాంభోజకాలకేయాదిదానవప్రపంచమ్ము నొక్కటనెన
కొల్పిన భీషణాకార భూషణాడంబరమ్ముల నుద్దవిడి నద్దనుజులు రణాభి
ముఖులగుటయు నంతంత నేతెంచువారలం గనికాళి ఘంటానాదంబొ
నరించెఁ బరాంబికయు శంఖంబు పూరించి జ్యాటంకారం బొనరించి
యక్కాళి కుక్కకింప మింటికి మంటికిఁ దానయై యాపె ప్రబలి సిం
హారావం బొనర్చిన నంత సింగంబును గర్జిల్లె ౬౪౪

ఉ॥ ఆనినదమ్ములన్ విని మహానినదమ్ములు నింగి ముట్ట న
ద్దానవులెల్ల శస్త్రములతండములన్ బరఁగించి ముంపఁ బో
రీనియతిం దనర్చె నని యెన్న ననర్హము గా నిలింపు లం
బానుచరత్వ మందఁ దమయందలిశక్తుల నంపి రంపినన్. ౬౪౫

గీ॥ బ్రహ్మ మొదలుగలట్టిదేవతలశక్తు,లాత్మదేహోచితమ్ముగ నస్త్రశస్త్ర
భూషణంబులు ధరియించి పోరొనర్ప, నరుగుదెంచిరి జగదంబ నను
సరించి. ౬౪౬

వ॥ అట్టియెడ వరటారూఢయు శంఖచక్రగదాధరయుఁ బీతాం
బరభూషితయుఁ బద్మహస్తయు నై వైష్ణవియు నర్ధచంద్రధరయు నహి
వలయయు శక్తిహస్తయు శిఖివాహనయు నై కౌమారియు శ్వేతగజ
వాహనయు వజ్రహస్తయు నై యింద్రాణియుఁ బ్రేతాసనయు
సూకరాకారయు నై వారాహియు నృసింహసదృశాకారిణియై నారసిం
హియు దండహస్తయు భయప్రదయు మహిషారూఢయు నై యామ్య
యు వారుణియుఁ గౌబేరియు లోనుగాఁ గలయనేకశక్తులు స్వస్వబలస
హితమ్ముగ నరుదెంచిన దేవి యత్యానందభరిత యయ్యె ౬౪౭

శా॥ తత్తచ్ఛక్తిపరీతుఁడై హరుఁడు తత్సంగ్రామరంగమ్ము ద
ళ్యోత్త న్నిల్చి పరాంబఁ గాంచి యను «లోకోద్రేకసంపాదనా
యత్తుల్ శుంభనిశుంభు లాదిగలదైత్యానీకముం ద్రుంపు మీ
సత్తుల్ తోడుగ నెల్లలోకములకున్ సంతోష మెంతేదగన్ ౬౮౮

సీ॥ యజ్ఞభాగమ్ముల నమరులు మునుపోలె గతభీతులైపొందఁ గాంతు
గాక, స్థావరమ్ములకును జంగమమ్ములకును సంతోషమెంతే నెసం
గుఁ గాక, ఉడుగక వెడలెడియుత్పాతములు నీతిబాధలు నేటితోఁ
బాయుఁగాక, యయ్యాయికాలమ్ములం దనుగుణముగ మంచి మేఘ
ములు వర్షించుఁగాక. ౬౮౯

గీ॥ కృషి బహుఫలప్రదం బయి కెరలుఁగాక, గోద్విజాంగన లభ
యమ్ము గొందుగాక, పిదప శక్తులు తమతమ వెడలుచోట్ల
కేగ జగదంబ నీయాజ్ఞ యొసఁగుఁగాక ౬౯౦

వ॥ అని శంకరుండు వచియించునాలోనన చండికాశరీరమ్ము
నుండి ప్రచండయు నద్భుతశక్తియు శివాశతనినాదినియు భీషణాయు
ఘోరరూపయు నగునొకశక్తి యుద్భవించి సస్మితాననయై శంక
రుం గాంచి యిట్లనియె. ౬౯౧

ఆ॥ వె॥ దేవదేవ!యీవు దితిజులకడ కేగి దూతవై వచింపు తొలఁగి
యమర, పదము వీడి యిపుడు పాతాళమున కరు, గుండు బ్రి
తుకుదెఱవు గోర్కియేని. ౬౯౨

వ॥ పిదప సురేంద్రుండు తనపదమ్ము నందికొని సుఖం బుండ
నమరులెల్ల యజ్ఞభాగమ్ము లనుభవించువారు. ౬౯౩

కం॥ మరణంబు గోర్కియేని బ, వరమునకుం బలము గొలువ వచ్చునది
పరం,పరలై మానక్కలుపిశి,తరసాస్వాదనముచేసి తనియనొసర్తున్

వ॥ ఇట్లు మద్వచనమ్ములుగా నుడువు మనుఁడు హరుఁడును
శూలపాణి యగుచు శుంభనిశుంభులకడ కరిగి యిట్లనియె. ౬౯౪

ఉ॥ ఏను బురాంతకుండ జగదీశ్వరి మీకడ కంపె నాపె మీ
దానవులం దనుగ్రహముదాల్చి వచించినచొప్పు చెప్పెదన్

మానము ప్రాణము న్నిలుప మానస మేని దివంబు వీడి మీ
మీనెఱిచుట్టలన్ గలిసి మేకొనుఁ డేగి రసాతలమ్మునన్. ౬౫

క॥ కాదేనిఁ బోరితమునకు, రాఁ దగు నని చెప్పె ననుడు రక్కసులు మహా, న్మాదులు మీఁదునెఱుంగక, యా దేవి నెదుర్వ వచ్చి రని మొనకు వడిన్.

వ॥ రక్కసులకడకు శివు నంపినకతననయ్యంబ శివదూతి నాఁ బరఁగె ని ట్లుక్కు మిగిలి రక్కసు లొక్కుమ్మడి సంగ్రామరంగమ్మునకుఁ డెగి నిశితమ్ము లగుశరశతమ్ములు వరపిన నక్కాళిక శూలపాతమ్ముల నేలం గలిపి యు బ్రహ్మాణి కమండలుజలసేకమ్మున రూపు మాపియు వైష్ణవి చక్రగదాపాతమ్ముల నుగ్గు చేసియు మాహేశ్వరి శూలమ్మునఁ దూలించియు నైంద్రి వజ్రప్రహారమ్మునఁ గసిమసంగియు వారాహి తుండఘాతమ్ములఁ జండియు నారసింహి నఖనికరమ్ముల వ్రచ్చియుఁ బరాక్రమించునెడ నాశివదూతి బవరమ్మునకుం దవిలి యట్టహాసం బొనరించి భంజించుదానవులంబట్టి కాళికయు జాముండయు భక్షించుచుండఁ దద్బలార్ణవమ్మున నతిఘోరం బగుబుంభారవమ్ము సంభూతం బయ్యెఁ దదారవంబు విని రక్తబీజుండు తక్కటిదానవులం గలసి సంగరమ్మున కభిముఖుండై జ్యాటంకారం బొనర్చెనని వెండియు. ౬౬

గీ॥ రక్తబిందువు లెన్ని యారక్కసుని శరీరమునమండి వెడలు నారీతి నంత, యుద్భవింతురు రక్కసు లొక్కమొగిన, టంచు వర మిచ్చె వానికి నభవుఁ డధిప. ౬౭

క॥ తాదృశవరదానాయా, తోదారబలంబు కలిమి నుక్కు మిగిలి మాం సాదనుఁడు వేగమునఁ గాళీ దేవులఁ గవిసె వీర్యలీల చెలంగన్,

మ॥ గెరటామంతునిపై జగద్విలయభంగిన్ బేర్చునవైష్ణవిం
బరశక్తిం గని దైత్యుఁ డల్కమెయిఁ దామ్రింబైననేత్రద్వయిన్
బొరిఁ జూపట్టు కృశానుకీలలు జగమ్ముల్ మండఁ గాఁ జేయురీ
బొలుపారునొక్క పటుశక్తిం బైఁ బ్రయోగించినన్.

క॥ శక్తియు నొకగద గొని యా, శక్తిం దునుమాడి మఱియుఁ జక్ర
ము గొని యా,నక్తంచరుపై విసరిన, రక్తమయశరీరుఁ జేసె రక్కసు
నదియుర్. ౨౦౧

వ॥ ఇట్లు చక్రాభిహతం బగుతదీయ శరీరమ్మునుండి గిరిశిఖరమ్ము
నుండి సెలరేగు జలవడువుననల్ల కాలువలు తండోపతండమ్ములై వెడలినక
తమున ననేకరక్తబీజులుద్భవించి యొక్కపెట్ట దేవిం బొదువుడు నైంద్రి
వజ్రప్రయోగమ్మునను బ్రహ్మాణి బ్రహ్మదండంబునను మాహేశ్వరి త్రి
శూలంబునను నారసింహి నఖాఘాతమ్ములను వారాహి తుండఘాత
మ్మునను గౌమారి శక్తిప్రయోగమ్మునను నద్దానవులఁ దరమినఁ దదా
యుధాపాతజనితరక్తబిందుపాతమ్మునంజేసి రక్కసులు వేనవే లావిర్భ
వించి పిఱుసనక పోరిన నప్పోరు ఘోరంబై దివి వైమానికు లగుసుర
లకు ఖేదంబు నొనఁగూర్ప వార లిట్లు వితర్కించిరి. ౨౦౨

క॥ ఇది యేమి వింత! నూర్లుకోట్లుఁ దిదైత్యులు వొడమి రకట! లావున
వీరిం, బొదువుట కష్టం బే వెఱవు దలంచునో దేవి యేమి పోలునో
చేయన్. ౨౦౩

క॥ అని కిది నమయం బని శుంభనిశుంభులు గూడ వచ్చి మార్కొం
దురు వారును బలియు రనుచుఁ జింతామనస్కులయి భీతి వడి రమ
ర్త్యులు పెలుచర్. ౨౦౪

వ॥ దేవియు సంగరరంగం బంతయు రక్తబీజమయం బగుట యె
ఱింగి కాళికం బిలిచి యిట్లనియె. ౨౦౫

ఉ॥ మార్తుఱ నెల్లరర్ బిలుకుమార్చు నుపాయము చూడు మిట్టు లీ
ధూర్తులు నెత్తురర్పిఁ బడఁ దోరముగా జనియించుచుండ్రు నీ
నోర్వగ విచ్చిరక్త మదనుం గని వ్రేల్మిడిఁ ద్రావు మేను ని
మ్మూర్తుఱ నింతలోనఁ బరిమార్చెద నుగ్రరణాంతరమ్మునర్. ౨౦౬

క॥ ఇదియ యుపాయం బీరీతి దనుజులర్ గసిమసంగి దేవేంద్రుని న
య్యాదితిజులంబ్రోచిమదిం,బదిలముగాఁ జేసిసుఖముఁబడయుటతగదే.

వ॥ అని యానతిచ్చిన నక్కాళికయు నట్ల వదనంబు తెఱచి రుధిరమ్మొక్కచుక్కైన నేలం బడనీక త్రావుచున్నంత నంబికయుఁ దదాపాతజాతు లగుకృత్రిమరక్తబీజుల నందఱ నొక్కనిముసమ్మునఁ జక్కడంచి

మ॥ అసిచేతంగొని "రక్తబీజ! నిలురా" యంచున్ బలప్రాభవం
బు స్ఫురిల్ సన్నుతిచేయుచుండ రుధిరంపుం బిందు వొండైనఁ ద
ద్విసపైనిన్ బడకుండఁ గాళికయుఁ దత్పార్శ్వమ్మునం దుండి త్రా
వ సురారాతీశ్వరుకంఠముం దునిమె రంభాస్తంభ మట్టుల్ వడిన్.

వ॥ హతశేషులగురక్కసులొక్కమొగి రణాంగణంబువిడిచి శుంభుపాలికిం జని దేవా రక్తబీజుం డక్కాంతచే నిహతుం డయ్యె దదీయంబగుశోణితం బెల్లఁ దత్సహచారిణి చాముండ యనునది త్రావె నింతయక్కజంపుఁబర్రాక్రమంబు గలకామిని నెయ్యెడం గాన మింత యేలతదీయవాహనం బగుసింగంబును ననేకులరక్కసుల నుక్కడంచె నింక దేవర ప్రమాణం బని చెప్పి మఱియు నిట్లనిరి. ౨౦౯

ఉ॥ కొందఱు కాంత లామెకు సఖుల్ రణసీమ సహాయు లైరి వా
రందఱు లావుఁ జేవ గలయట్టిరు చక్కనివారు వారి గె
ల్వం దర మౌనె! యోదనుజవల్లభ! యంతటిరక్తబీజుచా
వుందలపోయఁ గొందలము వొందదె నెమ్మది నేరికేనియున్. ౨౧౦

ఉ॥ ఆలము మాని పౌరుషము లాయమ కప్పనఁ జేసి మీఁదఁబా
తాళమునంకఁ బోవు టుచితం బని తోఁచెడి మాకుఁ జూడ న
బ్బాలికరూపుఁ గన్గొనఁగఁ బ్రాకృతమాత్రము గామి దోఁచు దే
వాళినిఁ బోని మాయ యిటు లాకృతి దాలిచె రాక్షసాధిపా

చ॥ అనుమొనవారిపల్కులు సురారికులేశ్వరుఁ డాలకించి చ
య్యనఁ గనుదోయికెంపు జిగి యాననమంతయుఁ బర్వఁ జేసి వె
చ్చ నిగుడఁ బల్కు రసాతల మేగిన నేగుఁ డీరు కా
మినికిఁ దలంకి యేఁ జనిన మీఁద యశంబు నశింపకుండునే. ౨౧౨

గీ॥ దేవనాయకు నోడించి దేవలోక, మేన పాలించినాఁడ నీమేనితోడ
నొక్కకాంతకు రణమున నోహటించి, పాఱి పోదునె యింతటిబ్రి
తుకు బ్రతికి. ౨౧౩

ఉ॥ నాదుబహిర్గతాసువులు నాయెడ భక్తి గలారు రక్తబీ
జాదులు నానిమిత్త మొకయంగనచేత రణావనిన్ బలం
బేది గతాసు లైనయది యెంచక యయ్యబలన్ జయింపఁగా
రా దని భీతిమైఁ జెనఁటిప్రాణము డాఁచిన నుర్వి మెచ్చునే ౨౧౪

మ॥ జననం బందినవారి కేరి కయినం జావున్న దెప్పాటఁ బో
యిన రా నున్నది రాక తీరదు భయం బేలా వివేకంబు క
ల్గిన వానిన్ బెగడొందఁ జేయుఁ!; దగుభంగిన్ దెచ్చుకొన్నట్టికీ
ర్తి నిఁ బ్రాణానకు జంకి వ్యర్థముగ వార్ధిం గల్పఁ గా వచ్చునే

చ॥ బవరమునన్ జయమ్ము లిరువాఁగునకున్ గలుగంగఁ బోవు నే
దివి భువియున్ బలమ్మున నెదిర్చి జయమ్మును గొన్ననాఁడు రెం
డవయెడవారునుం జయము నందిరె! కాన మనుష్యయత్నసా
ధ్యవిధి యొనర్పఁ గావలయు నావల దైవము చేయుచేఁతకున్ ౨౧౬

గీ॥ అని నిశుంభునివంకఁ గన్గొనుచుఁ బలికె, నీవు సేనానివై వెంట నేగు
దెమ్ము, సురనికాయము మనములు క్షోభమంద, నిపుడ యానాతి
మిన్న జయించి తెత్తు ౨౧౭

వ॥ అని విక్రమించుచున్నయన్నం గని యనుజుం డిం తేల
గడెలో నే నావనితన్ జయించి తెచ్చెద ననుమానమ్ము విడిచి సుఖమ్ము
లందు మని వెండియు ౨౧౮

గీ॥ సకలజగముల నొకసారి జయముగొన్న, మదుభజాదండబల మేడ
మార్దవంపు, ముద్ద యగుముద్దరాలితో మొనసి పోరు, చేయు టేడ
గటా! యెంత చేసె నజుఁడు ౨౧౯

ఆ॥ వె॥ ఇట్టినీచకృతికి నేనుండ దేవర, గమన మనుచితంబు గడియ
ర, మానినిని జయించి మగిడి వచ్చెద నన్నఁ, బనుపు మయ్య
ల. ౨౨౦

క॥ అనుచుఁగృతనిశ్చయుండై, యనికిం గాల్దవ్విపుచున్న యనుజుని
గని నె, మ్మనమున ననుమానించుచుఁ, జను మని సెలవిచ్చె దను
జచంద్రుఁడు పేర్మిన్ ౭౨౧

నిశుంభయుద్ధము.

వ॥ నిశుంభుండు జయం బొండె మరణంబొండెఁ గాని మ్మసి
సేనాసమేతమ్ముగా నయ్యంబికం జుట్టుముట్టుడు శుంభుండు సహోదర
సంగరసమాలోకనకుతూహలమ్మునం దనబలమ్ములతోడ వెనువెంటం జని
యంతంతఁ జూచుచుండె నట్లు నిశుంభుం డయ్యంబికం గదిసి శార్ఙ్గమ్మగు
చాపమ్మున నారింబూరించి ప్రళయకాలకాలాంబుదమ్మువడువునశరా
సారమ్ములు గురిసె నంత. ౭౨౨

క॥ దేవియుఁ గాళినిఁ గని యీ, దేవారులమాధ్య మింతదెప్పర మగుః
నే, చావునకుఁ దలఁకరు జయా, శావలమానాంతరంగసంభ్రము
లగుచున్.

క॥ ఆశాపాశముకన్నను, బాశంబు జగానఁ గలదె బలియురు తనవా
రాశమనపురికిఁ జనిన జ,యాశాభూతంబు వదల దారా! వీరిన్

వ॥ అని ప్రశంసించుచుఁ గాలమ్ము సమీపించిన వారు యుక్తా
యుక్తమ్ములెఱుంగుదు రే యని శరాసనంబు సారించి నిశితంబు లగు
శరమ్ములుదొడిగి యన్నిశుంభు మేనెల్లం గప్పిన నప్పిశితాశనుండును బద
యాఱువాఁడితూపుల నమ్మానవతిలలాటంబు గాఁడ నేసె నిట్లుపరస్పరఁ
బును సమాలోకమానాలోకభీకరం బగుసంగరంబు కరంబు ప్రవర్తిల్లు
చుండఁ దద్వాహనం బగుసింగంబును దనమోపినకొలఁదిఁ గేసరమ్ముల
విదుర్చుచు నఖాఘాతమ్ముల గ్రుచ్చి యు దంతమ్ములఁ గఱచియు సైన్య
సాగరమ్ము నల్లకల్లోలంబుగా బిలుకుమార్చె. ౭౨౫

క॥ శుంభుండును దేవీసం,రంభము గని యోర్వలేక రణభూమికి సై
న్యాంభోధి గొలువవచ్చి ని,శుంభునకుం దోడు వడియె శుంభల్లీలన్

వ॥ ఇట్లువచ్చి

సీ॥ రౌద్రిరసమ్మును బ్రథమరసమ్మును నిరుదెసఁ గాన్పింపఁ గరుణ యొ
క్కఁ, వైపున నలు కొక్కఁవంకను దైవారఁ జూడ్కులు కనుదోయి
సొగసు దెలుప, జగదతీతంబైనసౌందర్యగరిమఁ గ్రొమ్మించుచాడ్పున
మిఱుమిట్లు గొలుప, బవరంబు సేయునప్పరశక్తిఁ గన్గొని విస్మయ
మ్మున నాపెవిధము నెల్లఁ, తే॥ గీ॥ జూచుచును మిన్నకుండనాసుదతి
మోము,నందుఁ జిఱునవ్వు వొలయ దైత్యద్వయంబు, గాంచిపామరు
లార! నిక్కముగ నెచటి, కేనియేగుఁడు జయకాంక్ష లింకవిడుఁడు

క॥ అభయం బిచ్చెద; గాదే,ని భయము విడనాడి యీయసిఁ బ్రాణ
ము వ్రాసి భటస్వర్గముఁ గైకొనుఁ, డుభయులు నన శుంభుఁ డల్క
యుదయించి వెసన్. ౨౨౯

మ॥ కని ఖడ్గంబున సింహశీర్షమును మొక్కల్ వోవఁగా నేయఁ ద
ద్ఘనపాతంబు సహింప కద్ది నఖపాతచ్ఛిన్నకాయుం బొన
ర్చిన నాలో గదఁ బూని దేవియును గాసిం జెందఁ గా నేసె దై
త్యునిబాహాంతరమందు, మింట సుర లోహో యంచు నగ్గింపఁగన్

వ॥ అంతం బోక బాహుమూలమ్మును ఖడ్గతాడితమ్ము చేసి యయ్యంబ విజృంభించిన.

క॥ వ్రేటువడి వాఁడు వేదన, నూటాడక మాటు పఱచి యొకబాణము
నన్, గాటముగ నేసెఁ బవిలి ల,లాటము పాలాశసుమవిలాసము
దాల్పన్. ౨౩౦

వ॥ పిదప నయ్యంబిక నిశుంభవధారంభసంరంభయై పునఃపునః పానంబునం బొదలి ఘంటానాదం బొనర్చుచు నెదిర్చె నిట్లు ఘోరంబుగ సంగరంబు చెల్లు నంత. ౨౩౧

క॥ కుక్క లొకపెట్టఁ గూసెన్, నక్క లఱచెఁ గాకి గ్రద్ద నాఁ జనుప
క్కుల్, దిక్కు లద్రువఁ బఱతెంచెన్, రక్కసులయొడలిపలము గ
రంబు భుజింపన్. ౨౩౨

వ॥ అంత నిశుంభుండు దైత్యమారణంబునకు సైఁపక గదం గొని భీషణాకారమ్మున నడరి హరింగొట్టి యట్టహాసం బొనరించి యయ్యంబం దాడించిన. ౨౩౩

ఉ॥ ఆపెయు వల్గితభ్రుకుటియై మొగమంతయు జేవురింప దై
త్యాపశదా! చలింపకు మటంచుఁ గరాళతరాసి పూని య
ప్పాపునికంధరంబు తెగవ్రైచెఁ దటాలున, మింటిపైఁ దదీ
యాపరులైనదైవతనికాయము శోకముతోడ వ్రేల్మిడిన్. ౨౩౪

ఉ॥ నెత్తురు కాల్వలై పరఁగె నింగి వియచ్చరసంచయంబు పూ
ల్మొత్తిరి సోఁకుమూఁకలు నమోనమ యంచును గాల్కొలంది ప
ర్వెత్తిరి కొంద ఱందు బలహీనతఁ బాఱుమొన న్మరల్చుచున్
రిత్తకు రిత్త సేయురజనీచరవల్లభుఁ గాంచి యీసునన్. ౨౩౫

క॥ దేవా నీయనుజన్ముని, చావాలోకింతె మెట్టచావ్పనఁ బడె గృ, ధ్రా
వళి మాంసముఁ బొడువగ, నేవారికఁ ననికిఁ గడఁగి యిటు కా
ర్తొక్కొ. ౨౩౬

క॥ అనిలోన నీకు జయ మ,బ్బ ననుట గడు సందియంబు బుధకార్య
ము సే,యను వచ్చినమాయయ కా,మిని గా దది నిజము చావమికి
మనతరమే. ౨౩౭

క॥ కలకాల మొక్కవిధమున, నిలఁ గాలము చనునె తనక హితముగ
నోశచో,బలవంతుని దుర్బలు దు,ర్బలునిన్ బలవంతుఁ జేయు రా
క్షసనాథా. ౨౩౮

క॥ ఇంద్రాదినిర్జరులును ను,పేంద్రుఁడుశంభుఁడు విరించి యినుఁడు జ
ముండున్, జంద్రుఁడు మొదలగువా రీ,సాద్రము కాలమ్ము దాఁటఁ
జాలరు తలఁపన్. ౨౩౯

చ॥ మును పృథివీశు లందఱు సమున్నతిమై నరివెట్ట సర్వమే
దినియునిరంకుశం బగుగతిన్ బరిపాలన చేసినట్టినీ
వని నొకకాంత కోడుదె! కటా!యిది కాలమురీతి గాక; త
క్కిన వొనరింపఁ జాలునొకో! కీడును మేలును బ్రాణికోటికిన్.౨౪౦

క॥ కావునఁ బాతాళమునకుఁ, బోవుద మిప్పటికి; బ్రతుకఁ బోలదె! రాజ్యం
బేవారికి శాశ్వతమగు, నే! విధిచోదితము గడవ నేర్తురె యెరున్.

క॥ అను సేనానులపల్కులు, విని దైత్యవిభుండు కోపవిపులీకృతలో,చనుఁ
డగుచుఁ గటములదరఁగ, ననలజ్వాలాకరాళ మగుగతి దోఁపన్

చ॥ చెవు లవియంగ నిర్భయతఁజెన్నఁటిపల్కులు పల్కువారె! యీ
రవమున జాల్ములార! యని; భ్రాతృసుహృద్గణమంత్రిరాజబాం
ధవతతి నొక్కయోఁడుని మదమ్మెుమెయిం బెగటార్పఁ జూచి యే
బవరము మాని యీకటికిప్రాణము దాఁచికొనంగ నవ్వరే. ౭౪౩

వ॥ శుభాశుభమ్ములు చక్రనేమిక్రమమ్మునం దిరుగు నీసంసార
మ్మున భవితవ్యాభవితవ్యమ్ములకుఁ దజ్ఞులు చింతింపరు పర్జన్యుం డప్పు
టప్పట యోగ్యకాలం బగుశ్రావణమ్మునఁగురియక తదితరం బగుమార్గ
శీర్షపౌషమాసమ్ములం గురియుట గనుఁగొన్నఁగాలం బెద్దానికిని గార
ణంబు గామి తెల్లం బగు దైవనిర్మితం బగుగతికెన్నండు నన్యథాత్వమ్ము
గలుగ దని మఱియును. ౭౪౪

గీ॥ జగము లెల్ల జయించి యశంబు గొన్న, శూరవర్యులు రక్తబీజుఁడు
నిశుంభుఁ, డోహటించిరి రణమున నొక్కయబల,కకట!దైవము కార
ణ మనుట తగదె. ౭౪౫

వ॥ పరార్ధద్వయసమ్మితం బగుకాలంబు సంప్రాప్తం బగుడు వి
రించియుఁ దద్ద్విగుణితం బగుకాలమ్మునకు హరియుఁ దద్ద్విగుణిత మగు
కాలమ్మునకు శంకరుండును నశింతురు బహ్మ కొక్కదివసం బగు నంతకుఁ
బదునాల్గు రింద్రులు చెల్లుదురు సూర్యచంద్ర మహీమహీధరసముద్రా
దిసకలచరాచరములకును దైవనిర్మితం బగునాశంబు తప్పదు కావున
మృతికిఁ జింతింపక రణమ్మునకుం బోదుఁగాకేమి విధిచోదితంబై జయం
బైన నయ్యెడి నని తే రాయితంబు చేయించి చతురంగబలమ్ములు
పరివేష్టింపం జని. ౭౪౬

సీ॥ జగదతీతం బగుసౌందర్య మొప్పార నఖిలభూషణభూషితాంగియ
గుచు, దివినుండి ముదమున దేవతల్ మందారకుసుమవర్షమ్ములు
గురియుచుండ, కిన్నరీబృందంబు కిన్నెరల్ మీటుచుఁ జిన్నారిగాన
ముల్ నేయుచుండ, శంఖనినాదంబు నల్పుచు ఘంట వాయించుచు
సింగార మెసక మెసఁగ॥గీ॥ సింహవాహనమై యున్నచెలువచెలువ

మారుఁ గన్గొని దైత్యుండు మారబాణ, తాడితాంతరుఁడగుచు యు
ద్ధపరిసక్తి, తెగిచి మనమున నిట్లు చింతింపఁ దొడఁగె. ౨౪౭
క॥ ఒయ్యారం బయ్యారే! తియ్యందన మార! రూపు తేట బళీ! యీ,
యొయ్యారి పంచబాణుని, కయ్యానకుఁ గాక పోరఁగాఁ దగి
నదియే. ౨౪౮
ఉ॥ చిక్కని చన్నుదోయి యెడఁ జీమకుఁ దూఱఁగ రాదు మేనినుం
జక్కని జవ్వనంపు రుచి చంచలకుం బగు పెచ్చు వచ్చు న
మక్క గదే మనోభవుని మానినికన్నను జక్క దీని నా
యక్కునఁ జేర్చుకోలున కుపాయము సేయుదు నేయ దేనియున్ ౨౪౯
వ॥ మంత్రాది ప్రభావమ్ములు సర్వమంత్రస్వరూపిణి యగు నీజగన్మో
హినియందు విఫలమ్ములు సామదాన భేదమ్ములు నమ్ము లట్లు గాదేని. ౨౫౦
ఆ॥ వెలఁది చేతఁ జచ్చె నిశ్శోకవీరుండు, వితతకీర్తి శుంభుఁ డతులుఁ
డనుచు, గేలి సేయు కుండునే! లోక మకట! దండమున మనముఁ
జొన్పిన నిది నిజము. ౨౫౧
వ॥ తన కెన యగు యోధవరు నెదిరించి చచ్చినఁ బుణ్యలో
కమ్ము దెస కరుగుదు రని పెద్దలు వచింప విందుము గాని యబలాకర్తృ
కం బగు మరణం బుత్తమలోకావహంబు గా నేరదు వేయేల యస్మ
త్కులనాశమ్మున కివ్వెలఁది యేతెంచె ననియెఱుంగుదు నైనను మరణంబ
యుత్తమంబు కాని పలాయనంబు కర్తవ్యంబు గా దని నిశ్చయించుకొ
ని యమ్మేటి యద్దేవి కభిముఖమ్ముగ నరిగి యి ట్లనియె. ౨౫౨
క॥ అని సేయుఁగ మది యేనో,నన బోడి! గడంగు పోరునాతికిఁ దగునా!
యనియును నీయత్నము వితె, యనియును మదిఁ గొంకుచుంటి
వంతియ తరుణీ. ౨౫౩
సీ॥ కనుబొమల్ విల్లు లోచనములె శరములు హావభావాదులె యా
యుధములు, సరసచర్యండు విచక్షణుఁ డగు పురుషుండె లక్ష్యము
మనోజుండె తేరు, గడపునేర్పరి భేరికానినాదమె మధురంపుఁ బల్కు
లు మనోరథమె రథము, మదనాగమమ్ములె మంత్రితంత్రమ్ములు పి
కానినాదంబె వింటిమ్రోఁత, ।గీ॥ మదనయుద్ధ బె యుద్ధంబు మాన

వతుల, కెదిరి మగనేత నేయుటయే జయంబు, గాని వాలును బల
కయుఁ బూనికడఁగి, బవర మొనరించు టది విడంబనము కాదె.

క॥ మందగమనంబు గలనీ,కుం దలమే కేల గదను గొని తలమునుట,
చ, న్నుందోయికి నానందం, బొందించునె! వింటెర్రాటిపొరవులు
తరుణీ. ౭౫౬

సీ॥ అని నేయుతలఁ పేని మనమున నోననబోణి! లంబోష్ఠంబు పుప్పిగో
ళ్లు, లంబపాదంబులు లంబస్తనంబులు కాకిరూపును బిల్లికనులు
గార్ద, భారావమును గర్కశాలాపములుఁ గీర్తిముఖమున కెనయు
గు మొగముగలుగు, చెలువవై యుద్ధంబు నేయుము గాకున్న నీతోడ
గడఁగి యనిని బొసంగ॥ గీ॥ జేయఁగాఁ జేతు లాడవు కాయజాత
కామినీతులితాకృతి గలవు నాఁగ, నగుచు శ్రీదేవి వానియానన
మువంకఁ, జూచి యిట్లనెఁ దీయని సూక్తు లలర.

గీ॥ పంచబాణహతుండవై వనటఁ గుందు, మందబుద్ధివి నాతో సము
రము నేయఁ, గలవె చాముండతో నొండెఁ గాళితోఁడ, నొండెఁ బో
రుము నేను బైనుండు దాన. ౭౫౭

వ॥ అని కాళివంక గనుంగొని యిద్దురాచారు సంహారింపుమని
యానతిచ్చిన నాపెయు గదాదండంబు కేలం గొని గిరగిరం దిప్పి వై
చిన వాఁడు తదాఘాతంబుదప్పించుకొని తద్భుజాంతరంబు గుఱిగా
గదాదండంబు వైచిన నసిచేతం దునిమి. ౭౫౮

క॥ కుడిచేయి నఱికి వానిం, బొడిచిన వెన్నిక రుధిరపుంగాల్వలు మైఁదు
డిచికొనుచునావంతయు, జడియక యొకకేలఁ గడఁగి సాహసలీలన్ ౭౫౯

చ॥ గద గొని యామెవక్షమున గాఢఁగ నేయఁగఁ జూచి యల్కమై
గుదురునఁ దద్భుజాంతరము గూడ దటాలున దుర్చెఁ గాళి దు
ర్మదుఁ డయి వాఁడునున్ రయముమైఁ దల దన్నఁగ వచ్చినంతఁ ద
త్పదయుగ ముర్విపైఁ బడఁగ వైచెఁ గరాళతరాసిఁ బెల్చనన్ .౭౬౦

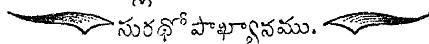
క॥ కాళులుఁ జేతులుఁ దెగియున్, జాలింపక వాఁడు కాయజం బగు
గతి న, క్కాళికపై కురికిన నవ, లీలం దచ్ఛిరము దూఁటలీలం దఱిగెన్.

క॥ మించుగతి సురలు దివి వా,యించిరి దుందుభులు పేర్మి యింపారఁగ
న,గ్గించిరి విరిసోనలు వ,ర్షించిరి భయ ముడిగి సంతసించిరి మఱి
యుఁక్. ౭౬౨

వ॥ హతశేషు లగురక్కసు లద్దేవికిఁబ్రిణమిల్లి యుభయంబు
వడసి పాతాళమ్మునకుఁ జనిరి. ౭౬౩

క॥ ఇది శుంభవధ యనం జనుఁ, జదివిన వ్రాసినను విన్న జనులకు
సౌఖ్య,ప్రిదము సుతప్రదము జయ,ప్రదము ధనప్రిదము కడుశుభ
ప్రిదము నగుక్. ౭౬౪

వ॥ అన విని జనమేజయుండు మహాత్మా! మహామహిమ యగు
నప్పరశక్తి నారాధించి మఱియు మ న్నెవ్వరు వరంబులం బడసి రన
వుడు సాత్యవతేయుం డి ట్లనియె. ౭౬౫

సురథోపాఖ్యానము.

సీ॥ పుడమివేల్పులయెడఁ బున్నెంపునేతయు యజనంబు నిత్యసత్యవ్ర
తంబు, గంభీరభావంబు కరుణాపరత్వంబు నీతియు నేకపత్నీవ్రితంబు
చాపకౌశల మాదిసర్వశాస్త్రప్రవీణత్వమాశ్రితరక్షణంబుశుచియు
గురుభక్తి మొదలగుగుణములు గల్గుసురథుఁ డనునొకమహారాజు
మున్ను॥ గీ॥నేల నాల్గుచెఱంగులు నేలుచుండ,నద్రివాసులుమ్లేచ్ఛు
లత్యధికబలులు, కొంద ఱతనికిఁ బగతులై కొండగుహల, నుండి
తమదండుతోడ నుద్దండు లగుచు. ౭౬౬

క॥ తాఁకిన నాతండును దన,మూఁకలతో నెదిరి కదనమున నాయువనా,
నీకమున కోడి దుర్గ, ప్రాకారముఁ జేరి మదికి పగ వాటిల్లక్. ౭౬౭

క॥ పగతుఱకుం బ్రిగడలు లో, నగుటయు దైవమ్ము తనసహాయము
గామిక్, మగతనము వృథా యగుటయుఁ,దగ నాలోచించి యిట్లు
దలపోసె వెసక్. ౭౬౮

శా॥ పాపాచారులు మంత్రు లక్కట! నను క్ వంచించి యేనాఁటికే
నాపాపాత్ములబారిఁ ద్రోయుదురు సత్యం బింత యవ్వారిఁ బైఁ
గాపుం జేసి మెలంగ రాదు పిశునక్రూరత్వంబు సంబంధకృ
త్యాపాతమ్మునకుం దలంకునె! శుచివ్యాపార మగ్గించునే. ౭౬౯

క॥ తాతలుఁ దల్లులుఁ దండ్రులు, భ్రాతలు స్నేహితులుఁ జుట్టపక్కాలని
తా, మేతాదృశసంబంధము, చూతురె యెం దేని లోభశూరులు
పుడమిన్. 220

చ॥ పగతులఁ జేరి వారిసదుపాయమె చూచుపరిధాను లెందు న
మ్మఁగఁ దగువారె! యంచు గతిమత్తురగంబు నొకండు నెక్కి యొం
టిగఁ వనసీమకుం జనెఁ గడిందిగ ధైర్యము పూని యక్కటా!
జగతిఁ గుటుంబవైరము పొసంగిన నెవ్వని కార్తి గూరదే. 221

వ॥ ఇట్లు చని చిమ్మచీఁకటిఁ జీమకుం జొర రానియయ్యరణ్యానిం
దిరియుగగవ్యూతిమాత్రం బగుపథంబు గడచి. 222

సీ॥ వలిగాడ్పు విసరుకేవల న ల్లిబిల్లిగాంచిన చెట్లు తటముల జెలఁగు
నదుల, నానందముగ రజతాద్రులు వోని సైకతములఁ దిరుగుసింగ
ములుఁ బులులు, హరిణంబు లేన్గులు నాదిగమృగములు చదువసం
తల బ్రహ్మచారు లఱచు, పాఁిబల్లులును హవోమపక్వనీవారాన్న
గంధఁబు పతితపక్వఫలములును ॥గీ॥ నింద్రియమ్ముల కెంతయు
నింపునింపఁ, దగినయొకముని యాశ్రమస్థలము గాంచి, సైంధవము
నొక్క భూరుహచ్ఛాయ నునిచి, వినయమునఁ జనె నమ్ముని విభుని
యెడకు. 223

సీ॥ చనితపఃకృశు మృగాజిననిషణ్ణుని శాంతు దాంతునిర్మత్సరుద్వంద్వర
హితు, నఖిలాగమాంతరహస్యమర్మ్ముల నొగి శిష్యులకుఁ దెల్పు
చున్నవాని, గని కుండజలవోలెఁ గన్నీరు కాల్వలై పాఱ నమ్ముని
పురోభాగమందు, సాష్టాంగ మెఱఁగి దండాకృతినొందిన లెమ్ము
లెమ్మని ముని లేవ నెత్తి ॥ గీ॥ శిష్యునొక్కరుఁ దగుమృగాజినము
దేరఁ, బనిచి పరపించి కూర్చుండఁ బనిచి యతని, నుచితవిధిఁ బూజ
సేయించివచనరచన, శాంతి యిగు రొత్తనిటు త దుదంత మడిగె.

క॥ ఎటనుండి వచ్చి తిటకుం, గటకట పడ నేమి వచ్చెఁ గలతెఱఁ గెల్లన్
దటుకునఁ దెల్పుము నాచెం, గటి కరుదెంచియును వగవఁగా నీక
నేలా?. 224

వ॥ నీమనోవాంఛితంబు దుస్సాధ్యంబైనను సాధింతు ననవుఁడు గద్గ
దికతోఁ నతని కతం డిట్లనియె. ౨౨౬

క॥ సురథుఁడను పేరిధరణీ,వరుఁడను శత్రులకు నోటువడి వారలదుష్ప
రిభావము కతమున మీ, చరణద్వంద్వమ్ము గొంటి శరణు మహాత్మా!

క॥ ఇల్లాలిల్లును రాజ్యం, బెల్లరఁ దనయులను విడిచి యీవనమున మీ
కాళ్లఁ బడి శరణుఁ జెందితిఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును నీవ దైవము దేవా

వ॥ మీకు దాసుండనై మీ పనిచిన కార్యం బెల్లఁ జేయుచుండు
ననద నగు నన్నుం గరుణించి శత్రుభయంబు వాపి నాకూర్పువారిం
గూర్పవే యని కటకటం బడు నన్నరపతి కభయం బొసంగి ముని యి
ట్లనియె. ౨౨౯

క॥ వనవృత్తిని నీవారా, శనమున శుచి వగుచు హింస సలుపక నీయం
తన యాశ్రమమున విహరిం,పు నృపాల! లభించు సౌఖ్యములు
నీకు నొగిన్. ౨౩౦

వ॥ అనుమునివచనమ్ములకు సంతసిల్లి మునివృత్తి నట వసించుచుఁ
గొండొకకాలమ్మున నొకశీతలతరుచ్ఛాయ నాశ్రయించి దైవికం బగు
నాపదకు వందురుచు రాజ్యపరిత్యాగమ్మును దారపుత్త్రవియోగంబును
వైరికృతపరాభవమ్మును దలపోయుచున్నంత దీనుం డగునొక బచ్చ
చ్చోటికి వచ్చిన నంగని యుపవిష్టుం జేసి నీ వెవ్వండ! వేకతమ్మున నిట
రాక! శోకకారణం బేమి! నావుడు నతం డతని కిట్లనియె. ౨౩౧

ఆ॥ వె॥ బచ్చుకొలమువాఁడ బహుధనవంతుఁడ, సత్యరతుఁడఁ గడుయ
శంబు నీసు,లేమి యోగి దుఃఖి, గామియుఁ గల్లినవాఁడు నాఁగ
వినుతి వడయువాఁడ ౨౩౨

వ॥ ఏను ధనలుబ్ధులును నసాధులును నగుపుత్త్రదారాదులచే
నిరస్తుండనై యివ్వనమ్మున కేతెంచితి నాపేరు సమాధి యందురు భవ
దీయోదంతంబు విన వలయు దేవర యానసంబు గాంచిన భాగ్యవత్తు
పత్రికటం బగుచున్నయది యని వినయవినమితుం డగు నక్కోమటికి
సురథుం డి ట్లనియె. ౨౩౩

క॥ సురథుఁ డను పేరిధరణీ, వరుఁడను బగతురకుఁ జిక్కి వడి నీవలె దు
ర్భరణభయమ్మున నిటఁ గ్రు,మ్మరుని ర్భాగ్యుండ నిరభిమానుఁడ జడుఁడన్. ౭౮౫
వ॥ దైవయోగమ్మునం జేసి మనకిరువురకుం బరిచయంబు వాటి
ల్లె నిఁక శోకంబు విడిచి యిట సుఖమ్ముగ వసింత మనవుఁడు సురథున
కక్కిరాటుం డిట్లనియె॥ ౭౮౬
సీ॥ భార్య మేన సుఖంబు వాటిల్లదనియుఁ గుటుంబంబు గడునిరాలంబ
మనియు, నప్రయోజకులయి యాత్మజులే నుప్పు లేనియవాగువు
నైనఁ దాఁవి, కూడఁ బెట్టినసొమ్ము కొల్లపెట్టి దరిద్రులైయాప
దలకుఁ బాలగుదు రనియు, మనము శాంతింపదు మానవనాథ
భార్యను బిల్లలను నేమరల బ్రతికిఁదుఁ॥ గీ॥ గాంతునో లేదో యంచు
దుఃఖమ్ము వార్ధి, భంగిఁ దరఁగలు గట్టి లోపల నిముడక, పొంగు
చున్నది నే నేల పొలియ నంచుఁ, గడవలకొలంది కన్నీరు గాఁగ
నేడ్చె॥ ౭౮౭
క॥ అని యేడ్చుకొమటిం గనుఁగొని నీ! నిన్నిల్లు వెడలఁ గొట్టినవారిం
దనుజుల దనుజాకారులఁ, గనుఁగొనినను సుఖము నీకుఁ గల్గునె చె
ప్పుమా॥ ౭౮౮
వ॥ అని యేనును రాజ్యవిహీనుండఁ గదా! యని చింతింతు దైవి
కమ్ము లగునాపద లనుభవమ్మునం గాని తీఱ వైనను మన మిరువురము
నేగి యిట నున్న మునినాథుం గాంచి సవినయమ్ముగా శోకనాశోపాయం
బడిగి తెలిసికొంద మనురాజుమాటల కక్కోమటియు వల్లె యని యతని
గలసి యమ్మునికడ కేగి మ్రొక్కి నిలువం బడి యున్నంత సురథుండు
ముని కిట్లనియె॥ ౭౮౯
ఉ॥ బచ్చొకఁ డీతఁ డివ్వనముపజ్జనె నాకును మిత్రుఁ డయ్యె నీ
సచ్చరితుండు దారతనుజాతులచేత నిరస్తుఁడై గడున్
హెచ్చినశోకవారినిధి నీఁదుచు మిమ్మభయంబు వేఁడఁగా
వచ్చినవాఁ డనాథుఁ డగువాఁడు నను న్బలెఁ గావవే మునీ ౭౯౦
వ॥ ఏనును భవదీయపాదసేవాసమాసాదిత సుఖాతిశయమ్మునం
జేసి కాలంబు గడప నుంకింతు నైనను నాపడ్డయిడుమలు తలంపునకు

వచ్చి నిద్రాసుఖమ్ములు దూరమ్ము లగుచుండు మహాత్మా! మ మ్మనుగ్ర
హించి శోకనాశోపాయం బానతీవే యనుసురఘునకు మునివరుం డి
ట్లనియె. ౭౯౦

గీ॥ హరిహరబ్రహ్మలైన మాయకుఁ దలంకి, మోహవారాశిలోపల ము
న్గుచుందురు, మనుజమాత్రులు మీర లామాయ గడచి, యుండ
నేర్తురె మోహంబు గం డడంచి ౭౯౧

వ॥ ఇందుల కొక్క యితిహాసంబు దెల్పెద నాలకింపుఁడు కృత
యుగమ్మున నారాయణుండు సితద్వీపమ్మున ననేకదివ్యవత్సరమ్ములు దపం
బొనరించుచున్నంత నచ్చోటన విరించియు మోహనివృత్తికై తపంబు
సేయుచుండె నిట్లుకొంతకాలమ్ము కడచినపిదప నిరువురు నత్తావు వదలి
చనుదెంచుచు నొక్కయెడఁ దారసిల్లి పరస్పరజిజ్ఞాసంజేసి యీవెవ్వం
డీవెవ్వండ వని యడిగికొని రందు విరించి చరాచరాత్మకం బగుజగమ్మం
తయు నిర్మించినవాఁడ ననుఁడు నారాయణుం డతని కి ట్లనియె. ౭౯౨

భువనసుందరీమాహాత్మ్యము

శా॥ ఏనాఁటం జగమెల్లఁ జేసితిని నేనే యంచు నాయొద్ద నీ
యీనైపుణ్యము గట్టిపెట్టుము బలే! యీవెంత! యీసర్వము
న్నానిర్మించినవిశ్వ మచ్యుతుఁడ నే; నాఁ డామధుక్ గైటభుల్
బ్రాణాపేతులఁ జేసి ని న్నరసి సంరక్షించుటల్ వోయెనే. ౭౯౩

గీ॥ రాజసుఁడ వేల యింతగర్వమ్ము నీకు, నిన్నుఁ గని పెంచిదానవానీక
మునికిఁ గడఁగిపోదువంగ వారిధాకేలకుఁగొంకు, బైనఁ దలఁపక
యిటు పల్క నగునె మూర్ఖ. ౭౯౪

ఉ॥ అనిన విరించి యిట్లనియె నౌర! సురారులతోడఁ బోరునాఁ
డెనసి పరాంబతోడగుట యించుకయుఁ దెలియంగ రాదె! యీ
యనువునఁ బల్క నీకు నెటులాడెడి నాలుక, యిట్టు లిద్దఱుఁ బనిఁ
గొని నామ సల్పఁ గన వచ్చెను లింగ మొకండు వారికిన్. ౭౯౫

॥ ఓనారాయణ! యోచతు, రానన! మీరిరువురుఁ గలహము మాని
వినుం డేనొకపల్కు వచించెదఁ, బూనికమైఁ బక్షపాతమును గన
కుండన్. ౭౯౬

వ॥ ఈద్వీపమ్మున నీవు దుద్భవించిన యీమహాలింగమ్మున కగ్రి మ్మొకట్లండమను నాదియొక్కండమను జూచి రయమ్మున నెవ్వఁ డపుడెంచు వాఁడు మీాయిరువురం దధికుండు నాపుడు వల్లె యని హరి పాతాళ మ్మునకును విరించి యాకాశమ్మునకును జని రంత. ౯౭

మ॥ హరి పాతాళము నేగియేగియును లింగాదిక్ విలోకింప శ
క్యరణిం గాంతు నటంచుఁ జింత గొనె నక్కంజాసనుండుం దదం
బరవీథిం బడి యేగి లింగమునకుం బారంబుఁ బోరామి ను
ద్ధురలజ్జాధికశోకదైన్యములలోఁతుం గాంచి యత్తాడుచుక్

వ॥ ఒక్కచో నుపవిష్టుండై దైవికమ్ముగాఁ దదీయశిరమ్మునుండి భూమిపయిం బడునొక్క మొగలిపూవుం గాంచి దానిం బరిగ్రహించి సంతసమ్మున నయ్యసురాంతకుపాలికిం జని యేను లింగాగ్రంబు గాంచి యచ్చట నున్న మొగలిదళంబు గొనివచ్చితి నని చూపిన హరి యక్కేతకి కిట్లనియె. ౯౯

క॥ నిజముగ లింగశిరం బీ, యజుఁడు గనుంగొనెనె! నీవు నచ్చోట సుర
వ్రజపూజితమవె! నాపుడు, నిజ మని యమ్మొగలిపూ వనృతము
వచించెక్ ౧౦౦

వ॥ హరియును దానిపలుకు విశ్వసింపక లోకంబునం గొందఱు ధనాశంజేసి కూటసాక్ష్యం బిత్తు రని పలికి యివ్విషయమ్మున నాకు మహాదేవుండ ప్రమాణం బనినఁ దిరోహితుం డగుచు శివుం డతని కిట్లనియె. ౧౦౧

గీ॥ అనృతవాదిని కేతకి యకట! నాదు, మస్తకమునుండి పడుచు నమ్మార్గమధ్య।మందుఁ గంటఁ బడఁగఁ జతురాననుండు।చేతఁ గొని వచ్చెఁ
గాని మచ్ఛిరముఁ గనఁడు. ౧౦౨

వ॥ అని పలికి కోపమ్మునఁ గేతకిం గాంచి యనృతం బాడితివిగాన నిది మొదలు నాకుఁ బూజింపఁ దగ వని శపించెఁ పిదప వారిరువురును యథేచ్ఛఁ జనిరి. ౧౦౩

క॥ కావున మోహము జగమున, నేవారును దాఁట లేరు నృపవర! మిగు
లన్, బ్రావీణ్యము కలవారిమ,నోవృత్తులనైన మాయ నూల్కొనఁ
జేయున్. ౧౦౪

గీ॥ అట్టిమాయకు లోనుగా కంబ రొకతె, సర్వమును సృష్టిఁ జేసి
రక్షణ మొనర్చి, లయము గావించు నాయంబలక్షణములు, తెలిసి
కొన్నను మోహవార్ధినిఁ దరించు. ౧౦౫

వ॥ నావుడు సురథుండు తల్లాక్షణంబు నెఱింగింపు మనుడు

సీ॥ రాజేంద్ర! విను శుభప్రదమును గామదమును నగునంబికాపూజ
చొప్పు,నియతేంద్రియుఁ డయి మునిఁగి తెల్లనిమడుంగు గట్టి వా
ర్చియు శుభాగారమందు, గోమయలిప్తమై గోముఖాలం కృతమై
యొప్పుగను మంటపాంతరమునఁ,దనశక్తికొలఁది నెంతయుఁ బూజకై
తగుదివ్యమ్ములను గొని భవ్యరీతి, ॥గీ॥ ధరణి నాత్మను గాలంబు
దగ విశుద్ధి, చేసి చిత్తంబు శుద్ధంబు చేసి పిదపఁ, దామ్రమయ మగు
నొక్కపాత్రమ్మునందు, ద్విజులతోఁగూడ వేదచోదితము గాఁగ.

వ॥ షట్కోణం బగుయంత్రమ్ము లిఖయించి దాని కెలన నష్టకోణ
యంత్రమ్ము నాసాదించి పదంపడి నవాక్షరమంత్రబీజమ్ములు యథాన్యా
సమ్ముగా వ్రాసి ప్రాణప్రతిష్ఠ యొనర్చి షోడశోపచారమ్ములం బూజించి
శక్త్యనుసారమ్మునఁ దన్మంత్రజపం బొనర్చి తజ్జపసంఖ్యాదశాంశమ్మున
హోమమ్మును దద్దశాంశమ్మునఁ దర్పణమ్మును దద్దశాంశమ్మున బ్రాహ్మణ
భోజనమ్మును గావించి చరిత్రత్రయపాఠం బొనరించి విసర్జింప వలయు
నని చెప్పి వెండియు. ౧౦౭

క॥ సువ్రతు లగువారికి ని, త్యవ్రత మాశ్వయుజమాసమందు న్నవరా,
త్రివ్రత మది సెప్పెద విబు, ధవ్రజమతముగ నిది విని తనియుఁ
డు మీరల్. ౧౦౮

వ॥ ఆశ్వయుజచైత్రమాసమ్ము లను నీరెంట నాది యాదిగ
నవరాత్రమ్ములు జితాహారుండై జప్యమంత్రమ్ములచే శర్కరామధుఘృత
యుత మ్మగుపాయసమ్ముననొండె ఛాగమాంసమ్మునొండె బిల్వపత్ర
మ్ములనొండె హోమంబు గావించి ద్విజభోజనం బొనర్చినవారికి నో

కం డన నేల సహస్త్రకామమ్ములును గరతలామలకమ్ము లగు నిందుజాతి భేదంబును స్త్రీపుంసభేదమ్మును నకించిత్తరమ్ములు విధిచోదితంబుగ నెవ్వం జేని మండలం బొనరించి పుష్పమాలాలంకృతం బగువితానంబు సంధించి కలశస్థాపనం బొనర్చి యంత్రప్రతిష్ఠిత యగునద్దేవిని త్రికాలమ్ములయందు ధూపదీపాదికమ్మున నర్చించుచు గీతాదికమ్ములును వేదపారాయణంబులును విస్తరింపఁ జేయుచు యథామతి యథాశక్తిగ విత్తశాఠ్యం బొనరింపక సుగంధతైలచందనభూషణాదులచేఁ గన్యకల నర్చించుచు నవరాత్రమ్ములు గడపి ద్విజభోజనపురస్కారమ్ముగా దశమీదినమ్మునఁ బారణం బొనర్చి క్రతుసమాప్తి గాంచిన వాఁ డుత్తమలోకమ్మున కేగి దేవిసాయుజ్యమ్ముగాంచు నని వెండియు ౮౦౯

క॥ నవరాత్రవ్రతమున కెన, యవ్వ్రతము మఱొండు గాన మవనీశ్వ
ర! యీ,యవని౯ బంధుల నందఱ, నవశ్య మందెవవు దేవి నర్చిం
పు మిటుల్. ౮౧౦

వ॥ అని సమాధిం గాంచి.

కం॥ ఓవైశ్యోత్తమ! నీవును, గావింపుము దేవిపూజ; క్రమముగ నీదుః
ఖావేశమడంగును ధని, వై వర్ధిల్లెద వటంచు నానతి యీఁగన్.

వ॥ వారలిరువురును హర్షోత్ఫుల్లలోచనులై మ్రొక్కి దేవరదర్శనంబునఁ జేసి యుస్తత్తాపంబు వాసె ధన్యుల మయ్యెద మమ్మంత్రిరాజంబుప దేశింపవే యనుఁడు ధ్యానబీజపురస్సరమ్ముగా నవా [illegible] త్రి
మ్ముపదేశించిన మునిపతి కెఱఁగి చని యొక్కనదీతీరమ్ము [illegible] ్రదే
శంబు నాశ్రయించి శుష్కపర్ణాశను లగుచు రెండువత్సర [illegible] ంచి
నంత నొక్కనాఁడు స్వప్నమ్మున రక్తాంబరధారిణియై దేవి [illegible] నం
గాంచి యుఁ దపంబు చాలింపక తృతీయవత్సరం బంతయు [illegible] ంబు
గఁ గడపి పదంపడి దేవీసాక్షాద్దర్శనంబు గానక [illegible]

మ॥ ఒకకుండమ్మును ద్రవ్వి పావకుని నందూఢాత్ముఁ గాం
యక దేహంబు త్యజింపఁగాఁ దెగువ సేయం బూని వ [illegible] పా
వకునందుం దెగఁ గోసి హోమ మొనరింప౯ దాన [illegible]
య్యకలంకాత్ములకుం గనం బడియె ధ్యేయాకార మే [illegible]

వ॥ ఇట్లు చూపట్టి మీసాహసంబువలన నేను బ్రసన్ననైతి వరంబు గోరుఁ డనవుడు సురథుం డి ట్లనియె. ౧౧౪

మ॥ జననీ! మాస్తుబచేతఁ జిక్కువడి రాజ్యం బేది యీకాననం
బున నిన్నాళ్లు వసించి నాదువితతంపుంబుణ్యముఁ జేసి నీ
మనురాజంబు జపించి నీకరుణ సమ్మానంబు గైకొంటిఁ గా
వున నాతొల్లిటిరాజ్య మిచ్చి యశుభంబుల్ వాపుమా నావుడున్.

సీ॥ పగతులు నీచేతఁ బడుదురు బల మేది,నీమంత్రులెల్లరు నిన్నుఁ గొల్వ
నేతెంతు, రీవు నీయిల వేయి సంవత్సరములు మహాప్రాభవమున నే
లఁ,గల వింటి కేగుము కళ్యాణములు సమకూరుకాలము నీకుఁ జే
రువచ్చె,నని యంబ సెలవీఁగ నవనీపతియు ముద మంది తొల్లిం
టిహాయమ్ము నెక్కి ॥గీ॥ పగతులను గొట్టి పృథివి చేపట్టి మంత్రి,వ
రులతోఁ గూడ రాజ్య మహార్యలీలఁ,బాలన మొనర్చి వేయిసంవత్స
రమ్ము, లుండి తుది దేవదేవిసాయుజ్య మందె. ౧౧౫

వ॥ కోమటియు నాపె కెఱఁగి యిట్లనియె.

క॥ తల్లీ!ధనధాన్యమ్ముల, నొల్లన్ వేఱొండునొల్ల నుల్లాసములం
దెల్లనునశింప నేరని,యుల్లాసము గోరువాఁడ నుల్లము దనియన్.

వ॥ అనిన దేవియు నతనికి దివ్యజ్ఞానం బొసంగి యంతర్ధానంబు చేసెఁ బదంపడి వాఁడును తీర్థాటనాదిపుణ్యకార్యమ్ములచేఁ గాలయాపనం బొనర్చి ముక్తసంగుఁడై తుదకుఁ దత్సాయుజ్యంబు వడసె నియ్యాది భూపవైశ్యులచరితంబు దేవ్యారాధనఫల ప్రాప్తిదృష్టాంతంబు దీనిం జదివినను విన్నను బురుషార్థములు గలుగు నని వ్యాసుండు జనమేజయునకుం జెప్పినట్లక్కథకుండు మునులకుం జెప్పటయు. శ్రీశ్రీశ్రీ ౧౧౬

భుజంగప్రయాతము.
సదానందచిత్తా ప్రశస్తార్థవేత్తా, వదాన్యాగ్రవర్తీ శుభఖ్యాతకీర్తీ!
పదాలంబిభూపా కృపాధూతపాపా, నిదాఘార్కకాంతీ మునిశ్లా
ఘ్యశాంతీ. ౧౨౧

గద్య
ఇదిశ్రీ...తిరుపతివేంకటేశ్వర ప్రణీతం బయిన దేవీభాగవతం
బనుమహాపురాణమ్మునందుఁ బంచమస్కంధము
సంపూర్ణము. శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

4 వ స్కంధములో

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు	పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
25	19	కుఱి	కురి	48	20	దీండిం	డ్రోల్లిం
25	5	మ్ముల	మ్మునుల	53	8	కాయె	కానె
28	26	ఱేఁచి	ఱేచి	61	17	దారు	తాఱు
31	2	ర్చ్చము	ర్చ్పము			మారు	మాఱు
44	27	ద్ధా	త్థా	71	11	ణ్ణి	ణ్ణి

12వపుటలో 96పద్యములో 3 వ చరణముతుదనుండి“మీతపస్సుముద్దా
మతియెంతయేనియుముదంబిడెఁజాలుఁ బరిశ్రమంబిఁకన్,,

శుద్ధాశుద్ధపత్రిక.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
2	17	గృష్ణు	కృష్ణు
9	7	గుశ్మ్మ	గుమ్మ
10	1	పూాబోఁడి	పూఁబోఁడి
10	15	దేరి	దేఱి
18	24	వాదుం	నవాదుం
19	4	గ్రమ్మరిం	గ్రమ్మఱిం
19	13	నిదా	నిద్రా
20	22	నుబో	నుపో
21	21	దరిగి	దఱిఁగి
24	5	త్తారిమై	ద్దేత్తువై
26	2	రుప	రుత
30	11	విథ	విధ
31	3	డెగా	డెఁగా
33	14	దొరు	దొర
35	14	మఱుఁగుఁ	మరగుఁ
35	11	గామా	కామా
37	11	బోటి	బోఁటి
40	1	మిక	మిఁక
40	7	వధీ	నధీ
40	9	తేకు	తేఁకు
40	11	డి	డ
44	25	గాడి	గాఁడి
47	10	ముగృ	ముకృ
47	21	ముబో	ముఁబో
51	16	దంప	జంప
59	24	ఉద్ధి	ఉత్థి
61	1	త్రినే	త్రిణే
61	8	దుదీం	దుగోఁ
67	19	యద్ధో	యథ్థో
68	10	దురు	దుదు
69	1	నును	నుదు
69	6	వేడు	వేఁడు
71	17	దిరీ	దితరీ
72	27	కా	క్రా
74	6	చీఱ	చీర
82	12	గఱంచి	గరంచి
84	12	రేఁగ	రేఁగి
84	18	బీట	బీఁట
84	18	వార	వాఱ
87	2	దరిగి	దఱిగి
95	10	లోఁ,బ	లోఁబ
95	26	వుఁడు	వుదు
95	28	నతా	నత్రా
99	21	ద్రుఱ	ద్రుర
101	9	తీర	తీఱ
107	4	ఒర	ఒఱ
107	27	కురి	కుఱి
108	16	రథు	రఘు
108	17	తుషై	తుష్రై
109	13	లఱచు	లనెడి
110	1	సాధ్య	సాధ